Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін орнықты дамыту жөніндегі 2009-2011 жылдарға арналған шаралар кешенін бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 28 қарашадағы N 1106 Қаулысы . Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 12 қазандағы № 1052 Қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 2010.10.12 № 1052 Қаулысымен.

"Қазақстанның 2030 жылға дейінгі Даму стратегиясын одан әрі іске асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 6 сәуірдегі N 310 Жарлығына және "Мемлекет басшысының 2005 - 2007 жылдардағы Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын іске асыру жөніндегі негізгі бағыттардың (іс-шаралардың) жалпыұлттық жоспарын және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 - 2009 жылдарға арналған бағдарламасын орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 20 сәуірдегі N 319 қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының агроөнөркәсіптік кешенін орнықты дамыту жөніндегі 2009 - 2011 жылдарға арналған шаралар кешені (бұдан әрі - Шаралар кешені) бекітілсін.

2. Шаралар кешенін іске асыру жөніндегі іс-шаралар кешенінде көзделген шығыстардың сомасы 2009 - 2011 жылдарға арналған республикалық бюджетті қалыптастыру кезінде нақтылауға және түзетуге жатады деп белгіленсін.

3. Облыстардың, Астана және Алматы қалаларының әкімдері Шаралар кешені бекітілгеннен кейін бір ай мерзімде мүдделі мемлекеттік органдармен келісе отырып, өңірлік шаралар кешендерін әзірлесін және бекітсін.

4. Шаралар кешенін іске асыруға жауапты орталық және жергілікті атқарушы органдар мен өзге де мүдделі ұйымдар (келісім бойынша):

1) Шаралар кешенін іске асыру жөнінде шаралар қабылдасын;

2) Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне жарты жылдықтың қорытындылары бойынша жылына екі рет, 10 қаңтарға және 10 шілдеге Шаралар кешенінің орындалу барысы туралы ақпарат берсін.

5. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі Қазақстан Республикасының Үкіметіне жарты жылдықтың қорытындылары бойынша жылына екі рет, 25 қаңтарға және 25 шілдеге Шаралар кешенінің орындалу барысы туралы жиынтық ақпарат берсін.

6. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары Ө.Е Шөкеевке жүктелсін.

7. Осы қаулы қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі К. Мәсімов

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 28 карашадағы N 1106 қаулысымен бекітілген

Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін орнықты дамыту жөніндегі 2009-2011 жылдарға арналған шаралар кешені

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "ҚазАгро" ұлттық холдингі", "ҚазАгро" ҰХ" деген сөздер тиісінше "ҚазАгро" ұлттық басқарушы холдингі", "ҚазАгро" холдингі" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР Үкіметінің 2009.07.20. N 1101 Қаулысымен.

Астана, 2008 жыл

Мазмұны

1. Паспорт

Атауы Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін орнықты дамыту жөніндегі 2009 - 2011 жылдарға арналған шаралар кешені

Әзірлеу үшін негіз "Қазақстанның 2030 жылға дейінгі Даму стратегиясын одан әрі іске асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 6 сәуірдегі N 310 Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2005 - 2007 жылдардағы Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын іске асыру жөніндегі негізгі бағыттардың (іс-шаралардың) жалпыұлттық жоспарының 62-тармағы;

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 20 сәуірдегі N 319 қаулысымен бекітілген Мемлекет басшысының 2005 - 2007 жылдардағы Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын іске асыру жөніндегі негізгі бағыттардың

(іс-шаралардың) жалпыұлттық жоспарын және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 - 2009 жылдарға арналған бағдарламасын орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарының 253-тармағы

Әзірлеуші Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі

Іске асыру мерзімі 2009-2011 жылдар

Мақсаты Агроөнеркәсіптік кешен (бұдан әрі - АӨК) салаларын орнықты дамыту, республиканың азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, отандық өнімдердің ұлттық бәсекелестік артықшылықтарын дамыту және аграрлық өндірісті Дүниежүзілік Сауда Ұйымына (бұдан әрі - ДСҰ) кіру шарттарына бейімдеу

Міндеттері Ішкі қажеттілікті қамтамасыз ету және экспорттық ресурстарды қалыптастыру үшін ауыл шаруашылығы өнімдері мен азық-түлікті тұрақты өндіру;

агроөнеркәсіптік кешенді орнықты дамытудың экономикалық жағдайы мен тетіктерін құру;

АӨК өнімдерін өндірушілерді қолдау және ауыл шаруашылығы өнімдері нарығын мемлекеттік реттеу шараларын жүзеге асыру;

экспорттық тауашаларды алу үшін АӨК-нің сапалы бәсекеге қабілетті өнімін өндіру;

АӨК-нің қазіргі заманғы инфрақұрылымын дамыту;

республиканың ветеринариялық және фитосанитариялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

суармалы егіншілікті тиімді дамыту мен өнімділігін арттыру үшін мелиоративтік жағдай жасау;

елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына және әлемдік ғылым трендіне сәйкес АӨК-нің басым бағыттарына ғылыми зерттеулерді шоғырландыру;

аграрлық саладағы өндіріске білім берудің тиімді жүйесін және ғылыми-техникалық және

инженерлік-техникалық қызметтердің бәсекеге қабілетті нарығын құру мен дамыту;

корпоративтік басқарудың әлемнің таңдаулы тәжірибесін, әлемнің таңдаулы ғылыми және зертханалық тәжірибесін енгізу және тарату, және ауыл шаруашылығының ғылыми-техникалық саласында адам ресурстарын дамыту;

АӨК-нің қажеттілігі үшін жоғары білікті кадрларды даярлау;

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеттік инфрақұрылымының қалыптасуы және әрі қарай дамыту

Қажетті ресурстар мен қаржыландыру көздері

Республикалық және жергілікті бюджеттер қаражаты, бюджеттен тыс көздер қаражаты (агроөнеркәсіптік кешен субъектілерінің меншікті қаражаты, қарыз қаражаты, тікелей инвестициялар және басқа да қаржы институттарының қаражаты)

2009 - 2011 жылдарға арналған Шаралар кешенін іске асырудың жалпы шығыны 2009 жылы - 148 513,0 млн. теңгені; 2010 жылы - 189 813,1 млн. теңгені; 2011 жылы - 124 857,6 млн. теңгені құрайды, оның ішінде:

республикалық бюджеттен:
2009 жылы - 90 988,3 млн. теңге;
2010 жылы - 107 082,4 млн. теңге;
2011 жылы - 113 120,2 млн. теңге.

жергілікті бюджет қаражатынан:
2009 жылы - 4 650,0 млн. теңге;
2010 жылы - 4 850,0 млн. теңге;
2011 жылы - 5 050,0 млн. теңге.

басқа да қаражаттардан:
2009 жылы - 4 374,7 млн. теңге;
2010 жылы - 6 380,7 млн. теңге;
2011 жылы - 6 687,4 млн. теңге.

Ұлттық қордан:
2009 жылы - 48 500,0 млн. теңге;
2010 жылы - 71 500,0 млн. теңге.

	Шаралар кешенін қаржыландыру көлемі Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес тиісті қаржы жылында республикалық және жергілікті бюджетті бекіту кезінде нақтыланады
Күтілетін нәтижелер	Шаралар кешенін іске асыру нәтижесінде мыналар болжанады: елдің азық-түлік тәуелсіздігіне кепілдік беретін көлемде отандық ауыл шаруашылығы өнімін өндіру жолымен аграрлық нарықтың сиымдылығын қалыптастыруды қамтамасыз ету; ауыл шаруашылығының техникалық базасын кем дегенде 15 пайызға жаңарту; Мыналардың көлемін: ауыл шаруашылығының жалпы өнім өндірісін 2011 жылы 2007 жылмен салыстырғанда 20,7 % арттыру және оның құнын 1,3 трлн. теңгеге жеткізу; ауыл шаруашылығы өнімі мен азық-түлік тауарлары (әсіресе қосымша құны жоғары) экспортын 1,3 есеге; аграрлық секторға инвестициялар көлемін 1,8 есеге арттыру; қайта өңдеу кәсіпорындарының жұмыс бастылығын арттыру, ауыл шаруашылығы машинасын жасауды ары қарай дамытуды қамтамасыз ету, ауыл шаруашылығындағы серіктес салаларда жұмыс орындарын сақтау; инновациялық технологияларды енгізу арқылы ауыл шаруашылығы өнімдері бойынша қосымша қуаттылықты енгізу; 2011 жылы халықтың негізгі тамақ өнімдерін тұтыну көлемін оңтайлы нормаларға дейін жеткізу
Іске асыру мерзімі	2009 - 2011 жылдар

Ескерту. 1-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

2. Кіріспе

Агроөнеркәсіптік кешен ұлттық экономиканың ең басты бөлігі болып табылады, мұнда қоғамның тіршілігі үшін маңызды өнімдер өндірілетін және үлкен экономикалық әлеует шоғырланған. Оның шешуші шамада дамуы экономиканың барлық саласының жағдайын, мемлекеттің азық-түлік қауіпсіздігі деңгейін және қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық жағдайды анықтайды.

Аграрлық сектор ішкі жалпы өнімнің 5,7 % және халықтың тұтыну қорының шамамен 70 % қалыптастырады және елдің азық-түлік қауіпсіздігі мен азық-түлік тәуелсіздігін қамтамасыз етеді.

Ауыл шаруашылығын дамыту өндіріс құралдарын жеткізетін және ауыл шаруашылығы өнімдерін шикізат ретінде қолданатын басқа да салалардың дамуына жәрдемдеседі, сондай-ақ көліктік, сауда және басқа да қызметтер ұсынады.

Ауылдық жерлерде халықтың жалпы мөлшерінің 47% тұрады. Ауыл шаруашылығы саласында 2,38 млн адам жұмыспен қамтыған.

2000 - 2007 жылдардағы белгілі тұрақтылық пен ауыл шаруашылығы өнімдері өндірісінің көлемін арттыру ауыл шаруашылығы өнімдерінің өндірісі көлемін ұлғайтуға және халықтың жан басына шаққандағы негізгі тамақ өнімдерін тұтыну деңгейін көтеруге мүмкіндік берді.

Алайда, қазіргі кезде салада қалыптасқан жағдай теріс құбылыстарды жеңуге мүмкіндік бермейді.

Ауыл шаруашылығы өнімдері мен азық-түлік өндірісінің көлемі тамақтанудың оңтайлы нормасы бойынша тұтынушылық көлемін ет, балық, жеміс, жидек, жүзім, өсімдік майы және қант бойынша қамтамасыз ете алмайды.

Экономика салаларының ішінде жылдық орташа жалақының ең төмені ауыл шаруашылығында.

Ауыл шаруашылығының индустрияланбау қаупі сақталуды 80 %-дан жоғары техникалық құралдар тозуы салдарынан жедел жаңартуды қажет етеді. Машина-трактор парктерін жаңарту қарқыны төмен деңгейде: жыл сайынғы тракторларды жаңарту орташа 0,87%, астық жинау комбайндары 3,2% құрайды.

Қазақстандық тауар өндірушілердің өнімдері бәсекеге қабілетті емес және ішкі нарықтан ығыстырылады. Әсіресе, қант, өсімдік майы, жеміс-көкөніс консервілері, құс еті және сүтті қайта өңдеу өнімдері нарығында импорттық өнімнің үлесі басым.

Осылайша, осы шаралар кешенін әзірлеу мен қабылдау өзектілігі Бағдарлама паспортында келтірілген көлемдер мен қаржыландыру көздеріне сәйкес ауыл шаруашылығын дамытуды қамтамасыз ету бойынша қосымша шаралар қабылдау қажеттілігімен түсіндіріледі.

Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін орнықты дамытудың 2009 - 2011 жылдарға арналған шаралар кешені "Қазақстанның 2030 жылға дейінгі Даму стратегиясын одан әрі іске асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 6 сәуірдегі N 310 Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2005 - 2007 жылдардағы Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын іске асыру жөніндегі негізгі бағыттардың (іс-шаралардың) жалпыұлттық жоспарының 62-тармағына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 20 сәуірдегі N 319 қаулысымен бекітілген Мемлекет басшысының 2005 - 2007 жылдардағы Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын іске асыру жөніндегі негізгі бағыттардың (іс-шаралардың) жалпыұлттық жоспарын және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 - 2009 жылдарға арналған бағдарламасын орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарының 253-тармағына сәйкес әзірленген.

Шаралар кешені АӨК-ні дамытудың негізгі бағыттарын, мақсаттары мен міндеттерін, шикізат пен азық-түлік өндірісін, қаржылық қамтамасыз ету және көзделген шараларды іске асыру тетіктерін, оның нәтижелілік көрсеткішін анықтайды.

3. АӨК-нің қазіргі жай-күйі

2007 жылдың қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығының жалпы өнімі көлемі бір трлн. теңгеден асып түсті және 1121,8 млрд. теңгені құрады, ал өндірістің өсуі 8%-ды астамын құрады.

Ауыл шаруашылығында 11-12 %-ға еңбек өнімділігінің жыл сайынғы өсуінің оң үрдісі байқалады және қазіргі кезде жалпы өнім өндірісі саладағы 1 жұмыс басты адамға 3800 АҚШ долларын астамын құрайды.

2007 жылы ауылдық жерлерде жұмыссыздық деңгейі 6,2 % деңгейінде қалыптасты.

Жыл сайын ауылшаруашылығының негізгі капиталына инвестициялар ұлғая түсуде. Егер 2002 жылы инвестициялар 17,3 млрд. теңгені құраса, 2007 жылы - 55,9 млрд. теңге немесе 3,2 есе артты.

2007 жылы ауыл шаруашылығы дақылдары себілген егістік алқаптарының 80%-нан астамын астық дақылдарының жалпы егістігі құрады. 2005 жылмен салыстырғанда бидай егістігінің алқабы 245,8 мың га (1,9 %), қарақұмық - 60,5 мың га (1,7 есе), жемдік дақылдар (арпа мен сұлы) - 322,4 мың га (18,8%), рапс - 129,1 мың га (4,1 есе), соя - 12,6 мың га (25,4 %) өсті.

Көкөніс дақылдарының егіс алқабы осы кезең ішінде 5,6 мың га (5,1 %), жеміс дақылдары - 18,5 мың га (34,5 %) қысқартылды, ал жүзім екпелері 2005 және 2006 жылдар деңгейінде сақталды.

Көкөніс дақылдарының өндірісі 2007 жылы 2005 жылғы 2 168,8 мың тоннаға

қарсы 2 196,4 мың тоннаны, майлы дақылдар - 459,4 мың тонна, оның ішінде рапс - 118,3 мың тонна, бұл 2005 жылғы тиісті деңгейден 4,5 % және 3,6 есе жоғары, жеміс дақылдары - 162 мың тонна, жүзім - 43,2 мың тонна құрады, бұл 2005 жылғы тиісті деңгейден 33,5 % және 17,2 % төмен.

Фитосанитариялық жағдайды тұрақты бақылау жүзеге асырылуда. Алайда, бөлінетін қаржы қаражатының жетіспеушілігі аса қауіпті зиянды организмдерге және карантинді объектілерге қарсы толық көлемде фитосанитариялық іс-шараларды орындауға мүмкіндік бермейді.

Мал шаруашылығы саласында шаруашылықтың барлық санаттарында мал және құс санының өсімі 2007 жылы 2006 жылмен салыстырғанда 3-5 %-ды, ал мал шаруашылығы өнімінің өндірісі 3-7 %-ды құрады. Мал шаруашылығында жүргізілетін асылдандыру - селекция жұмысы саланың дамуына белгілі бір әсерін тигізеді.

Алайда, саланың дамуын ұстап отырған бірқатар факторлар бар. Ауыл шаруашылығы малдарының барлық мал басының шамамен 80 %-ы жеке меншікте. Асыл тұқымды мал басының үлес салмағы төмен болып қалуда және тек 3-8 % құрайды. Жетекші ет экспорттаушылары мен мал шаруашылығының даму деңгейін салыстыру оларда негізгі өндірісі ірі тауар фермаларында шоғырланғандығын көрсетті, бұл жоғары өнімділікті сақтауды және мал шаруашылығы өнімі өндірісінің көлемін арттыруды қамтамасыз етеді.

Ветеринария саласында республикада эпизоотиялық салауаттылықты және мал шаруашылығы өнімдерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша мақсатты жұмыстар жүргізілді.

Алайда, ветеринариялық салауаттылық жергілікті атқарушы органдардың мал қорымдарын мен мал сою пункттерінің құрылысын жүргізуді әлсіз ұйымдастыруынан, малдардың аса қауіпті ауруларына қарсы эпизоотияға қарсы іс-шараларды жүргізуге республикалық бюджеттен бөлінген қаржының жеткіліксіздігінен бұзылуда.

АӨК-нің қайта өңдеу кешенінің қазіргі жағдайын тұрақты және өндірістің өсуіне маңызды әлеуеті бар деп бағалауға болады. Ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу және тамақ өнімдері өндірісінің көлемі жыл сайын ұлғаюда.

2007 жылы 2006 жылмен салыстырғанда қайта өңделген ауыл шаруашылығы шикізатының үлесі оның өндірісінің жалпы көлемінен артты: сүт - 29%-ға дейін, астық - 37%-ға дейін, майлы - 98%-ға дейін, ет - 24%-ға дейін. Алдыңғы жылмен салыстырғанда қайта өңдеу кәсіпорындары өндірген өнім көлемі 7,3%-ға ұлғайды.

Шығарылған өнім сапасы жақсартылуда, кәсіпорындардың халықаралық стандарттарға өтуі жүзеге асырылуда. Халықаралық ИСО және ХАССП стандарттарына негізделген сапа менеджменті жүйесін (бұдан әрі - СМЖ) 184

кәсіпорын салалары енгізді, 89 кәсіпорын СМЖ-ны енгізуге өндірісті әзірлеу және дайындау сатысында тұр.

Осы уақытта қайта өңдеу өнеркәсібінің даму қарқынын бірқатар шешілмеген мәселелер артқа тартуда. Бұл өнеркәсіптік қайта өңдеудің төмен деңгейі және қайта өңдеу кәсіпорындары қуатының толыққанды еместігі, тамақ өнімдері бәсекеге қабілетті деңгейінің жеткіліксіз болуы; кейбір тамақ өнімдерінің импорттық үлесі жоғары, мал шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу кәсіпорындарында ХАССП принциптерін енгізу бойынша жұмыстардың жеткіліксіз болуы, азық-түлік сапасының халықаралық стандарттың негізгі талаптарына сәйкес келмеуі, ауыл шаруашылығы дақылдарының негізгі түрлері өндірісінің маусымдық сипаты.

Экспорт көлемінің орнықты өсу үрдісі жалғасуда. Сонымен, 2007 жылы ауыл шаруашылығы өнімдері мен азық-түлік тауарлары жалпы сомасы 2,3 млрд. АҚШ доллары шамасында экспортталды. Ең ірі экспорттық позицияда астық және оның қайта өңдеу өнімдері болып қалуы жалғасуда. 2007 жылы экспортқа 6,9 млн. тонна астық және 1,5 млн. тонна шамасында ұн жөнелтілді, бұл 2006 жылдың деңгейінен тиісінше 49,2%-ға және 29,5%-ға артық.

Саланың серпінді дамуына мемлекеттік қолдау көрсетудің тиімділігі ықпал етті.

Өткен жылы агроөнеркәсіптік кешенді мемлекеттік қолдау көлемі маңызды түрде артты және 77,9 млрд. теңгені құрады, бұл 2002 жылдан 2,8 есе жоғары. 2008 жылы ауыл шаруашылығын қолдауға бөлінді 134,4 млрд. теңге, оның ішінде субсидиялар - 40,3 млрд. теңге, кредиттер - 52,6 млрд. теңге.

2005-2007 жылдары мемлекет агроөнеркәсіптік кешен саласындағы ғылыми зерттеулерді қаржыландыруды ұлғайтты. Қолданбалы ғылыми зерттеулер әзірлемелерін қаржыландыруға республикалық бюджеттен 6 787,6 млн. теңге бөлінді, оның ішінде: 2005 жылы - 1 151,0 млн. теңге, 2006 жылы - 1 460,8 млн. теңге, 2007 жылы - 2 300,0 млн. теңге.

Осы мерзімде ғылыми зерттеулер жүргізуге арналған құралдар мен жабдықтар сатып алуды субсидиялауға 1 872,4 млн. теңге бөлінді. 2008 жылы аграрлық ғылымды дамытуға республикалық бюджеттен 2 705,0 млн. теңге бөлінді, бұл 2007 жылдың деңгейінен 1,7%-ға артық.

Аграрлық сектордың жедел ғылыми-технологиялық дамуын қамтамасыз ету мақсатында 2007 жылы Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің 25 ғылыми-зерттеу ұйымын қайта құру жолымен "ҚазАгроИнновация" (бұдан әрі - "КАИ") акционерлік қоғамы (бұдан әрі - АҚ) құрылды, оның негізгі миссиясы жаңа агротехнологияларды коммерциялық қолданысқа құру және енгізу, перспективалық шетелдік агротехнологияларды трансферттеу, әлемдік деңгейдегі ғылыми техникалық қызметтер көрсету болып

т а б ы л а д ы .

АӨК-ні дамытудың 2003 - 2005 жылдарға арналған Мемлекеттік аграрлық азық-түлік бағдарламасын, Қазақстан Республикасы АӨК орнықты дамыту бойынша 2006 - 2010 жылдарға арналған тұжырымдамасы мен іс-шараларды орындау нәтижесі ауыл шаруашылығы өндірісінің ары қарай дамуы үшін іргетас болып табылады. Аграрлық саланы аса жоғары даму деңгейіне шығаруға мүмкіндік беретін бағдарламалық құжатты әзірлеу үшін нақты мүмкіндік туып тұр.

4. Шаралар кешеннің мақсаттары мен міндеттері

М а қ с а т ы

агроөнеркәсіптік кешені салаларының орнықты дамыту, азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, отандық өнімдердің ұлттық бәсекелестік артықшылықтарын дамыту және аграрлық өндірісті ДСҰ-ға кіру шарттарына бейімдеу.

М і н д е т т е р

Ішкі қажеттілікті қамтамасыз ету және экспорттық ресурстарды қалыптастыру үшін ауыл шаруашылығы өнімдері мен азық-түліктің тұрақты ө н д і р у ;

Агроөнеркәсіптік кешенді орнықты дамытудың экономикалық жағдайы мен т е т і к т е р і н қ ұ р у ;

АӨК өнімдерін өндірушілерді қолдау және ауыл шаруашылығы өнімдері нарығын мемлекеттік реттеу шараларын жүзеге асыру;

экспорттық тауашаларды алу үшін АӨК-нің сапалы бәсекеге қабілетті өнімін ө н д і р у ;

АӨК-нің қазіргі заманғы инфрақұрылымын дамыту;

Республиканың ветеринариялық және фитосанитариялық қауіпсіздігін қ а м т а м а с ы з е т у ;

суармалы егіншілікті тиімді дамыту мен өнімділігін арттыру үшін м е л и о р а т и в т і к ж а ғ д а й ж а с а у ;

елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына және әлемдік ғылым трендіне сәйкес АӨК-нің басым бағыттарына ғылыми зерттеулерді шоғырландыру;

аграрлық саладағы өндіріске білім берудің тиімді жүйесін және ғылыми-техникалық және инженерлік-техникалық қызметтердің бәсекеге қабілетті нарығын қалыптастыру мен дамыту;

корпоративтік басқарудың әлемнің таңдаулы тәжірибесін, әлемнің таңдаулы ғылыми және зертханалық тәжірибесін енгізу және тарату және ауыл шаруашылығының ғылыми-техникалық саласында адам ресурстарын дамыту;

АӨК-нің қажеттілігі үшін жоғары білікті кадрларды даярлау;

аграрлық ЖОО-ның инфрақұрылымын қалыптастыру және дамыту.

5. Елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету және азық-түлік нарығын реттеу

5.1. Азық-түлік қауіпсіздігі және азық-түлік нарығы

Қазақстан әлемдік нарыққа азық-түлік және ауыл шаруашылығы шикізатын ірі өндіруші және жеткізуші болып табылады. Ол ФАО-нің мәліметі бойынша астықты, картопты, көкөністі, сондай-ақ мал шаруашылығы өнімдерін - ет пен сүтті негізгі өндіруші әлемнің 26 елінің қатарына кіреді.

Қазіргі кезде ұлттық нормалар бойынша негізгі тұтыну өнімдеріне халықтың мұқтаждығы отандық өндіріс есебінен қанағаттандырылады. Азық-түлік астығының өндірісі ішкі қажеттіліктен бірнеше мәрте асып түседі, оның маңызды бөлігі әлемдік нарыққа экспортталады. Картоп, жаңа піскен жеміс және бақша дақылдары, ас сүті мен жұмыртқаға қажеттілік қанағаттандырылады.

Алайда, бұл жағдай ішкі нарықтағы төмен сұраныстың аясынан қалыптасқан және Әлемнің экономикалық дамыған елдеріне қарағанда және Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы ұсынған нормадан Қазақстанда халықтың нақты тұтынысы (нан өнімдері және өсімдік майынан басқа) жан басына шаққанда аса төмен.

2007 жылғы импорт ағынының талдауы көрсеткендей кейбір тамақ өнімінің ішкі тұтыныстағы импорт үлесі шектеулі мүмкіндік табалдырығынан асып кеткен қант бойынша - 29,3 %, шырын бойынша - 32,2 %, томат консервілері бойынша - 51,7 %, жеміс және көкөніс консервілері бойынша - 90 % аса, қышқыл сүт өнімі бойынша - 23,3 %, шұжық өнімдері бойынша - 38,5 %, ет консервілері бойынша - 48,3 %, сыр бойынша - 55,9 %, құрғақ сүт бойынша - 84,4 %, сүт және қойылтылған қаймақ бойынша - 80 % құрады.

Тез бұзылатын өнімдерді сақтау базасының тапшылығы жеміс-көкөніс өнімдері импортының өсуіне әсер етеді. Тереңнен қайта өңдеу өнімдерінің: ет өнімдері, сүт өнімдері, өсімдік майы, консервіленген көкөніс және жемістің тұтыну нарықтарында импорт үлесінің жоғары болуы, алдымен қайта өңдеу саласы дамуының жеткіліксіздігі және тереңнен қайта өңделетін тамақ өнімдерінің тапшылығымен жеткіліксіз дамуын сипатталады.

Мәселелер

азық-түліктің кейбір түрлері бойынша импортқа тәуелділік;

азық-түлік нарығын мемлекеттік реттеу, ішкі нарықты қорғау және азық-түліктің жеке түрлерін экспорттауды қолдау шараларының жеткіліксіздігі;

отандық және шеттен әкелінетін тамақ өнімдері қауіпсіздігін бақылаудың жеткіліксіздігі;

нарық субъектілері арасында олардың мүддесі мен жауапкершілігі келісімінің негізіндегі оңтайлы экономикалық қатынас тетігі, тауар өндірушілердің кірісін қолдау құрылмаған;

ауыл шаруашылығы өнімі мен азық-түлігіне тиімді баға белгілеу жүйесі қалыптаспаған;

белсенді және салауатты өмір сүру үшін қажетті көлемде және құрылымда халықты тамақ өнімдерімен қамтамасыз ету үшін азық-түлікке экономикалық қол жеткізудің жеткіліксіздігі;

жеке ингредиенттер бойынша тамақтану құрылымының теңгерімсіздігі.

Шаралар

терең қайта өңдеу өнімдерін шығаратын жоғары тауарлы шаруашылықтар, өндірістік бірлестіктер құру;

бүкіл жыл бойына нарыққа тауарларды бір қалыпты жеткізуді қамтамасыз ету және маңызды маусымдық баға ауытқуларын болдырмау үшін өнімді отырғызуды белгіленген мерзімде сақтауды жандандыратын қазіргі заманғы сақтандыру жүйесін дамытуды ынталандыру және механизмін қолдану;

әлеуметтік-маңызды тамақ өнімдерінің бағасын реттеу;

азық-түлік нарығында болжауды ұйымдастыру және конъюнктуралық жағдайдың шұғыл мониторингін жүргізу;

тауардың барлық алға басу буындары бойынша азық-түлік сапасын қамтамасыз ету және өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыру;

кедендік-тарифтік және тарифтік емес реттеу, оның ішінде импорт-экспортты сандық шектеу, экспортты-импорттық операцияларды лицензиялау;

өткізудің баламалы нысандарын (көп деңгейлі ауылдық тұтыну кооперацияларын) дамытуды ынталандыру және оңтайлы тауарларды жылжыту және өнім ысырабын қысқарту үшін тауарлы-логистикалық орталықтар құру;

нарықтың кеңістікті-уақытылы толығуын қамтамасыз ететін өндіруші және тұтынушы өңірлер арасында ұзақ мерзімді өңіраралық қатынастар құру;

Күтілетін нәтиже

аграрлық сектордың ұлттық бәсекелік артықшылығын арттыру және республиканың азық-түлік қауіпсіздігін сақтау;

баға белгілеу жүйесін реттеу, азық-түліктің экономикалық қол жетімдігін қамтамасыз ету;

табысы аз салаларды бюджеттік қолдаудың тиімділігін арттыру және олардың кең ауқымда өсірілуін қамтамасыз ету;

азық-түлік нарығындағы тұтыну сұранысы мен ұсынысты реттеу және теңгерімді дамыту үшін қорлар құру;

отандық өнімнің тауар сұранысының өсуін қамтамасыз ету, шикізаттың өнеркәсіптік қайта өңдеуді арттыру;

елдің жалпы тұтыну көлемінің 20 %-нан аспайтын деңгейде импортқа тәуелділік коэффициентін ұстап қалу;

азық-түлік астығының мемлекеттік резервін жаңарту және ішкі астық

нарығын реттеу үшін мемлекеттік ресурстарға жыл сайын отандық ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерден 500 мың тонна астықты сатып алу жолымен республиканың азық-түлік қауіпсіздігін және жұмылдыру қажеттіліктерін қамтамасыз ету;

отандық ауыл шаруашылығы жыл сайын құрғақ сүт сатып алу жолымен республиканың азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

нарықтың тепе-теңдігін реттеуге мүмкіндік беретін көлемде азық-түліктің сақтандыру резервін құру;

көпарналы өткізу жүйесін қалыптастыру, айналым шығынын қысқарту және оңтайлы тауар ағымдарын құру;

шикізатты өндіру, оны сақтау, қайта өңдеу және өткізу кезінде санитариялық және технологиялық нормаларды сақтау есебінен сапалы, бәсекеге қабілетті өнім өндірісін қамтамасыз ету.

5.2. Өсімдік шаруашылығы өнімдерін өндіру

Шаруашылық жүргізудің жаңа нысанының қалыптасуы, олардың нарықтық жағдайға бейімделуі, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді мемлекеттік қолдау өсімдік шаруашылығының тұрақтануына ықпал етті. Өндіріске қазіргі заманғы технологиялар және егіншіліктің озық әдістерін енгізу бойынша жүйелі жұмыстың арқасында елде соңғы 7 жыл ішінде ағымдағы бағамен көлемі 2,7 есеге ұлғайған өсімдік шаруашылығы өнімдері өндірісінің тұрақты өсуі жүруде.

2000 жылдан бастап бидайды жалпы жинаудың орта жылдық өсу қарқыны 9,3 %-ды, картопты - 5,3 %-ды, көкөністерді - 5,3 %-ды, шикі мақтаны - 6,7 %-ды, күнбағыс дақылдарын - 12,1 % құрайды.

Халықтың жан басына шаққандағы бидай өндірісі 1086 кг.-ға жетті, бұл 2007 жылы Қазақстанға осы көрсеткіш бойынша Австралиядан озып, әлемде бірінші орынға шығуына мүмкіндік берді. Бидай экспорты бойынша Қазақстан әлемде жетінші орынды алады.

2007 жылы республиканың астық танабының үштен бірін (5,2 млн. га) құраған алаңдарға ылғалқорсақтау технологиясын кең ауқымда қолдану, сұрыпталған тұқым себу үлесін (2001 жылы 53 %-дан 2007 жылы 99,7 %-ға дейін), 1-2 класс тұқымдары үлесін - 78,9 %-ға дейін, ал жоғарғы репродукция тұқымын - 84 %-ға дейін арттыруы, және отандық ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді мемлекеттік қолдау көлемінің өсуі арқасында астық өндірісін ұлғайтуға қол жетті.

Көкөніс бақшалық дақылдар алаңдары соңғы 5 жылда едәуір қарқынмен (жылына 1,9 %) ұлғайды, бірақ 2006-2007 жылдары көкөніс дақылдарының алаңын кеңейту қарқыны баяулады және олардың төмендеуі 8%-ға байқалды, бұл тұтынудан өндірілетін ресурстар көлемінің арттыруын ескергенде толық заңды.

2001-2006 жж. көкөніс өнімдеріне тұтынушылық сұраныстың орташа 14-15 % -ға өсуі байқалады. Бұл ретте негізінен тұтыну үлесі 81 %-ға жететін көп таралған өнімдер (томат, қияр, капуста, пияз, тамыр жемістері, көктер) қолданылады. Бағаның тым жоғарылығынан көкөніс дақылдарының басқа түрлерін тұтыну төмен.

Көкөніс нарығы сыйымдылығында жиынтығы 80 % шамасында орын алатын, көкөністер ұсынысы негізін бірнеше дақылдар құрайды - капуста (көкөністердің жалпы жиналуының 15,6 %), томат (12,6 %), пияз-шалқан (15,9 %), сәбіз (11,5 %) . Жылуға бейімделген дақылдарды (асқабақтар, баялдылар, бұрыш және т.б.) өндіру үлесі төмен - 6-7 %-ы, сұраныспен пайдаланылатын жасыл бұршақ (көкөністердің жалпы жинауының 0,04 %-ы) өндірілмейді

Көкөніс экспорты импорттан басым, оның өндірістегі үлесі 6 %-ды құрайды. Бұл ретте экспорт тарапындағыдай импортта да сыртқы тауар айналымын кеңейту үрдісі байқалады. Экспорт негізін томаттар (шығарылатын жаңа піскен көкөністердің 21 %-ы) және пияз (56 %) құрайды. Көкөністердің экспорттық бағасы айтарлықтай ауытқиды және негізінен сатып алушыларға байланысты.

Бұдан басқа, ауыл шаруашылығы және бөлшек сауда бағаларында (3,6 есе) едәуір үйлеспеушілік бар. Ішкі бөлшек сауда нарығындағы бағалар экспорт бағасынан жоғары, бұл өткізу жүйесі мен көкөніс нарығын өтімі мен реттеудің жүйесі жоқтығын білдіреді.

Көкөністің негізгі түрлеріне (пияз, капуста, сәбіз) бағаның жыл сайынғы өсуі кенет білінетін маусымдылыққа ие. Мысалы, 2006 жылы республика бойынша капустаға орта бағаның айырмашылық құлашы 2,4 есені (мамырда 1 кг. 76 теңге және қазанда 32 теңге), ал сәбіз - 1,7 есені (шілдеде 1 кг. 74 теңге және қаңтарда 43 теңге), пияз - 1,4 есені (қазанда 1 кг 34 теңге және мамырда 47 теңге) құрады.

Бөлшек саудада ұсақ сауда нүктелерінің басымдылығы салдарынан көтерме саудаға да қатысты бағаның кенет өсуі байқалды. Мысалы, қала базарларында қызанақтың бағасы бастапқыдан 2 есеге, капустаның - 3, сәбіздің - 2-2,6, пияздың - 1,5-2 есеге артты. Бөлшек сауда жүйесінде бәсекелестік жоқ, жоғарғы тауар айналымды ірі мамандандырылған дүкендер жоқ. Нарықтық экономикасы дамыған елдерде мұндай қызметті жоғарғы сапалы өнімді ұсақ бөлшек саудадан төмен бағамен өткізетін супермаркеттер орындайды.

Нарықтағы мұндай жағдай мынадай себептермен: ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында жемістер мен көкөністер өндірісінің шоғырлануының төмендігімен; өтім жүйесінің жетілмегендігімен; толық дамымаған өндірістік және нарықтық инфрақұрылыммен; көкөністер мен жемістер сатудағы делдалдардың шамадан тыс қатысуымен түсіндіріледі.

Қолда бар өткізу жүйесі тауардың ұсынысын ұлғайтуды, олардың сапасын арттыруды және көкөніс пен жеміс өндірушілер табысын өсіруді

ынталандырмайды. Пайданың негізгі үлесі көтерме делдалдарда және бөлшек саудада қалады. Картоп, көкөністер, жемістер мен жидектер көбінесе қайта өңделмеген түрінде тұтынылады.

М ә с е л е л е р

ауыл шаруашылығы дақылдарын өсірудің экстенсивті технологиялары;

отандық селекция мен тұқым шаруашылығының жеткіліксіз дамуы, бұл қазақстандық селекциялардың жоғары сапалы сұрыптары мен гибридтерінің болмауына әкеледі;

сорт сынау процесінің жеткіліксіз техникалық жарақтандырылуы және қаржыландырудың жеткіліксіздігі;

картоп және көкөністер мен жеміс-жидек дақылдары өндірісі негізінен тұрғындардың үй шаруашылықтарында шоғырланған, бұл өнімнің өндіріс және тауарлылық тиімділігін төмендетеді;

суармалы жерлерді пайдалану тиімділігінің төмендігі;

өсімдік майын өндіру үшін шикізат қажеттілігі отандық майлы дақылдар өсіру есебінен қамтамасыз етілмейді;

ғылыми-негізделген агротехнология сақталмайды, агротехникалық жұмыстардың оңтайлы мерзімдері ұсталмайды, бұл ауыл шаруашылығы дақылдарының темен өнімділігін көрсетеді;

астықты дайындау мен сақтаудың материалды-техникалық базасының жағдайы нашарлады, астықты дайындау бойынша технологиялық құрал-жабдықтары моралдық және табиғи ескірген;

астық өндірісін кеңейту үшін ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерде қаражат айналымының шектеулілігі және кредит ресурстарына қол жеткізудің төмендігі;

көкөністер, жемістер және картоптар үшін қазіргі заманғы техникамен жарақтандырылған қоймалардың жоқтығы, оларды дайындау мен қайта өңдеу жөнге салынбаған;

жеміс-жидек дақылдары мен жүзімнің көпжылдық екпе алаңдарының қысқаруы.

Ш а р а л а р

ауыл шаруашылығы дақылдарын өсірудің интенсивті ылғалқорсақтау және топырақ қорғау технологияларын игеру;

сорт сынау жүйесін және тұқым сапасын сараптауды жүзеге асыру;

тұқым сапасын сараптау бойынша зертханалар салу және жарақтау;

картоп, көкөністер, жемістерді өндіру, дайындау және қайта өңдеу бойынша дайындау-өткізу кооперативтерін құру;

Ауыл шаруашылығы министрлігінің (бұдан әрі - АШМ) "Ауыл шаруашылығы дақылдарын сорттық сынау жөніндегі мемлекеттік комиссия"

мемлекеттік мекемесін (бұдан әрі - ММ) Астана қаласына көшіру;
жеміс дақылдары мен жүзімнің көпжылдық екпелерінің алаңдарын кеңейту:
жылыжай шаруашылықтарының желісін құру және дамыту.

Күтілетін нәтижелер

өсімдік шаруашылығы өнімдерінің түсімділігін, жалпы жиналуын және сапасын арттыру;
өсімдік шаруашылығы өнімдері өндірісінің жыл сайын 6%-ға өсуі;
ылғалқорсақтау технологиясы арқылы өсірілетін алаңдардың 2011 жылы 60% - ға артуы;
елдің маңызды тамақ өнімдеріне ішкі қажеттілігін қамтамасыз ету;
2011 жылға өндірістің агротехникалық циклін 22 млн. гектарға, оның ішінде басым дақылдарды 21,6 млн. гектарға қамтамасыз ету;
қайта өңдеу, оның ішінде тереңнен қайта өңдеу көлемінің бәсекеге қабілеттілігінің өсуі, өсімдік шаруашылығы өнімдерінің және оның қайта өңдеу өнімдерінің экспорты көлемінің ұлғаюы және импорт көлемінің қысқаруы;
отандық қайта өңдеу өнеркәсібін дамыту және қайта өңдеу кәсіпорындарының жүктелінім деңгейін арттыру үшін тұрақты шикізат негізін құру;
өнеркәсіптік мал шаруашылығы және құс шаруашылығын дамыту үшін жемдік базаның тұрақты негізін құру;
егіске сұрыпталған тұқым үлесін 90%-ға дейін ұлғайту;
отандық селекция және тұқым шаруашылығын (2011 жылы 7,5-10,5 мың тонна бірегей тұқым, 67,0-77,0 мың тонна элиталық тұқым өткізуді қамтамасыз ету) дамыту;
Қазақстан Республикасында пайдалануға рұқсат етілген отандық селекцияның ауыл шаруашылығы өсімдіктері сұрыптарының сапасы бойынша өнімді және құнды селекциялық жетістіктердің Мемлекеттік реестрдегі үлестерін арттыру;
көкөніс, жеміс және картоп үшін қазіргі заманғы, техникалық жарақталған қоймалардың болуы;
халықты жеке өндіріс жемістері және көкөністерімен қамтамасыз ету;
республикада өндірілетін мақта талшықтарының сапасын объективті сараптауды қамтамасыз ету.

Ескерту. 5.2-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

5.2.1. Астықты өндіру және қайта өңдеуді дамыту

Астық өндірісінің өсуі оның іске асыру көлемінің ұлғаюына және саланың табыстылығының артуына ықпал етті. Бірақ әлемдік нарықтағы астықтың

тапшылығы бағаның шамадан тыс өсуін тудырды, бұл өнім иелерінің экспорттық көңіл күйінің күшеюіне әкелді.

Өңірлерде астық тапшылығының туындауына жол бермеу және ұнға және нан-тоқаш өнімдерінің бағасын тұрақтандыру мақсатында, қазіргі уақытта Республикалық маңызды қалалар мен барлық облыстарда қалыптастырылған тұрақтандыру қорлары ұйымдастырылуда.

Мәселелер

егіс құрылымының және дәнді дақылдар өндірісінің жетілмегендігі;

астық өндірісінің жеткіліксіз техникалық және технологиялық жарақтандырылуы;

сыртқы сауданың тұрақсыздығы және астық экспортын мемлекеттік реттеу тетігінің дамымауы;

жарма дақылдары астығын қайта өңдеу және дайын жем жасаудың жеткіліксіз дамуы;

астық жинаудан кейінгі өңдеу жұмыстары жүйесінің және астықты сақтаудың нашарлауы;

ғылыми-негізделген агротехнологияларды, агротехникалық жұмыстарының оңтайлы мерзімдерін және вегетацияның әр түрлі мерзімінде қатынасының сақталмауы;

ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінде көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізу үшін қолжетімді кредиттік ресурстардың жетіспеуі;

астықтың ішкі және сыртқы (экспорттық) бағасының теңсіздігі;

ұн тарту зауыттары үшін шикізаттың жоғары құны нан-тоқаш өнімдерінің қымбаттауына әкеледі, бұл елдің азық-түлік қауіпсіздігіне қатер тудырады.

Шаралар

мемлекеттік астық ресурстарын тиімді басқару;

мемлекеттік ресурстарға астық сатып алуды қамтамасыз ету;

ішкі астық нарығындағы бағалық интервенция;

бәсекеге қабілетті өсімдік шаруашылығы өнімін өндіру мақсатында отандық ауыл шаруашылығы өндірісін қолдау.

Күтілетін нәтижелер

дәнді дақылдар өндірісінің орнықты өсуі;

азық-түліктік және жемдік астық нарығының тұрақтылығы;

мемлекеттік астық ресурстары есебінен нарықты және бағаны реттеу мүмкіндігі.

5.2.2. Қант қызылшасы өндірісін қолдау

Республикадағы қызылша тұқымын себу тұрақсыз жағдайда, егістік алаңдар мен өнімділіктің қысқаруы байқалады. Қызылша шаруашылығын қалпына

келтіру және ары қарай дамыту, қант және қант өнеркәсібі өндірісі үшін отандық бәсекеге қабілетті шикізат қорын құру мақсатында қант қызылшасын өсіруді ынталандыру бойынша шаралар қолданылуда. Республикалық бюджет қаражаты есебінен 2008 жылы қант қызылшасы өндірісінің 1 гектарына 10 мың теңгеден 50 мың теңгеге дейін немесе 5 есеге субсидиялау ұлғайуы.

Мәселелер

егістік алаңының азаюы, қант қызылшасы түсімінің және қанттылығының төмендiлiгi;

қол жұмыстарын ауыстыратын индустриялық технологиялардың жоқтығынан көп еңбек сіңіруді керек етуі;

тұқым шаруашылығы базасының жоқтығы;

шикізаттың жоғарғы өзіндік құнына қатысты отандық қанттың бәсекеге қабілеттілігінің жеткіліксіздігі;

қант өнеркәсіптерінің өндіріс қуаттылығының толық пайдаланылмауы;

жоғарғы репродукциялы қант қызылшасы тұқымы өндірісінің шектеулігі;

басқа елдерден келетін арзан қант шикізатына қатысты импорттың өсуі;

Шаралар

қант зауыттары және ауыл шаруашылығы құрылымдары жанынан агроқызмет орталығы мен машина-технологиялық станцияларын құру;

бар қант зауыттарынның тоқтап қалғанын іске қосу, қайта құру және жаңғырту;

қолданыстағы ұсақ шаруа (фермер) қожалықтарын біріктіру негізінде ірі қант қызылшасы егілетін ауыспалы егістік алаңдарын қалыптастыру;

қант қызылшасы тұқымын, оның ішінде ауыстырмай отырғызу негізінде өндіру бойынша тұқым шаруашылықтарын ұйымдастыру.

Күтілетін нәтижелер

қант қызылшасының егістік алаңын 2 еседен көп ұлғайту және оны орташа өнімділігі 1 гектардан 33-35 тонна болатын 30 мың гектарға жеткізу, бұл 110-112 мың тонна қызылша қантын өндіруге және республика халқының шамамен 20%-ға қажеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді;

ауыл шаруашылығында және онымен шектес өндіріс пен қызмет көрсету салаларында 8-15 мың жұмыс орнын құру.

5.2.3. Өсімдік майы дақылдарын және отандық шикізаттан алынатын өсімдік майын өндіруді қолдау

2007 жылы күнбағыс егісінің күрт (25%-ға) азаюы есебінен майлы дақылдардың егістік алаңдарының азаюы байқалды. Басқа жағынан егістік құрылымында рапс және соя секілді бағалы түрлерінің артуы байқалады.

Оның үстіне, май кәсіпорындары жіктемесін арттыру және халықты өсімдік

майымен қамтамасыз ету үшін республика 110 мың тонна майлы импорттайды, олардың 62 %-ын күнбағыс тұқымы алады.

Сондықтан, майлы дақылдар тұқымын өндіру бойынша іс шараларды жүзеге асырудың мақсаты халықтың өсімдік майына қажеттілігін қамтамасыз ету мақсатында күнбағыс, соя, рапс және басқа дақылдар тұқымы өндірісін ұлғайту болып табылады.

Өсімдік майының нарығы оның маңызды сәйкессіздігін көрсететін бірқатар үйлеспеушіліктермен сипатталады.

2001-2007 жылдар кезеңінде өсімдік майына тұтынушылар сұранысы 2001 жылы 13,8 кг-нан 2005 жылы 9,7 кг және 2006 жылы 13 кг-ға дейін едәуір өзгерді , яғни жалпы кейбір тұтыныстың азаю үрдісі бақыланады.

Отандық өндіріс зерттелу кезеңінде жоғары қарқынмен өсуде өсу (жылына 21,8 %). Импорттың төмендеу үрдісі бақыланады (жылына - 4,5%). Алайда, импорттың бұл үлесіне қарамастан өсімдік майының тұтыну импорты әлі жоғары (2006 жылы 26%). Негізгі экспортер елдер: Ресей (57,9%), Украина (23,9%), Өзбекстан (12,4%), сонымен қатар алыс шет елдері (30,9%) болып табылады.

Республикада өндірілетін күнбағыс майының құндық бәсекеге қабілеттілігі ТМД-дағы негізгі экспортер елдерден темен емес. 2006 жылы отандық тауардың бәсекеге қабілеттілік индексі ресейлікке қатынасы бойынша 1,00, ал украиналыққа 1,09 құрады. Алайда, ішкі нарық әліде отандық тауарлармен қамтамасыз етілмеген, оның импортқа тәуелділігі сақталады.

Мәселелер

жоғары рентабельді май тұқымы дақылдары жеткіліксіз өндіріледі;

себілетін тұқым сапасының төмендігі;

минералдық тыңайтқыштардың, сондай-ақ майлы дақылдардың ауруларымен және зиянкестерімен күрес үшін химикаттардың жеткіліксіз қолданылуы;

майлы дақылдарды өсірудің тозған және моральды ескірген техникасы.

Шаралар

майлы дақылдар егістік алаңын ұлғайту;

майлы дақылдарды өсірудің тиімді технологияларын қолдану;

өсімдіктерді химиялық қорғау құралдарын (тұқымдар, гербицидтер, инсектицидтерді уландырғыштар) және минералдық тыңайтқыштарды сатып алуға субсидиялау;

майлы дақылдардың тұқым шаруашылығын дамытудың шараларын кеңейту және мемлекеттік қолдау көлемін ұлғайту.

Күтілетін нәтижелер

түсімділікті арттыру және егістік алаңын кеңейту есебінен майлы дақылдар

тұқымы өндірісін ұлғайту;

отандық шикізаттан өндірілетін өсімдік майын ішкі нарық тұтынысының кемінде 80 % көлемінде кеңейту.

5.2.4. Жеміс және жүзім шаруашылығын дамыту

Өсімдік шаруашылығы салаларының тұрақты дамуы аясында тек жеміс шаруашылығы мен жүзім шаруашылығында ғана теріс нәтижелері бар. Жеміс-жидек және жүзім өндірісінің қысқаруы жалғасуда.

2007 жылы 2000 жылмен салыстырғанда жеміс және жидек өндірістері 20 %-ға, ал жүзім 30 %-ға қысқарды. Республикада отандық өндірісіне қатысты жеміс-көкөніс өніміне тұтынушылар сұранысының өсуі байқалады. 2000-2006 жылдар аралығында сұраныс 8,7 % болғанда, өндірістің орташа жылдық өсу қарқыны 4,35 %-ды құрады. 2007 жылы өндіріс өсімі 3,4 %-ға баяулады. Пайда болған текшені импорт толтырады. Оның көлемі қарқынды өсуде (жылына 25,7%).

Тұтыныстағы импорт үлесі 34,2 % - өте жоғары мөлшерге өсуде. Онда маңызды үлесті консервіленген жеміс және жидектер алады (жаңа піскендермен есептегенде 55,4 %). Жаңа піскен жеміс пен жидек түр-түрінде ел аумағында өсірілмейтін тауарлардың (цитрусты, банандар, финикилер, жаңғақтар) басымдылығы байқалады. Олардың үлесі 33 %-ға жетеді.

Пістелі және сүйекті жемісті әкелу 7,9 мың тоннаға импорт көлемінің немесе 7,6 %-на жетеді. Бұл ретте, алма жеткізу басым (7,4 мың тонна немесе 93,7 %). Мұндай тауар импорттың орын басуға жатады, себебі республикада бақтар және өсіруге қолайлы табиғи-климаттық жағдай бар.

Алайда, елдегі алманың отандық өндірісі тұрақсыздықпен және төмен қарқынмен өсуімен сипатталады (жылына 0,75 %). Ішкі нарықта жемістерге бағаны ұлғайту және импортты қысқарту кезінде ұлттық нарықта тауарға тұтыну сұранысының төмендеуі және сыртқы нарықта өсуі байқалады. Төртжылдық кезеңде импорттың төмендеу қарқыны - жылына 6,05 %-ды, ал экспорттың өсуі - 12,1 %-ды құрады. Жеміс нарығының жеткіліксіз толығуы бағаның жоғары өсуін көрсетті (жылына 4,3 %).

Жалпы қалыптасқан жағдай бағаның өсу салдарында қазақстандық тұтынушыға теріс әсер етті.

Бұл ретте, сұраныс және ұсыныс заңына сәйкес әкелінетін тауар, сондай-ақ қолданыстағы өткізу жүйесі жетілмегендігін ескере отырып, ірі кәсіпорын орталықтарында және қалаларында бөлшек сауда бағасы бойынша өткізіледі. Пайда көтерме делдалдарда және саудада төмендейді.

Көтерме нарықтың дамымаған желісі, сондай-ақ алма өндіру орындарда сақтау қоймаларының болмауы, ел өңірлері бойынша тауар ағымдарының

қарқындылығына және отандық ұсынысқа теріс әсер етеді. Республика өңірлері бойынша отандық алманың бәсекеге қабілеттілігін бағалағанда, тауар аймағын дамытуда және олардың экспорттық әлеуетінде оң үрдіс байқалады.

Мәселелер

өндірістің негізгі салмағы халықтың жеке шаруашылықтарында шоғырлануы;

жеміс екпелерінің қартаюы, жеміс-жидек дақылдары өнімділігінің тұрақсыздығы;

питомниктік шаруашылықтардың жеткіліксіз дамуы;

жеміс-жидек дақылдары көшеттерін өндірушілер санының шектеулілігі;

сатып алу-өткізу пункттері жүйесінің жоқтығы және көтерме сауда базарына қол жетімсіздігі, бұл өнімді өткізуді қиындатады, оның ысырап болуын ұлғайтады;

отырғызылатын материалдың төмен сапасын түсіндіретін жүзім және басқа да жеміс-жидек дақылдарының вирусты ауруларын бақылаудың және мониторингінің жетіспеушілігі;

сақтау және қайта өңдеудің дамымаған жүйесі, шығарылатын өнімнің бәсекеге қабілеттілігінің төмендігі.

Шаралар

жеміс-жидек және жүзім көшеттерін өндірушілердің желісін кеңейту;

жемістердің ұнамды дәмі бар және ұзақ мерзімде сақталатын жеміс-жидек дақылдарының қысқа шыдамды, өнімді, ауруға төзімді көшеттерін жедел көбейту;

жүзім және басқа да жеміс-жидек дақылдарының вирусты ауруларын ерте болжау жүйелерін әзірлеу және ұлпа түзуші талшықтардан материалдардан жасалған вируссыз отырғызу материалын алу;

жеміс дақылдары және жүзімнің көпжылдық екпелері алаңдарын отырғызуды субсидиялау.

Күтілетін нәтижелер

Жеміс дақылдары алаңын 42,1 мың гектарға дейін, жүзім алаңын 13,4 мың гектарға дейін ұлғайту есебінен жеміс шаруашылығы және жүзім шаруашылығы өнімі өндірісінің өсуі;

бақтар мен жүзім егісін жасауға және қайта құруға жеткілікті питомниктер жүйесінің дамуы;

жеміс шаруашылығы және жүзім шаруашылығы өнімдерін өткізудің жеке нарығын қалыптастыру және әлемдік нарыққа шығу;

жеміс және жидектермен өзін-өзі қамтамасыз етудің өсуі, импортқа тәуелділік деңгейдің қысқартылуы;

жүзім және басқа да жеміс-жидек дақылдарының вирусты ауруларының ерте

болжауға арналған тест-жүйесі және ұлпа түзуші талшықтардан вирусты отырғызу материалын алу;

халықты жаңа піскен өніммен және қайта өңдеу өнеркәсіптерін шикізатпен қамтамасыз етуде отандық өнімнің орташа жылдық өндірісін ұлғайту және үлесін өсіру.

5.3. Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру

2000 жылдан бастап ауылшаруашылығы малдарының және мал шаруашылығы өнімінің саны орнықты өсуде. Алайда, өндіріс көлемінің өсуі негізінде малдардың өнімділігімен емес мал басының ұлғайтылуымен түсіндіріледі, бұл малдың төмен өнімділігің басымдығымен байланысты.

Мал шаруашылығы мал басының негізінде жеке меншік аулаларда жайғастырылуымен, сондай-ақ малдан алынатын өнімдердің ұсақ тауарлылығымен және маусымдық өндірісімен сипатталады. 78,5 % мал басы (ірі қара мал басына шағу есебімен) халық шаруашылығында, 8,7 % малдар ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында және 12,8 % шаруа (фермер) қожалықтырында (бұдан әрі - ШҚ) орналастырылған. Шаруашылық санаты бойынша мал басының орналасу қатынасы ұзақ уақыт ағымында өзгермей отыр. Осы жағдай селекциялық жетістіктер малдарды күтіп бағу мен азықтандырудың озық технологиялар жетістіктерін қолдануды едәуір қиындатады.

Тиісті орын алған мал басының орналастыру мал шаруашылығы өнімінің негізгі түрлерінде қалыптасады.

	Ауыл шаруашылығы кәсіпорны, %	Ш(Ф)Қ, %	Халық шаруашылықтары, %
Ет	9,7	8,1	82,2
Сүт	3,5	6,1	90,4
Жүн	5,6	22,1	72,3
Жұмыртқа	50,4	0,6	49,0

Бұрынғысынша көпшілік шаруашылықтар өндірісті экстенсивті әдіспен жүзеге асырады. Ұсақ тауарлы шаруашылықтардың көбісі кредит беру кезінде жоғары пайыздық көрсеткіштің және кепілге беру меншігімен қамтамасыз етілмеуінен кредитке қол жеткізе алмайды. Олардың өздерінде бар тозығы жеткен, өз ресурсын жасап біткен техникаларын өздігінен білікті жөндеуге жағдайы жоқ, өндірген өнімдерін табысты өткізу үшін нарықтан аластатылған.

Мал және құс басын орналастыруға республика өңірлерінің табиғи-климаттық жағдайы әрдайым сәйкес келе бермейді, ал негізгі мал салмағын халық шаруашылықтарында шоғырландыру мал шаруашылығының ары қарай дамуын артқа тартуда және олардың мал түрлері жағдайына жауап беретін өңірлердің арнайы ерекшелігін қолдануға мүмкіндік бермейді.

Мал шаруашылығы өнімі өндірісінің жеткен деңгейі Қазақстан және оның

өңірлерінде бар мүмкіндіктері мен әлеуетіне сәйкес келмейді.

Өзіндік құны мен түр-түрі бойынша бәсекеге қабілетсіздігінен ет, негізінен құс еті импорты көлемінің ұлғаю үрдісі байқалады. Құс еті импорты оның өндіріс көлемінен 2,4 есеге асады, онда қолда бар құс фабрикаларының қуаты жылына 100 мың тоннадан астам құс етін өндіруге қалай мүмкіндік алады.

Мәселелер

Ауыл шаруашылығы малдарының барлық мал басының шамамен 80 %-ы шамасы жеке меншік аулаларда, және соның нәтижесінде ветеринариялық қауіпсіздік талаптарына жауап бермейтін мал шаруашылығы шикізатының сапасы темен;

асыл-тұқымды мал басының үлес салмағының төмендігі;

селекциялық-асыл тұқымды жұмыстардың төмен деңгейі;

арнайы орташа және ірі тауарлы өндірісі бар мамандандырылған шаруашылықтардың дамуының жеткіліксіздігі;

малдарды күтіп бағудың ескірген технологиялары, жем-шөп базасының нашарлығы, малды жайып семірту және жемдеудің мүмкіншіліктерін толық пайдаланбау, толық рационды құрама жемдердің жетіспеушілігі және соның салдарынан мал және құс өнімділігінің төменділігі;

етті және жұмыртқа бағыттарындағы отандық бәсекеге қабілетті құс кростарының жоқтығы;

қойларды механикалық қырқу, дайындау және жем-шөппен қамтамасыз ету бойынша сервис орталықтарының жоқтығы;

саланың нашар ғылыми қамтамасыз етіледі.

Шаралар

орташа және ірі тауарлы мал шаруашылығын қалыптастыру процестерін ынталандыру, оны өнеркәсіптік негізге көшіру;

жеке мал шаруашылығы өнімі өндірісін шоғырландыруға шаруашылықтардың, оларды кооперативтерге біріктіру жолымен көмек көрсету;

жасанды ұрықтандыруды қолдану және биотехнология мен эмбриондарды трансплантациялау әдістерін кеңінен енгізу жолымен асыл-тұқымды малдардың үлес салмағын ұлғайту;

жергілікті малдың асыл-тұқымдық және өнімділік сапасын, оның ішінде шетелдік теңдік қорды пайдалана отырып жақсарту бойынша мақсатқа бағытталған селекциялық-асыл тұқымдық жұмыстар жүргізу, сондай-ақ импорттық селекциялар тұқымдарын әкелу және бейімдеу;

жоғары класты асыл-тұқымды малдарды сатып алуды, ұстауды және өз төлінен өсіруді кеңейту үшін мал басын толықтыратын төлдерді субсидиялау.

Күтілген нәтижелер

мал мен құс санын, сондай-ақ малдан алынатын өнімді өндіру көлемін

кемінде 4,5 %-ға ұлғайту;
сатылатын малдың сапасын көтеру;
ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің үшін асыл тұқымды өнімдерге қол жетімділігін қамтамасыз ету және жыл сайын асыл тұқымды шаруашылықтардың санын, асыл тұқымды малдардың санын ұлғайту және олардың үлес салмағын 2011 жылы 10 %-ға дейін жеткізу;
ауыл шаруашылығы малдары мен құстарының өнімділігін, сондай-ақ мал шаруашылығында өндірілетін өнімнің сапасын арттыру;
мал шаруашылығы саласының техникалық және технологиялық жарақтандырылуын жақсарту;
табынның өз төлінен өсуін жақсарту;
2011 жылы ауыл шаруашылығы құрылымдарымен өндірілетін малдан алынатын өнімінің үлес салмағын өндірістің жалпы көлемінен (субсидиялау арқылы): етті - 31%-ға; сүтті - 19%-ға; жұмыртқаны - 59%-ға; жүнді - 39%-ға ұлғайту;
отандық қайта өңдеу өнеркәсібін дамыту үшін мал шаруашылығы өнімінің тұрақты шикізат базасын құру;
шаруашылықтың барлық санатында сүтті өндірудің жалпы көлемі 5,8 млн. тонна кезінде сиырдың өнімділігі 2600 кг-ға дейін ұлғаяды;
өндіріс көлемінің ұлғайту және отандық өндірістің малдан алынатын өнімдер мен ішкі нарықты молықтыру.

5.3.1. Малдан алынатын өнімдер нарығын дамытуды ынталандыру

Сүт және сүт өнімдері нарығы терең қайта өңдеудің сүт өнімдерімен өзін-өзі қамтамасыз етуінің төмендігімен және сондықтан отандық тауар өндірушілер өнімінің бәсекеге қабілеттілігінің төмен кезінде импортқа тәуелділіктің жоғарылығымен сипатталады.

Шикі сүттің ұсынысы сұранысынан артуына қарамастан (республика бойынша 1153 мың тоннаға дейін), сүт өнімдері импорты жоғары екені байқалады (сүтке есептегенде 472,6 мың тонна немесе тұтынудан 15 %). Шикізат тапшы өңірлерінде және қалалар-мегаполистерде аса жоғары импорт үлесі байқалады. Мысалы, батыс және орталық өңірлерде 15,9 және 20,7%-ға сәйкес, ал Астана және Алматы қалаларында 19,1 және 83,9%, сонда солтүстікте - 3,9%, ал шығыста - 0,6%. Бұл сүттің тауар ресурстарының тапшылығы және оның өндірістік қайта өңдеуінің үлесі төмендігінің нәтижесі. Мысалы, сүттің қайта өңдеу үлесі Солтүстікте тек 18,5%, шығыста 12,3%, Оңтүстікте 26%, ал батыста - 16,5% және орталықта - 26,7% құрайды.

Өнеркәсіптік қайта өңдеу үшін тауар ресурстарының тапшылығы тасымалданатын сүт өнімдерінің (сары май, сыр) жасауға кері әсерін тигізеді.

Отандық сары майдың жетіспеушілігі сыртқы нарықтың ұсынысымен толықтырылады.

Осыған байланысты, сүт және сүт өнімдері нарығында бәсекеге қабілетті сүт тауарларын өнеркәсіптік әзірлеуді ұлғайтудың өткір мәселесі тұр.

Ет және ет өнімдері нарығы темен ұсыныспен, құс еті және ет өнімдері бойынша жоғары импорт тәуелділігімен, сондай-ақ тауар қозғалысы тізбегінде баға жүйесінің толық жетілмегендігімен сипатталады. Отандық ет өндірісі қарқынды өсуде - орташа жылдық өсу қарқыны 4-4,5 %-ды құрайды.

Алайда, бұл ретте импорттың маңызды өсімі байқалады (жылына 27,8 %). Құс еті бойынша жоғары импорт тәуелділігін төмен бәсекеге қабілеттілікпен және ішкі нарықты отандық тауармен молықтырудың жетіспеушілігімен түсіндіріледі.

Отандық құс еті ұсынысын құрама жемдердің құнының өсуін қоса бройлер құсының өндірісінің темен рентабельдігі артқа тартуда. Сонымен, мысалы, өндіріс солтүстік өңірде шығынды, шығыс және оңтүстік Қазақстанда кірістер төмендеп кетті.

Демпинг бағасы бойынша импорт тауарының жоғары үлесі саланың дамуына кері әсерін тигізді.

Сиыр еті нарығының дамуы ішкі нарықтағы сұраныстың тұрақтылығымен сипатталады. Өңірлік деңгейде мамандандыру мен тауар ұсынысы аса анық көрсетілген. Мамандандыру коэффициенті Солтүстік аймақта 1,54-ке жетеді, Шығыста - 1,49, Батыста - 1,12, ал Орталық пен Оңтүстікте - 0,86 және 0,88. Тауарлы өңірлерде тиімді өндіріс индексі жоғары, алайда, саланың кірісі әлі төмен, бұл ұсыныстардың өсуін ұстауда. Қайта өңдеуге етті сатып алу бағасы төмен, бұл ет өнімдерін әзірлеуге кері әсерін тигізеді. Мысалы, Солтүстік өңірдегі қайта өңдеу мекемелерінде сиыр етін сатып алу бағасы орташа сату бағасын 11%-ға, Батыста - 19,6 %-ға, Оңтүстікте - 5 %-ға төмен.

Қой еті нарығы сондай-ақ жоғары өңірлік мамандандырумен сипатталады. Қой етіне Шығыс, Оңтүстік және Батыс өңірлерінде халықтың жан басына шаққаннан аса жоғары ұсынысы байқалады. Мамандандыру коэффициенті Солтүстік және Орталық аймақтарында тек 0,43 және 0,69 болғанда, мұнда сәйкесінше 1,57, 1,48 және 1,27 құрайды. Тауарлы өңірлерде тиімді өндіріс индексі жоғары, алайда, саланың кірісі әлі төмен (7-ден 10% дейін).

Мәселелер

халықтың жеке қосалқы шаруашылықтарында малдан алынатын өнім өндірудің жоғары үлес салмағы;

мал шаруашылығы өнімі өндірісінің маусымдық сипаты;

сатып алу операциялары және баға интервенцияларын жүзеге асыру жолымен маусымдық баға көтерілімдерін әсер ету үшін "Мал өнімдері корпорациясы"

АҚ-ның қаржы қаражатының жеткіліксіздігі;

малдан алынатын өнімдер экспортының шикізаттың сипаты;

мал шаруашылығы шикізатын дайындау, сақтау және бастапқы қайта өңдеу инфрақұрылымының жоқтығы;

малды жемдеу және малдарды экспортқа ұйымдастырылып жіберу бойынша дамыған инфрақұрылымның жоқтығы.

Шаралар

сүт бағытындағы ірі тауарлы мал шаруашылығы фермаларын құру, инфрақұрылымы дамыған мал семірту алаңдарын құру бойынша серпінді жобаларды іске асыру;

өндірістің маусымдылығын басу және ішкі нарықтағы бағаны тұрақтандыру үшін малдан алынатын өнімдер қорларын құру;

мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен мал шаруашылығы өнімдерінің әлеуметтік-маңызды түрлері бойынша сатып алу операцияларын және баға интервенцияларын жүргізу;

жеңіл өнеркәсіп кәсіпорындарымен бірге тауар өндірушілердің интегралдық жүйесін құру;

мал шаруашылығы шикізатын дайындау, сақтау, бастапқы қайта өңдеу және өткізу инфрақұрылымын құру;

малдан алынатын өнімдерді өткізу бойынша коммуналдық базарларын ұйымдастыру, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге тікелей сауда орындарын беру;

мал сою пункттерінің желісін құру бойынша пилоттық жобаны іске асыру;

құс фабрикаларының желісін құру мен дамытуды қаржыландыру.

Күтілетін нәтижелер

малдан алынатын өнімдерге ішкі бағаны тұрақтандыру;

халық үшін малдан алынатын өнімге қол жетімділікті қамтамасыз ету;

вакуумды орамдағы блокты және ірікесекті ет өндірісін ұйымдастыру және сиыр еті экспортының көлемін ұлғайту:

2009 жылы - 3,0 мың тонна, оның ішінде ірі кесекті - 0,6 мың тонна, блокты - 0,9 мың тонна;

2010 жылы - 3,8 мың тонна, оның ішінде ірі кесекті - 0,76 мың тонна, блокты - 1,14 мың тонна;

2010 жылы - 4,4 мың тонна, оның ішінде ірі кесекті - 0,88 мың тонна, блокты - 1,32 мың тонна;

"Дос маден" ЖШС-мен мемлекеттік жеке серіктестік негізінде арқан мен мата өндірісін ұйымдастыру;

"СемТекс" АҚ мен "Асыл-түлік" АҚ-мен бірлесіп биязы жүнді қой шаруашылығын дамыту бағдарламасына қатысу;

жүн экспорты көлемін ұлғайту (түр-түрі бойынша): 2009 жылы - 2,5 мың тонна; 2010 жылы - 3,0 мың тонна; 2011 жылы - 3,5 мың тонна;

сатып алу, қайта өңдеу көлемін ұлғайту және экспорт деңгейіне жеткізу:

былғары шикізатын: 2009 жылы - 2,4 мың тонна; 2010 жылы - 3,2 мың тонна; 2011 жылы - 4,1 мың тонна;

"Вет-блю" жартылай өңделген өнімін: 2009 жылы - 500 мың кв.м.; 2010 жылы - 580 мың кв.м.; 2011 жылы - 650 мың кв.м.;

дайын теріні: 2009 жылы - 15 млн. кв.дм.; 2010 жылы - 17,4 млн. кв.дм.; 2011 жылы - 19,5 млн. кв.дм.;

малдан алынатын өнімнің экспорт көлемін көтеру және олардың иммпорт көлемін түсіру.

Ескерту. 5.3.1-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

5.3.2. Азық өндірісінің тұрақты жүйесін құру

Орнықты жем базасының жоқтығы Қазақстандағы мал шаруашылығының дамуын ұстап тұрған маңызды себеп болып табылады.

Қазіргі уақытта жем базасы негізін табиғи жайылымдар мен шабындар, егін жем өндірісі және құрама жем өнеркәсібі құрайды.

Жайлау алаңдары 188,6 млн. га, табиғи және екпе шабындықтары - 5,0 млн. га , жем өндіру үшін қолданылатын егістердің көлемі - 2,4 млн. га құрайды.

Азық дақылдары егістік алаңдарының тұрақты қысқару үрдісі байқалады (2000 ж. - 2823,6 мың. га, 2005 ж. - 2360,2 мың. га, 2007 - 2322,3 мың. га).

Егістік құрылымы бойынша шикізат және малға үзбей көк шөп беру жүйесі мал шаруашылығы сұранысына төмен дәрежеде жауап береді. Нәтижесінде сүрленген азық өндірісі мен тұтынысы күрт түсіп кетті. Ғылыми негізделген азықтық ауыспалы егісті енгізу мен игеру тоқтатылды. Жоғары белокті, оның ішінде құнарландырылған азық өндіру және қолдану түбегейлі тоқтатылуда.

Өндіру, дайындау және әзірлеу агротехнологияларының бұзылуынан азық сапасы төмендеді, олардың өзіндік құны өсті, пайдалы әсер коэффициенті төмендеді, бұл мал шаруашылығы өнімінің өзіндік құнына кері әсерін тигізуде.

Жем-шөп өндірісінде органикалық және минералды тыңайтқыштарды қолдану темен деңгейге дейін түсті.

Малдарды, әсіресе сүтті малдарды азықтандыруда аса құнды пішендеме, тамыр-жемістер, бұршақ дақылдары азығының өндірісі күрт төмендеді. Озық технологиялар (белсенді желдеулі пішен, шөп орымын дайындау, химиялық қосымшалары бар сүрленген шөп) бойынша өндірілетін жем-шөптер түбегейлі тоқтатылуда.

Азық-түлік астығы өндірісінің барынша жоғары деңгейінде малдардың

концентраттармен жалпы қамтамасыз етілуі тұтыныстың 84,7 % құрайды. Бұл елімізде жем азығы өндірісіне аса маңызды назар бөлінбейтіндігін білдіреді.

Ауыл шаруашылығы жерлеріндегі суармалы жайылымдардың 1 гектар жайылымның орта өнімділігінде 150-180 азық бірлігімен, жалпы азық қоры шамамен 7,0 млн. тонна азық бірлігін құрайды.

15 және одан да көп жастағы егілген шөптердің әдетте жыл сайын әлеуетті өнімділігі төмендейді.

Республикада жайылым алқаптарының мониторингі және жүйелі инспекциясы жүзеге асырылмайды. Қаржы жетіспеушілігі нәтижесінде геоботаникалық қорларды бағалау жұмыстары тоқтатылды.

Өсіп келе жатқан мал шаруашылығының азық қажеттілігін қанағаттандыру үшін жем өндірісін индустриялы негізге көшіре отырып және азық дақылдарының түсімділігін арттыра отырып азық өндірісін үдету қажет.

Мәселелер

саланың техникалық қамтамасыз етілуінің жалпы төмендеуі;

азық өндірісінде тыңайтқыштарды және өсімдіктерді қорғау құралдарын пайдалану көлемінің күрт түсуі;

шөп, жүгері және басқа азық дақылдарының тұқым шаруашылығы жүйесінің жоқтығы;

табиғи жем-шөп алқаптарын жақсарту және дақылдар жайылымдарын құру бойынша жұмыстардың тоқтауы;

шабындар мен жайлаулардағы шөп қалуының азып-тозуы, эрозия процестерінің дамуы және егістер топырағы құнарлығының төмендеуі;

азық өндіру және дайындау бойынша ұйымдастыру құрылымдарының жоқтығы;

азық дақылдары алаңдарының қысқартылуы;

азықтық ауыспалы егістерді енгізудің тоқтауы;

азықтардың сапасының айтарлықтай төмендеуі, олардың тек маңызды емес бөлігі ғана сапа көрсеткіштері бойынша бағаланады;

азықтар дайындау және әзірлеудің тиімді технологияларын қолдану көлемінің төмендеуі, бұрынғыға қарағанда белок тапшылығының одан әрі шиеленісуі, жемдердегі протеин - көмірқышқыл комплексінің теңсіздігі;

өндірілген азықтардың өзіндік құнының жоғарылығы.

Шаралар

астық дақылдарының егіс құрылымын жетілдіру және оның ішіндегі жемдік дақылдардың үлес салмағын 30%-ға дейін жеткізу;

көп жылдық өсімдіктер егіндері алаңдарында бұршақтық 50 %-ға, бұршақ-дәндік қоспаларын 30%-ға жеткізу. Топырақтардың түрлі типтерінде көп жылдық бұршақ шөптерінің өнімділігін тұрақтандыру үшін мынадай беде,

жоңышқа, донник, эспарцет және т.б. сияқты бұршақ дақылдары түрлерін қолдану;

азық дақылдарының тұқым шаруашылығын дамытуды мемлекеттік қолдаудың шараларын кеңейту және көлемін ұлғайту;

азық дақылдары (көп жылғы шөптер) егін алаңдары мөлшерін ұлғайтуға және азық алаңдарының жалпы көлемінен көп жылдық немесе бір жылғы шөптердің аралас егінін 80-85 % жеткізумен азық егістігінің құрылымын өзгертуге көмек көрсету;

қолданыстағы құрама жем өнеркәсібін жаңғырту және жаңасын салу;

құрама жем және белокты-витаминді қоспалар өндіру бойынша кооперативтік бастамада арнайы цехтер мен кәсіпорындарды салуды ынталандыру;

азықтарды дайындау және қайта өңдеу өндірісі бойынша арнайы құрылымдардың (сервис-орталықтарымен қоса) құрылуына және қалыптасуына көмек көрсету.

Күтілетін нәтижелер

азықтардың барлық түрі бойынша мал шаруашылығының қажеттілігін қанағаттандыру, тұрақты азық базасын құру арқылы малдарды азықтандыру рациондарының теңгерімін жақсарту;

дала және шағын-жайылымдық азық өндірісінің ғылыми негізделген жүйесін, республика өңірлерінің табиғи-экономикалық және экологиялық жағдайына және мал шаруашылығының мамандануына байланысты азықтар дайындау, даярлау және сақтаудың жүйесін енгізу;

малдардың биологиялық әлеуетін барынша пайдалану кезіндегі малдар мен құстардың өнімділігін арттыруды қамтамасыз ету;

тұрақты азық базасын құру және малдарды толықтай және теңгерімді азықтандыруды қамтамасыз ету.

5.4. Балық шаруашылығы өнімін өндіру

Салада балық шаруашылығы су тоғандары мен учаскелерін пайдаланушыларға ұзақ мерзімді бекіту жүргізілуде. Бұл пайдаланушыларға балық қорларына ұзақ мерзімге қол жеткізуге, бекітілген су тоғандары мен учаскелерінде балық шаруашылығын дамытуға, қорғауға және өсіруге, сондай-ақ , ғылыми зерттеулер жүргізуге өз қаражаттары мен инвестицияларды, оның ішінде шетелден тарту жұмыстарын жоспарлы түрде жүргізуге кепіл беруге мүмкіндік береді.

2007 жылдың қорытындысы бойынша халықаралық, республикалық және жергілікті маңызы бар 1970 балық шаруашылығы су тоғандары (учаскелері) ұзақ мерзімді негізде 10 жылға 1037 пайдаланушыға бекітіліп берілді.

2007 жылы 49,2 мың тонна балық ауланды. Балық қорларын пайдаланғаны үшін 384,4 млн. теңге сомасына төлем төленді.

Теңіздегі балық аулауды дамытуға қолайлы жағдай жасау, өндіру және қайта өңдеу өнеркәсібіне инвестициялар тарту мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі теңіз балықтарының түрлерін пайдалану үшін "нөлдік " төлем ставкасын белгілеу туралы қаулы қабылдады.

Мәселелер

теңіз балығы және басқа су жануарларын аулау кәсібінің жоқтығы;

балық шаруашылығы өнімі өндірісінің төмен деңгейде техникалық жарақталуы;

балыққа арналған азық бағасының жоғарылығы;

тоңазытылған тұтас балық экспортының үлесі оның жалпы экспорты көлемінің 60-70%-ын құрайды;

халықаралық, республикалық және жергілікті маңызы бар су тоғандары ұзақ мерзімді негізде бекіту мақсатында олардың әлеуетін анықтау үшін толық зерттелмеген;

балық шаруашылығын мемлекеттік қолдау шараларының жоқтығы.

Шаралар

табиғи мекендеу ортасынан алынған бекіре балықтарын сатып алу қызметіне, олардың уылдырықтарын қайта өңдеуге және сатуға мемлекеттік монополияны енгізу;

Каспий теңізінде теңіз кәсіпшілігін, тауарлы балық шаруашылығын дамытуды мемлекеттік қолдау іс-шараларын әзірлеу және механизмін жасау;

бекіре шабақтарын өсіру көлемін жыл сайын 12-15 миллион данаға жеткізе отырып Атырау бекіре балық өсіру зауытын қайта құру және жаңғырту жұмыстарын жүргізу;

республиканың негізгі балық шаруашылығы су тоғандарында мелиоративтік жұмыстар жүргізу;

балық егу материалдары мен азықтарды сатып алуды 50-пайыздық субсидиялау жолымен балық өсіру шаруашылықтарын ұйымдастыруға ықпал жасау.

Күтілетін нәтижелер

өндірістің техникалық деңгейін көтеру және жоғары қосымша құны бар және әлемдік талаптарға сай бәсекеге қабілетті балық өнімін шығаруды көбейту;

ұзақ мерзімді негізде бекітілген балық шаруашылығы су тоғандары мен олардың учаскелерінің санын 2011 жылға қарай 90 % дейін арттыру;

балық және басқа да су жануарларын аулауды 2009 жылы 50,25 мың тоннаға, 2010 жылы - 50,75 мың тоннаға, 2011 жылы - 51,25 мың тоннаға дейін арттыру;

2011 жылға қарай 35 тауарлы балық өсіру шаруашылықтарын ұйымдастыру;

теңіз балықтарының түрлерін аулауды 2009 жылы лимиттің 10 %-на дейін, 2010 жылы - лимиттің 25 %-на дейін, 2011 жылы лимиттің 50 %-на дейін арттыру;

2011 жылы терең қайта өңделген өнім мен тоңазытылған балықты қоса алғанда 36 мың тоннаға дейін балық өнімін экспортқа сату.

5.5. Қайта өңдеу өндірістерін дамыту және қолдау

АӨК қайта өңдеу кешенінің қазіргі заманғы жай-күйін тұрақты және өндірістің өсуіне біршама әлеуеті бар деп бағалауға болады. Ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу және тамақ өнімдері өндірісінің көлемі жыл сайын ұлғаюда.

2007 жылдағы қайта өңдеу кәсіпорындарының өнім өндіруін талдау 2005 жылмен салыстырғанда өнім түрлерінің көпшілігі бойынша өндіріс көлемінің артқанындығын көрсетіп отыр. 2007 жылы қайта өңдеу кәсіпорындары сомасы 559,9 млрд. теңгеге өнім өндірді, бұл 2005 жылдан 34,1 %-ға артық.

2007 жылы 2006 жылмен салыстырғанда шұжық өнімдері өндірісі 1,4 есе, ет және ет-өсімдік консервілерінің 1,8 есе, өңделген сүттің 1,4 есе, қойылтылған сүттің 17,5 %-ға, ашыған сүт өнімдерінің 21,7%-ға, балмұздақтың 10,1%-ға, ұнның 14,5 %-ға, жарманың 1,7 есе, макарон өнімдерінің 39%-ға, жеміс және кекеніс шырындарының 1,7 есе, печеньенің 18,5%-ға, маргариннің 44,3%-ға, шоколадтың 11,6%-ға, жеміс консервілерінің 27,8 %-ға, көкөніс консервілерінің 0,8%-ға артуы байқалды.

2007 жылы қайта өңделген ауыл шаруашылығы шикізатының үлесі оның өндірісінің жалпы көлеміне артты: сүт - 29 %-ға дейін (2006 жыл - 26,6 %), дәнді дақыл - 37 %-ға дейін (28,2 %), майлы дақыл - 98%-ға дейін (75 %), ет - 24%-ға дейін(17,8%).

Тамақ өнеркәсібін дамыту және ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеу өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында қайта өңдеу кәсіпорындарына айналым қаражатын толықтыруға екінші деңгейлі банктер беретін кредиттер бойынша банк сыйақы ставкасын субсидиялау көзделді, бұл 2007 жылы республикамыздың барлық өңірлерінен 141 ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарына банктерден 16212,6 млн. теңге сомасына кредит алуға мүмкіндік берді, 2005 жылы 125 кәсіпорын 13309,8 млн. теңге арзандатылған кредит алған болатын.

Қайта өңдеу кәсіпорындарына екінші деңгейлі банктерінің кредиттері бойынша сыйақы ставкасын субсидиялау 5 жыл ішінде банк кредиттерін арзандатуға және салаға 58,1 млрд. теңге тартуға мүмкіндік берді, яғни бюджеттік субсидияның әрбір 1 теңгесі кредиттік қаражаттың 15 теңгесін тартты . 2007 жылы 2006 жылмен салыстырғанда етті ақшалай сатып алу көлемі 15 %-ға (1504,5 млн. теңгеден 1724,0 млн. теңгеге дейін), сүт - 21 %-ға (2058,6 млн.

теңгеден 2500,0 млн. теңгеге дейін), дәнді дақылдар - 27 %-ға (14346,8 млн. теңгеден 18 219,4 млн. теңгеге дейін) артты.

2007 жылдан бастап 8 басым бағыт бойынша жұмыс істейтін қайта өңдеу кәсіпорындарына ҚҚС ставкасы 70 %-ға төмендетілді.

Нәтижесінде осы салада ҚҚС бойынша түсімдер 21 %-ға артты, бірлескен табыс салығының түсімі 15,8 %-ға өсті, ал әлеуметтік салық бойынша төлемдер өсуі 17,9 %-ды құрады.

Қазіргі кезде қайта өңдеу саласы экономиканың аграрлық саласының әлсіз буыны болып табылатынын ескере отырып, мемлекеттік ынталандыру мен қолдау шараларын күшейту және осының есебінен оның техникалық және технологиялық қайта жарақталуына қол жеткізу жоспарланып отыр.

Қайта өңдеу саласын мемлекеттік қолдауды күшейту қажеттілігі біздің еліміздің терең қайта өңделген өнімдердің импортына жыл сайын шамамен 1,9 млрд. АҚШ долларын жұмсайтынымен және олардың жартысынан көбі қайта өңдеу саласына мемлекет тарапынан күшейтілген қолдау шараларын қолданатын Ресей мен Украинаға келетіндігімен түсіндіріледі.

Мәселелер

ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу кәсіпорындары технологиялық жабдықтарының тозу деңгейінің жоғары болуы (50 % жоғары);

ауыл шаруашылығы шикізатын өнеркәсіптік қайта өңдеу деңгейінің төмендігі ;

шикізаттың жоқ болуынан қайта өңдеу кәсіпорындары қуатының жұмсалынбауы;

қайта өңдеу өнімдерінің бәсекеге қабілеттігінің жеткіліксіз деңгейі және нәтижесі ретінде олардың кейбіреуі бойынша импорт үлесінің жоғары болуы;

тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарының кәсіпорынды басқару жүйесіндегі бірыңғай нормаларға, оның ішінде экологиялық қауіпсіздік нормаларына сәйкес болмауы;

халықаралық стандарттар талаптарына сәйкес аккредиттелген зертханалардың жоқтығы;

Шаралар

қайта өңдеу кәсіпорындарының айналым қаражатын толтыру үшін және техникалық және технологиялық қайта жарақтау үшін қаржы институттарынан алған кредит ресурстарының сыйақы ставкасын субсидиялау бойынша бюджеттік бағдарламалармен барынша қамтуға жағдай жасау;

тауарлардың азық-түлік топтары бойынша тарифтік қорғау деңгейін көтеру;

ұлттық стандарттар мен АӨК өніміне әзірленген техникалық регламенттерді ИСО және ХАССП талаптарына сәйкес халықаралық сапа стандарттарымен үйлестіру;

АӨК өнімдеріне мемлекеттік стандарттарды және техникалық регламенттерді әзірлеу және оларды енгізу;

АӨК субъектілерінің менеджмент жүйесінің халықаралық стандарттарына сәйкес сапа менеджменті жүйесін әзірлеуге, енгізуге және сертификаттауға кеткен шығындарын субсидиялау;

мал шаруашылығы дамыған өңірлерде мал жүндері мен терілерін қайта өңдеу бойынша технологиялық жабдықтар салу және сатып алу;

халықаралық нормаларға сәйкес және ХЛП мен ХАССП принциптерін ескере отырып, АӨК қайта өңдеу салаларында өнімді және мал шаруашылығы шикізатын қайта өңдеудің қауіпсіздігін бақылаудың технологиялық тізбегін енгізу;

Қазақстан Республикасында тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін тиімді бақылау жүйесін ұйымдастыру үшін шетел тәжірибесін тарту;

биязы жүнді қайта өңдеу өндірісін дамыту;

вакуумды орамдағы блогты ет және ірі кесекті ет өндіретін етті қайта өңдеу кешендерін ұйымдастыру.

Күтілетін нәтиже

ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеу өнімі өндірісін жыл сайын кем дегенде 7.5 %-ға өсуі;

2011 жылы жалпы тұтыну көлемінде жеке тамақ өнімдері бойынша импорт үлесінің төмендеуі: сары май 27 %-ға дейін; өсімдік майы - 26,5 %-ға; шұжық - 36,0 %-ға; ірімшік - 48,0 %-ға; қант - 20,0 %; көкөніс және жеміс шырындары - 21,0 %-ға; жеміс-жидек консервілері - 80,0 %-ға;

2011 жылы ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу кәсіпорындарының 160 бірлік жабдығын жаңарту;

халықаралық деңгейде сынақ зертханаларын (орталықтарын) аккредиттеу;

2011 жылы менеджмент жүйесінің халықаралық стандарттарын енгізген АӨК субъектілерінің санын 319 бірлікке дейін көбейту;

сынақ зертханаларын жоғары технологиялы және дәлдігі жоғары өлшеу құралдарымен, сынау жабдықтармен жарақтау;

жүнді бастапқы өңдеу бойынша фабрикалар салу және пайдалану;

жануарлар терісін өңдеу бойынша зауыттар салу және пайдалану;

медициналық-биологиялық құндылықтарды есепке ала отырып, ұйымдасқан ұжымдардың (мектеп, мектепке дейінгі, емдеу-профилактикалық және басқа да мекемелердің) тамақтану рационын қамтамасыз ету.

Ескерту. 5.5-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

6. Республиканың агроөнеркәсіптік кешенінің тұрақты дамуына жетудің жолдары мен механизмдері

6.1. Жер құнарлылығын қорғау және арттыру, ауыл шаруашылығы өндірісін экологияландыру

Қазақстанның барлық облыстарында топырақ сапасы нашарлауының тұрақты тенденциясы байқалады: топырақ құрамындағы қарашірік пен қоректік заттардың; өсімдіктердің түрлік құрамы мен өнімділігінің төмендеуі, бұл азық базасының әлеуетін төмендетті. Ауыл шаруашылығына пайдаланылатын жерлер азып-тозуға, ластануға ұшыраған және құнарлығының қалпына келтіру қабілетін жоғалтуда.

Қазақстан Республикасы аумағында ауыл шаруашылығы алқаптарының едәуір белігі жер құнарлығына кері әсер ететін белгілердің болуымен сипатталады.

Отарлы және басқа да жайылымдардың елді мекендерден алыс орналасуына байланысты, сондай-ақ, суландырылмау себебінен олардың көп бөлігі пайданылмайды. Республикада суландырылған жайылымдар көлемі үнемі азаюда. Суландыру құрылыстардың көбісі жөндеу және қайта құруды талап етеді.

Жем-шөптік алқаптар, әсіресе, елді мекендерге, мұнай шығарылатын жерлерге жақын орналасқан жерлердің экологиялық жағдайы республиканың барлық аумақтарында іс жүзінде нашарлай түсуде.

Жерлердің сапалық сипаттамасының деректері бойынша, су және жел эрозиясына ұшыраған ауыл шаруашылығына пайдаланылатын жерлердің жалпы көлемі 30,7 млн. гектарды немесе 14,2 %-ды, оның ішінде егістік 1,6 млн. гектарды құрайды. Ауыл шаруашылығы алқаптарының құрамында жем-шөптік алқаптардың әрбір жетінші гектары эрозияға ұшыраған жайылымдар ретінде көрсетілген, орташа және эрозияға қатты ұшыраған жерлер 11,3 %-ды алып жатыр.

Жыртылған жерлердің біршама аудандарында топырақтың қарашіріктенбеуі байқалады. Соңғы отыз жылда әртүрлі топырақтарда қарашіріктің құрамы 10-нан 20 %-ға дейін төмендеді.

Қазақстан аумағының шамамен 70%-ға жуық жерлері әртүрлі деңгейде шөлдену мен азып-тозуға ұшыраған.

Шаралар

жерді қорғауды, топырақ құнарлылығын арттыруды және агротехнологиялардың экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

ауыл шаруашылығы алқаптарының өнімділігін арттыру, эрозиялық процестердің алдын алу және топырақ құнарлылығын қалпына келтіру мақсатында егіс алаңдары мен ауыспалы егіс құрылымын оңтайландыру;

минералды және органикалық тыңайтқыштарды пайдалану көлемін ұлғайту арқылы қарашірік және негізгі қоректік заттардың теңгерімін жақсарту;

топырақты өңдеуде топырақ қорғау технологияларын пайдалануды кеңейту;

топырақтың ауыр металдармен, өнеркәсіптік қалдықтармен, пестицидтермен және басқа агрохимикаттармен ластануын болдырмау жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

ауыл шаруашылығы алқаптарының құнарлылығына жүйелі мониторинг жүргізу, ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың жетістіктерін енгізу;

Күтілетін нәтижелер

топырақ құнарлығын тұрақты қалпына келтіру және қорғау.

РҚАО-ның ескертпесі!

6.2-кіші бөлімге өзгерту енгізу көзделген - ҚР Үкіметінің 2010.07.20 № 744 Қаулысымен (жариялануға жатпайды).

6.2. Суармалы егіншілікті тиімді дамыту және өнімділігін арттыру үшін мелиоративті жағдай жасау

Суарылатын жерлер суарылмайтын және тәлімі жерлерден 5-6 есе өнімді. Қазіргі таңда Қазақстанда 2,1 млн.га қолда бар суарылатын жер қорының шамамен 1,3 млн.гектары пайдаланылады, олардың ішінде 90 %-ға дейіні еліміздің тығыз қоныстанған оңтүстік және оңтүстік-шығыс өңірлерінде орналасқан. Бұл жерлердің өнімділігі жобалық көрсеткіштердің 50 %-нан аспайды.

Жыл сайын суарылатын жерлерге агромелиоративтік тексерулер жүргізіледі. 2007 жылы бұл жұмыстар 1,6 млн. га алаңда жүргізілді. Тұтастай алғанда, инженерлік дайындалған суармалы жерлерде мелиоративтік іс-шаралардың орындалуына мемлекеттік бақылау жүзеге асырылады.

Бұдан басқа, республикалық бюджет қаражатынан ауыл шаруашылығы тауар өндірушілеріне суару суын жеткізу жөніндегі қызметтердің құны субсидияланады, бұл 2007 жылы 7423,4 млн. текше м көлемінде жерді суаруға қолданылған суды беру жөніндегі қызметтердің құнын арзандатуды қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Мәселелер

су жинағыш құрылыстардың, магистральды шаруашылық аралық каналдар мен коллекторлы-кәріздеу желісіндегі гидротехникалық құрылыстардың физикалық және моралдық ескіруі;

мелиоративтік жерлер сапасының нашарлауы;

суару желісінің пайдалы әсер коэффициентінің төмендігі;

суғаруға суын тиімсіз пайдалану.

Шаралар

агротехнологиялар мен ғылыми-негізделген ауыспалы егістерді қатаң сақтау;

суарудың алдыңғы қатарлы әдістерін енгізу, коллекторлы-кәріздік суларды қайта пайдалану;

суару жүйесінің ішкі шаруашылық желісін пайдаланудың маңызды бөлігі ретінде су пайдаланушылар кооперативтерін құруға көмек көрсету;

суғару суын жеткізу қызметін субсидиялау;

жерлердің мелиоративтік жай-күйін сақтау және жақсарту;

шаруашылық аралық каналдар мен гидромелиоративтік құрылыстардың аса апатты учаскелерін қайта қалпына келтіру және күрделі жөндеу;

гидротехникалық құрылыстарды қайта құру;

Суару және дренаж жүйелерін жетілдіру" инвестициялық жобасының екінші фазасын іске асыру.

Күтілетін нәтижелер

2011 жылы жер мен суғару суын тиімді және ұтымды пайдалану есебінен ауыл шаруашылығына пайдалануға жарамды суарылатын жерлердің алаңын 1,5 млн. гектарға дейін ұлғайту;

суармалы жерлердің өнімділігін сақтау және арттыру;

суармалы жерлердің 90%-ын суғару суымен қамтамасыз ету;

жерлер мен суғару суын тиімді және ұтымды пайдалану;

тұзданудың, ирригациялық эрозияның дамуының және топырақ құнарлылығы төмендеуінің алдын алу;

жерлердің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін суарудың жаңа сапасына қол жеткізу;

ауыл халқын жұмыспен қамту.

Ескерту. 6.2-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

6.3. Астана қаласының маңында азық-түлік белдеуін құру

Қазақстан аумағында мегаполис қалалар, сондай-ақ қатар өнеркәсіптік орталықтардың ірі қалалары қалыптасып әрі қарай дамуда. Елімізде және өңірлерде ауыл шаруашылығы өнімінің ірі және орта арнайы тауар өндірісінің жеткіліксіз дамуы, сондай-ақ тауар қозғалысы жүйесінің жетілмеуі салдарынан оларды азық-түлікпен қамтамасыз ету мәселесі қиын болып тұр.

Астанаға қол жетерлік бағалар бойынша бірінші қажеттегі сапалы және жаңа тамақ өнімдерін тұрақты жеткізуді қамтамасыз ету, маусымдық баға ауытқуларын ретке келтіру, ауыл шаруашылығы өнімі өндірісін ұлғайту және импортты ығыстыру мақсатында Астана қаласының айналасындағы азық-түлік белдеуін қалыптастыру жөніндегі жұмыс жүргізілуде.

Астананы азық-түлікпен жабдықтау жағдайына талдау жүргізілді, жобаларды қаржыландырудың басым бағыттары белгіленді, Астана қаласының айналасындағы аграрлық саланың шаруашылық жүргізуші субъектілері арасында

өндірісті кеңейту және жетілдіру тақырыбы бойынша түсіндіру жұмыстары жүргізілді.

Астананың рыноктарына мынадай көлемде: ет - 1832,2 тонна; құс еті - 1400 тонна; жұмыртқа 180-400 мың дана; шұжық өнімдері - 748 тонна; сүт - 2562,8 тонна; жеміс-көкөніс өнімі - 3786 тонна; ұн - 1650 тонна ауыл шаруашылығы өнімін жеткізу жүзеге асырыла бастады.

Қазіргі уақытта Астана қаласында өнімнің негізгі түрлері тапшылығының 10-20%-ға жауып тұр.

Мәселелер

өнімнің тасымалдауға жарайтын түрлерін өндіру үшін қала маңындағы аймақтарды пайдалану;

қала маңы аймақтарынан отандық тауар өндірушілерді ығыстыратын азық-түлік тауарлары импортының жоғарылығы;

қала маңы бағыты бар ауыл шаруашылығы өнімінің мамандандырылған тауарлы өндірісінің жеткіліксіз дамуы;

қалалардағы азық-түлік рыноктарының азық-түлікті жеткізушілер импорттаушылармен монополиялануы;

қала рыноктарындағы ауыл шаруашылығы өнімін өндіретін жергілікті өндірушілердің және қайта өңдеушілердің қатысу деңгейінің жеткіліксіздігі;

өткізу жүйесінің нашар дамуы, делдалдардың көп деңгейлі жүйесі.

Шаралар

Астана қаласының маңында азық-түлік белдеуін құруды қамтамасыз ету;

мамандандырылған фермаларды, мал семірту шаруашылықтарын, агрофирмаларды, өндірістік кооперативтерді, жылы жай шаруашылықтарын ұйымдастыру жолымен қала маңы бағытындағы: ауыл шаруашылығы өнімін сиыр сүті, ет (сиыр еті, шошқа еті, құс еті), жеміс-жидек және көкөніс-бақша өнімдерін ауыл шаруашылығы өндірушілердің бәсекелі ортасын қалыптастыру;

азық-түлік белдеуінде тікелей байланыстарға негізделген көп арналы сату жүйесін қалыптастыру;

рынокты әлемдік стандарттардың жоғары сапалы өніммен қамтамасыз ету үшін қазіргі заманғы технологияларға сәйкес өндірістерді одан әрі құруды ынталандыру;

тұтыну кооперация жүйесін дамыту арқылы шағын ауыл шаруашылығы құрылымдарын нығайту;

Астана қаласында ауыл шаруашылығы өнімін сатудың қазіргі заманғы аса ірі орталығы болатын көтерме сауда рыногын салу;

күнтізбелік жыл ішінде ауыл шаруашылығы өнімінің оңтайлы тауар қозғалысын қамтамасыз ететін өндірістік және рыноктық инфроқұрылымын құру және дамыту;

тактикалық және де стратегиялық маркетингпен айналысатын маркетинг қызметін ұйымдастыру.

Күтілетін нәтижелер

шаруашылық жүргізудің әрбір нысандарының бәсекелік артықшылығын тиімді пайдалану;

өткізудің көп арналы жүйесін қалыптастыру;

өндірістік және рыноктық инфрақұрылым, бірінші кезекте өндіру орындарда жеміс-көкөніс сақтау қоймаларын және қалаларда ірі терминалдар құру және даму, сондай-ақ фермерлік рыноктар, көтерме сауда базаларын, сауда фирмаларын ұйымдастыру, бұл өз кезегінде қалаларға өнімнің үздіксіз түсімін қамтамасыз етеді;

азаматтардың әлеуметтік-маңызды өнімдерге экономикалық қол жетімділігі өседі.

6.4. АӨК-нің ғылыми қамтамасыз етілуін жетілдіру және аграрлық ғылым мен білімді дамыту және қолдау

Қазақстанның аграрлық ғылымы Агроөнеркәсіптік кешеннің бәсекеге қабілеттілігін енгізу мен арттырудың маңызды әлеуетін иеленеді. Оларға селекциялық жетістіктің өсімдік сорттары, гибридтер, және ауыл шаруашылығы малдарының тұқымы, типі және желілігі, өндірістің топырақ қорғайтын және қор сақтайтын технологиялары, ауыл шаруашылығы өнімдері мен орман түзуші дақылдарды сақтау және қайта өңдеу жатады.

Соңғы 7 жыл ішінде (2001 - 2007) Қазақстанның аграрлық ғылымы агроөнеркәсіптік кешеннің бәсекеге қабілеттілігін енгізуге және арттыруға маңызды әлеуеті бар ғылыми жетістіктерге жетті:

шетелдік ұқсастар мен салыстырғанда өнімділігі мен сапасы бойынша бәсекеге қабілетті әртүрлі дақылдардың 363 сорты мен гибридтері жасалды және мемлекеттік сорт сынауға берілді;

ҚР АШМ Ғылыми-зерттеу ұйымдарында жасалған ауыл шаруашылығы дақылдарының 34 жаңа сорты мен гибриді селекциялық жетістіктердің мемлекеттік тізіміне қосылды;

сүтті малдың 3 жоғары өнімді типі, етті малдың 4 жоғары өнімді тұқымдық желісі, қаракөл қойының 4 типі және етті-майлы қойдың 8 тұқымдық желісі, жоғары сүтті құшым жылқыларының 2 тұқымдық желісі, түйелердің тұқымдық желісі, алдын алу, болжау және емдеу ветеринарлық 134 препараты жасалды.

Орман түзуші дақылдардың селекциясы - 35 және одан да көп жылға созылатын ұзақ процесс. Алғашқы рет соңғы 50 жыл ішінде Орман шаруашылығы ғылыми-өндірістік орталығы қарағайдың бірегей жоғары

декоративті морфотиптерін - көгалдандыруда пайдалану үшін ұсынылған " Бұланды" және "Сымбатты қарағайдың" жаңа сортклондарын және қарағайдың 3 сортклонын жасады.

Мәселелер

жаңа технологиялық шешімдерді және инновацияларды қолдануға негізделген кәсіпкерлік дақыл деңгейінің төмендігі;

өндіріске ғылыми әзірленімдерді енгізуді ынталандырудың тиімді жүйесінің жоқтығы;

қаржы ресурстардың шектеулілігі және АӨК-дегі ғылыми-зерттеу мен тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды (бұдан әрі - ҒЗТКЖ) мемлекеттік қолдаудың тиімді механизмдерінің жоқтығы;

біліктілігі жоғары кадрлар мен жас ғалымдар үшін ғылыми қызмет саласының тартымсыздығы, ғылымдардың ұрпақтық сабақтастығының үзілуі;

инновациялық процестің барлық қатысушыларының арасында тиімді қарым-қатынасының жоқтығы;

отандық ғылымның әлемдік ғылымға ықпалдастық деңгейінің жеткіліксіздігі;

қазіргі заманғы ғылыми және материалды-техникалық инфрақұрылыммен қамтамасыз етілу деңгейінің төмендегі.

Шаралар

Қазақ астық шаруашылығы ғылыми-зерттеу институтында (бұдан әрі - ҒЗИ) және А. Бараев атындағы Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы 2 селекциялық-жылыжай кешендерін құру;

өсімдік және мал шаруашылығы саласында 2 орталық зертхана құру және әлемдік стандарттарға сәйкестігіне аккредиттеу бойынша жұмыстар жүргізу;

сапасы әлемдік деңгейге және экологиялық талаптарға сәйкес келетін жаңа перспективті сұрыптарды жедел енгізу тұқым шаруашылығы компанияларын құру;

әлемдік стандарттармен сәйкес келетін ғылыми зерттеулер қамтамасыз ету үшін "ҚазАгроИнновация" АҚ ғылыми ұйымдарының ғылыми-зерттеу инфрақұрылымын жаңғырту;

"ҚазАгроИнновация" АҚ ғылыми ұйымы базасында АӨК саласындағы білімдерді тарату орталықтары желісін құру;

ғалымдардың, оның ішінде талантты жастардың қызметін ынталандыру, АӨК саласындағы ең үздік ғылыми жетістіктері үшін жыл сайынғы А.Бараев атындағы сыйлықты беру.

"ҚазАгроИнновация" акционерлік қоғамы базасында ауыл шаруашылығы машиналарын жасаудың тәжірибелік-эксперименттік орталығын құру.

Күтілетін нәтижелер

2011 жылы аграрлық сектор кәсіпорындарында және ауыл шаруашылығы құрылымдарында ғылыми қамтамасыз етумен қамтылған өсімдіктен өнімдер алынатын өндірісі 15%-ға, малдан алынатын өнімінің өндірісі 7%-ға артады;

Қазақстан Республикасы экономикасының қажеттілігіне және әлемдік ғылым трендтеріне сәйкес АӨК-ні дамытудың басты бағыттарына ғылыми зерттеулерді шоғырландыру;

мемлекеттік және жеке меншік секторларындағы ғылымды теңгерімде қаржыландыру;

ғылыми зерттеулер мен әзірлерімдер гранттық жүйесінің дамуы;

"КазАгроИнновация" АҚ басқаруымен, салалық ғылыми ұйымдармен тәжірибелі кәсіпорындар және жоғары оқу орындар қатысуымен қазіргі заманғы "білім-ғылым-енгізу-өндіру" интеграциялық жүйесі қалыптасады;

селекцияның және биотехнологияның жаңа әдістерінің негізінде ауыл шаруашылығы дақылдарының, ауыл шаруашылығы жануарларының, құстардың, балықтардың және бал аралардың тұқымдарының, типтерінің, желілерінің, кросстары мен популяцияларының бәсекеге қабілетті сұрыптарын; мал шаруашылығына арналған вакцина және емдік препараттарды; машина мен жабдықтардың тәжірибелік үлгілерін, ауыл шаруашылығы салаларына үшін техника құралдарын жасау мерзімін 2 есе жеделдету;

2011 жылы ауыл шаруашылығы және басқа да дақылдардың 30 жаңа сұрыптары мен гибридтерін жасау; өндіріске жаңа аудандастырылған сұрыптар мен гибридтерді енгізуді қамтамасыз ету;

Тағам және азықтық, сондай-ақ басқа да өндірістік биоөнімдердің экологиялық таза түрлерінің жоғары сапалы компоненттерін өндіруге жарамды дәнді және майлы дақылдарды сұрыптары мен гибридтерді жасаудың тиімділігі жоғары әдістерін әзірлеу;

жас ғалымдарды әлеуметтік қолдау және материалдық ынталандыру шараларын енгізу;

корпоративтік басқарудың, ғылым мен зертханалық тәжірибенің алдыңғы қатарлы әлемдік тәжірибесін енгізу және тарату;

отандық және шет елдік ғалымдардың өзара қарым-қатынасының тиімді механизмін құру;

ғылыми-техникалық және инженерлік-техникалық қызмет көрсетудің бәсекеге қабілетті рыногын және аграрлық саладағы өндіріске білім берудің тиімді жүйесін жасау және дамыту;

2011 жылы АӨК саласындағы 25 бірлік экологиялық қауіпсіз және экономикалық пайдалы технологияларды әзірлеу және ресурс-энергия жинақтаушы технологияларды 22%-ға енгізуді қамтамасыз ету;

ҒЗИ және А. Бараев атындағы Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы 2 селекциялық-жылыжай кешендерін салу және пайдалануға енгізу;

2011 жылы өсімдік және мал шаруашылығы саласындағы сертификатталған және аккредиттелген 2 орталық жұмыс жасауының басталуы;

ауыл шаруашылығы дақылдарының отандық селекциясының егіс алаңын қабын 55%-ға дейін ұлғайту;

елдегі және шет елдердегі зерттеулер мен әзірленімдер нәтижелерін патенттеу белсенділігін арттыру;

ғылыми-зерттеу ұйымдарының, әр түрлі меншік нысандағы ауыл шаруашылығы құрылымдарының, кәсіпорындар мен мемлекеттік органдардың өзара әзірлестігінің тиімді механизмін әзірлеу және енгізу;

біліктілігі жоғары, бәсекеге қабілетті ғылыми кадрлардың ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың тиімділігін жоғарлату есебінен ғылымды қажетсінетін өнімді әлемдік нарыққа шығару;

жас ғалымдардың ғылым саласын дамытуға қатысу тиімділігін арттыру;

Білімді дамыту

Агроөнеркәсіптік кешеннің қарқынды дамуын, қазіргі заманғы нарықтық принциптерде оның экономикасының көтеруін қамтамасыз ететін басты факторларының бірі - барлық деңгейдегі жоғары білікті мамандардың болуы болып табылады;

Мониторинг мәліметтері бойынша аграрлық сектордың жоғарғы бөлігінде шамамен 16 мың маман және орта бөлігінде 13 мыңнан астам маман қызмет істейді.

2000 жылдың басына қарай кәсіби мектептерде (лицейде) оқушылар құрамы 2,5 есе азайды, колледждерде - 2 есе, ауылдық кәсіби мектептердің оқушылар құрамы күрт азайды.

Республиканың бірқатар аудандарында техникалық және кәсіби білім беру оқу орындары мен жатақханалар жекешелендірілді және жабылды, бұл әсіресе ауылдық жастарға, техникалық және кәсіби білім алуға мүмкіндігін айтарлықтай төмендетті.

Республикада жоғары білімі жоғары білікті аграрлық кадрларға қосымша қажеттілігі 5,7 мың адамды, техникалық және кәсіби оқу білімі барларға (колледжді, кәсіби лицейлерді және мектептерді қоса) шамамен 40 мың адамды құрайды.

Жоғарғы оқу орнынан кейін кәсіби білімі бар кадрларға АӨК қажеттілігі мен қолда барын талдау ғылыми-зерттеу ұйымдардың ғылыми кадрлармен қамтамасыз етілмеу мәселесін көрсетті. Қазіргі таңда ғылым докторларының орташа жасы 60 жасты, ғылым кандидаттарының 53 жасты құрайды.

Сонымен қоса, ғылыми ұйымдарда аграрлық ғылымның басты бағытттары

бойынша бірқатар мамандықтар қажет, олар бойынша елде кадрлар мүлде дайындалмайды бұл жас ғалымдарды жақын және алыс шет елдерде оқыту қажеттілігін тудырады.

Мәселелер

ауыл шаруашылығы саласының басты және тапшылығы бағыттары жоғары бойынша, оның ішінде ғылыми білім және әдістемелерді тарату саласында кадр әлеуетінің жеткіліксіздігі;

экономикада талап етілген мамандықтар бойынша мамандарға сұраныс туралы мониторинг өткізілмеуі;

жоғары білікті кадрлардың коммерциялық салаға және шет мемлекеттердің ғылыми ұйымдарына кетуі;

жас мамандардың ғылым саласына келуінің азаюы;

ауыл шаруашылығы өндірісінде және басқа АӨК салаларында жұмыс орындарының әлеуметтік тартымдылығының жоқ болуы.

Шаралар

АӨК, су, балық, орман және аңшылық шаруашылығы салаларының қажеттіліктері үшін жоғары білікті мамандарды дайындау;

студенттерді ауыл шаруашылығы жұмыстардың барлық циклымен таныстыру үшін студенттердің тәжірибелік оқыту мерзімдерін ұлғайту және материалдық-техникалық базаны жетілдіру;

АӨК салаларындағы мамандар құрамының сандық және сапалық қажеттіліктерін бағалау және мониторинг жүргізу;

кәсіби тәжірибені, оқушылардың тағылымдамадан өтуін және аграрлық мамандық бойынша ауылдық жерлерде мектеп бітірушілерді жұмысқа орналастыруды ұйымдастыруда оқу орындарына жәрдем беру;

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агратехникалық университеттік инфрақұрылымының қалыптасуы және әрі қарай дамуы;

тақырыптық және салалық семинарларда, алдыңғы қатарлы шетелдік ғылыми-зерттеу орталықтарында және мамандандырылған ұйымдарда қазақстандық аграрлық ғылым ғалымдарының тағылымдамадан өтуін және біліктілігін арттыруды ұйымдастыру;

Күтілетін нәтижелер

АӨК салаларын, оның ішінде ғылыми-зерттеу және индустриалды-инновациялық даму саласын білікті кадрлармен қамтамасыз ету;

экономиканың аграрлық саласына және АӨК, су, балық, орман және аң шаруашылығы саласына арналған мамандықтар бойынша жоғарғы оқу орындарына жыл сайын талапкерлердің түсуі;

аграрлық сала өндірісінде білім беру жүйесі бойынша мамандар мен фермерлерді оқыту;

аграрлық ғылым саласындағы әлемдік стандарттарға сәйкес біліктілігі жоғары кадрлар даярлау есебінен АӨК-нің бәсекеге қабілеттілігін және тиімділігін арттыру;

кадрлар даярлау саласына үздік тәжірибені енгізу;

кадрлар даярлауға арналған жаңа заманғы материалдық-техникалық база қалыптастыру.

Ескерту. 6.4-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

7. Техникалық және технологиялық қайта жабдықтау

Ауыл шаруашылығы машиналарын жасау саласында республика өңірлерінің өнеркәсіптік әлеуеті 122 машина жасау кәсіпорындармен ұсынылған, оның ішінде 52 кәсіпорын егін оратын машина, тұқым себетін машина, топырақ өңдейтін құрал, сондай-ақ жем дайындайтын құрал, өсімдік қорғауға арналған машиналар және басқа да ауыл шаруашылығы техникаларын, жабдықтар мен қосалқы бөлшектер шығарады. Қалған 70 кәсіпорын жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарымен айналысады. 15-ке жуық кәсіпорын соңғы өнімдерді өндірушілер болып табылады.

Ауыл шаруашылығы машиналарын жасау айналымы өте төмен деңгейде тұр және соңғы бес жылда (2003 - 2007) 17,6 млрд.теңгеге бағаланды. Оның ішінде елдің ішінде өткізу 9 млрд.теңгені, экспортқа шығару 1,7 млрд.теңгені құрады.

2007 жылы ауыл шаруашылығы техникасы және қосалқы бөлшектер өндірісінің көлемі 6,7 млрд. теңгені, оның ішінде ішкі нарықта ауыл шаруашылығы машиналары мен қосалқы бөлшектерді өткізу көлемі 6,0 млрд. теңгені (өткен жылмен салыстырғанда 3,3 млрд.теңгеге көп), экспорт - 0,7 млрд. теңгені құрады.

Республикада 154,7 мың шынжыр табанды және дөңгелек табанды трактор, 46,6 мың астық жинайтын комбайн, 14,7 мың егін оратын машина, 91,0 мың тұқым себетін машина, 1,9 мың егін егу кешендері, 315,9 мың топырақ өңдейтін машина, 80,7 мың трактор тіркемесі, 49,7 мың жүк көлігі және басқа да ауыл шаруашылығы техникалары бар.

2006 жылмен салыстырғанда 2007 жылы жылжымалы мүлікті заңдастыру есебінен ауыл шаруашылығы техникалары санының айтарлықтай өсуі болды.

Соңғы жеті жылда (2001 - 2007) 26,7 мыңнан аса ауыл шаруашылығы техникаларының негізгі түрлері сатып алынды.

Ауыл шаруашылығы техникаларының тозу дәрежесі 80 % құрайды. 10 жылдан аса пайдаланылған тракторлар құрамы 94,5%-ды, астық жинайтын комбайндар - 77,7 %-ды құрайды. Физикалық тозумен бірге машиналардың моральдық ескіруі болады. Негізгі ауыл шаруашылығы техникаларының 8-10 жыл қызмет етуінің орташа мерзімде және істен шығып қалуын есептегенде 10

жыл ішінде машина-трактор паркін толық жабдықтау үшін едәуір қаражат керек.

Жақын және алыс шетелдердің жоғарғы өндірістік, энергиямен қамтылған техникаларын сатып алу:

ауыл шаруашылығы өндірісін энергиямен қамтамасыз етуді 2005 жылмен салыстырғанда 3,6%-ға арттыруға;

жалпы егістік техникалар санының 7,3% құрайтын, егін егу кешендерімен қысқа агротехникалық мерзімінде алаңдардың 40%-на астық дақылдарын егуге;

жалпы астық жинайтын комбайндардың 22,3% құрайтын және соңғы 7 жылда сатып алынған астық жинайтын комбайндармен астық дақылдарына арналған алаңдардың 40%-нан астық жинауға мүмкіндік берді.

М ә с е л е л е р

тозудың жоғары дәрежелілігі және ауыл шаруашылығы техникаларын жаңарту қарқынының төмендігі;

жаңа заманғы ғылыми-техникалық және өндірістік инфрақұрылымдардың жоқтығы;

қолда бар машина-трактор парктері құрылымының оңтайлы еместігі;

импортталатын жиынтық материалдарды, энергия тасымалдағыштар және т.б. пайдалану;

ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілердің арнайы техникамен және жабдықтармен жарақтануының төмендігі;

республиканың машина-трактор парктерін жаңартуға мемлекет бөлінетін қаржының жеткіліксіздігі;

өндірісті елеулі жаңғыртуға қайта өңдеу кәсіпорындарында қаражаттың жоқтығы;

екінші деңгейдегі банктердің кредит берудегі проценттік ставкасының жоғары болуы және кепілдік қамтамасыз ету жоқтығы себепті кредит қаржысының қол жетімсіздігі;

құрал-жабдықтарды мен технологияларды қазіргі заманғы отандық әзірлеудің жеткіліксіздігі;

жоғары өнімді шетелдік құрал-жабдықтардың қымбатшылығы;

ауылшаруашылығы тауарын өндірушілердің төлем қабілетінің төмендігі;

ауылшаруашылығы және өндірістік өнімге бағаның теңсіздігі;

ауылшаруашылығы машиналарының лизингі мақсатына республикалық және жергілікті бюджеттен бөлінетін қаржының шектеулілігі;

инвестициялардың тапшылығы.

Ш а р а л а р

ұлттық және өңірлік деңгейде ірі инвестициялық жобаларды іске асыруға АӨК қаржылық институттарын тарту;

жаңа заманның басым техникасын жасауда ғылыми-зерттеу және

тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды қолдау;

ауыл шаруашылығына арналған құрал-жабдық, ауыл шаруашылығы техникасын, тораптар, агрегаттар және олардың қосалқы бөлшектерін шығаратын, сондай-ақ оларды жөндеу мен кепілді қызмет көрсетуді жүзеге асыратын кәсіпорындардың қаржы ұйымдары арқылы айналым қаражатын толықтыруға берілетін кредит бойынша сыйақы ставкасын субсидиялау;

ауыл шаруашылығы машиналарын жасаудың тәжірибелік-сынақ орталықтарын құру және оларды лицензиялық бағдарламалық өнімдермен, технологиялық жабдықтармен, техникалық заттар және конструкторлық материалдармен жарақтау;

сынақ зертханаларын (орталықтарды) қазіргі заманғы дәлдігі жоғары және технологиялық жабдықтармен және өлшеу құралдарымен, сондай-ақ типтік салыстырмалы сынақтар өткізу үшін балама машиналармен жарақтау;

серпінді жобаларды қолдау үшін АӨК-нің (ауыл шаруашылығы машиналарын жасау) сабақтас және ілеспе өндірістерін дамыту;

Қазақстан Республикасының сәйкестік сертификаты бар қазіргі заманғы ауыл шаруашылығы техникасының импорты;

лизингке берілетін ауыл шаруашылығы техникалары мен технологиялық құрал-жабдықтарының номенклатурасын кеңейту;

ауылшаруашылығы өнеркәсіптеріне техникалар мен құрал-жабдықтар сатып алуға және жеткізуге лизинг бағдарламасын іске асыру және қабылдау;

ауылшаруашылығы техникалары мен құрал-жабдықтарының лизинг бағдарламасын іске асыру;

ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу кәсіпорындары үшін құрал-жабдық лизингісіне қаржыны көбейту;

жоғары өнімді технологиялық құрал-жабдықтардың лизинг рыногын кеңейту;

өндірістің аз шығынды технологияларын енгізу;

ауыл шаруашылығы техникасын жинау өндірісін құруды қаржыландыру.

Күтілетін нәтижелер

АӨК техникалық және технологиялық деңгейін жоғарлату;

2011 жылы республикада машина-трактор паркін жаңарту қарқынын 3%-ға, оның ішінде "ҚазАгроҚаржы" АҚ арқылы 0,63 %-ға арттыру және ауыл шаруашылығы техникасын жаңарту деңгейін 25%-ға арттыру;

ауылшаруашылығы өнімдерін қайта өңдейтін кәсіпорындарда өндірістің қазіргі заманғы құрал-жабдықтары мен технологияларын енгізу;

ауылшаруашылығы техникаларын, арнайы техникалар және құрал-жабдықтар лизингісін дамытуға алғышарттар жасау, өсімдік шаруашылығы, мал шаруашылығы және АӨК қайта өңдеу салаларын дамуға серпін беру;

АӨК субъектілері үшін әкелінетін техниканың құнын төмендету, Қазақстан Республикасына жаңа заманғы жоғары өнімді техникалардың әкелінуін жандандыру;

еңбектің өнімділігі мен өнім сапасын арттыру;

республиканың импортқа экономикалық тәуелділігін, сондай-ақ ауыл шаруашылығы машиналарына, технологиялық жабдықтарға және қосалқы бөлшектерге деген жоғары бағаны төмендету;

республиканың солтүстік және оңтүстік аудандарында ауыл шаруашылығы машиналарын жасаудың 2 тәжірибелік-сынақ орталығын құру және іске қосу;

конструкторлық құжаттарды әзірлеу, сынақ өндірісін ұйымдастыру және ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру және қайта өңдеу үшін өнеркәсіп өндірісіне ауыл шаруашылығы машиналарының, сондай-ақ ауыл шаруашылығы дақылдарын өсіру және жинауға арналған ылғал қор сақтау технологияларының жүйесінде машиналардың топырақ қорғау кешенінің жаңа түрлері мен жүйесін енгізу;

республикада машина жасау өндірісінің инновациялық инфрақұрылымын қалыптастыру;

республикаға жасалған немесе алғаш әкелінген жаңа ауыл шаруашылығы машиналары үлгілерінің функционалдық, техника-экономикалық көрсеткіштеріне, қауіпсіздігі мен эргономикалығының тәуелсіз бағалау жүргізу.

Ескерту. 7-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

8. Кластерлік бастамалардың әрі қарай дамуы

Қазақстанның АӨК-де кластерлік жүйені қолдану қажеттілігі шығарылатын отандық өнімнің бәсекеге қабілеттілігінің төмендігіне, өндірістің экономикалық тиімділігінің төмендігіне және инфрақұрылымның дамымауына негізделеді.

Қазақстанның жақын арада ДСҰ-ға кіруі бәсекеге қабілеттілікке қатаң талаптар қояды, сапаны қамтамасыз етуді, бәсекелік бағаны қамтамасыз ету кезінде барлық өте қатаң талаптарды орындау қажеттілігін қамтитын ортақ мақсатқа жету үшін тасымалдау тізбегін басқарудың тиімді жүйесін қолдануды талап етеді. Бұл ретте өнімді өндіру, қызмет көрсету және буып-түю технологиялары үдерісінде инновациялардың маңыздылығына баса назар аударылады.

Республикада астық, сүт, мақта-тоқыма, жеміс-көкөніс және т.б.кластер түрлерінің қалыптасуы және қызмет көрсетуіне ұйымдасқан-экономикалық алғышарттар бар.

8.1. Астық кластері

Қазақстанның ішкі және сыртқы нарыққа бағытталған бидайды өндіру және

қайта өңдеу кластерін дамыту үшін жоғары әлеуетке ие:

жоғары экспорттық мүмкіндігімен серпінді дамып келе жатқан сала, негізінен республиканың солтүстік өңірлерінде (Ақмола, Қостанай, Солтүстік Қазақстан және облыстар);

бидай астығын өндіру көлемі айтарлықтай жоғары;

инновациялық инфрақұрылым мен түсімділікті арттыру мүмкіндігі бар;

астықты қайта өңдеу кәсіпорындарының қуаты жылына 4,5-5 млн.тоннаны құрайды, бұл ретте ішкі жылдық қажеттілік 2 млн.тоннадан аспайды;

бидай астығы және астық дақылдары өндірісіне айтарлықтай кәсіпкерлік қызығушылық бар;

астық өндірушілерге секілді қайта өңдеушілерге де мемлекеттік қолдау көрсетіледі;

Астық кластерін қалыптастыру және дамытудың мақсаты - ықпалдастық байланысты қалыптастыру және мемлекеттік реттеуді жетілдіру негізінде ішкі өндірісті кеңейтуге және астық пен оның қайта өңдеу өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға жағдай жасау.

Шаралар

астықтың қайта өңдеу өнімдерін сыртқы нарыққа шығару бойынша мемлекет тарапынан бірқатар ұйымдастыру шараларын жүзеге асыру;

астық экспортының инфрақұрылымын дамыту;

элеваторлық кешендерді құру;

шикізат және дайын өнімді тасуға жеңілдетілген тарифтерді, экспорттық жеткізуге мемлекеттік кепілдік беруді қолдану;

астықты тереңінен қайта өңдеу және жоғары баға қою арқылы ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіруді ынталандыру;

Ақтау портында жаңа астық терминалын салу.

Күтілетін нәтижелер

сыртқы нарықтағы Қазақстан өнімінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру;

астықтың қайта өңдеу өнімдері экспортының көлемін ұлғайту, саланың және республиканың экономикалық әлеуетін толықтай дамыту;

жалпы астық өңдеуді дамытуға және өндірілетін өнімнің сапасын жоғарлатуға мүмкіндік туғызатын республика ішіндегі кәсіпорындар арасында бәсекелестікті арттыру;

астық терминалдарын салу және қайта құру (оның ішінде диірмен) арқылы 2012 жылға дейін экспорттық каналдарды кеңейту;

Қазақстандық бидай, ұн және т.б. брендін құру және дамыту;

ұн өндіру көлемін ұлғайту және өндіріс қуатын тиімді пайдалану, астық тазалау және диірмен жабдықтарын қайта жаңғырту арқылы оның сапасын арттыру;

бөлшек сауда орындарында кейіннен пісірілетін терең мұздатылған нан-тоқаш өнімдерін шығаруды игеру;

тамақ концентраттарын, оның ішінде тез дайындалатын өнімдерді буып-түю және қалыпқа салу желісін енгізу;

астықты терең өңдеу бойынша балама ресурс үнемдеуші технологияларды қолдану.

Ескерту. 8.1-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

8.2. Сүт және ет кластерлері

Республикадағы сүт және ет кластерлерін қалыптастырудың ұйымдастырушылық-экономикалық алғышарттары:

қатысушылардың географикалық жақындығы (ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер, тамақ және қайта өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындары, ғылыми, білім беру және тәжірибелік мекемелер, буып-түю ыдыстарын шығарушылар және т.б.);

ет және сүт өнімдерін кешендік қайта өңдеуді дамыту және қалдықсыз өндірісті пайдаланып кең түр-түрде өнім шығару мүмкіндігі;

шикізаттан дайын өнімге дейін өндірістің бірыңғай үдерістерімен технологиялық байланысты өңірлік тігінен ықпалдасқан құрылымның болуы;

кәсіпорын салаларының республика халқын сүт және етті тереңнен қайта өңдеу өнімдерімен толық қамтамасыз ете алу мүмкіндігі.

Шаралар

сүтті және етті мал шаруашылығының азықтық және асыл тұқымдық базасын дамытуды мемлекеттік қолдау;

сүтті бағыттағы орта және ірі тауарлы шаруашылықтардың дамуын;

сүтті бағыттағы асыл тұқымды аналық табындарды бағып-күту шығындарын субсидиялау;

ескірген және тозған технологиялық жабдықты ауыстыру;

өнімді өткізу нарығын және кәсіпорындардың шикізат базасын кеңейту жолымен ынталандыру.

Күтілетін нәтижелер

табын құрылымында жоғары өнімді асыл тұқымды мал басын және қарқынды және өндірістік технологиялар бойынша мал шаруашылығында жұмыс істейтін шаруашылықтардың үлесін арттыру;

эпизоотиялық салауаттылықты және өнімнің нарыққа, оның ішінде сыртқы нарыққа кедергісіз шығуын қамтамасыз ету;

сүт өнімдерінің бәсекеге қабілетті жаңа түрлерін шығару, ішкі нарықты молықтыру;

халықтың сүт және сүт өнімдеріне деген қажеттілігін қамтамасыз ету (Жалпы

көлемнен агроқұрылымдардың 2009-2011 жылдардағы сүт өндірісінің үлес салмағын 14%, 16%, 20%-ға дейін жеткізу);

сүтті мал басы табынын көбейту үшін ауыл шаруашылығы ұйымдарын базалық кәсіпорындарға біріктіру (ірі мал шаруашылығы үй-жайларын салу және қайта құру);

өндірісте өнеркәсіптік қайта өңделген сүттің үлес салмағын ұлғайту;

өндіріске жаңа заманғы буып-түюді енгізу;

сыртқы нарыққа отандық консервіленген сүт өнімдерін шығару.

8.3. Жеміс-көкөніс кластері

Жеміс-көкөніс кластерінің өңірлік мамандануы Алматы, Жамбыл және Оңтүстік Қазақстан облыстарына таралады. Мұнда жеміс-көкөніс өсіретін ауыл шаруашылық құрылымдары, оларды қайта өңдейтін және буып-түю ыдыстарын, заттаңбалар шығаратын кәсіпорындар, энергия ресурстарын, техника, технология жеткізушілер, көлік компаниялары бар.

Бұл тамшылатып суаруды енгізу, 50% егіс алқабының өнімділігін екі еседен көп ұлғайтуды көздейтін қарқынды технологиялардың пилоттық жобаларын жасау, бұл ретте жалпы республика бойынша көкөністердің орташа өнімділігі 291,2 ц/га жетеді.

Мәселелер

өнеркәсіптік қайта өңдеуге жарамды шикізаттың жоқтығы;

консервіленген жеміс-көкөніс өнімдерін дайындау-өткізу желісінің дамымағандығы;

қазіргі заманғы жеміс-көкөніс қоймаларының жоқтығы;

көтерме саудада өткізілетін жаңа піскен жеміс, жидек және көкөністерді сақтау жүйесінің жоқтығы.

Шаралар

жеміс питомниктерін және егілетін материалдар мен тұқымдардың таза сорттарын өсіру үшін көкөніс дақылдарының тұқым шаруашылығын қалыпқа келтіру және дамыту;

жеміс-көкөніс өнімдері өндірісінің инфрақұрылымын қалыптастыру;

ауыл шаруашылығы шикізатының және тамақ өнімдерінің сапа және қауіпсіздік зертханаларының материалды-техникалық базасын қайта жаңғырту;

жеміс-көкөністі өнімдерін дайындау, сақтау, қайта өңдеу және өткізуге арналған дайындап-өткізу кооперативтерін және қажетті инфрақұрылым желісін құру;

буып-түю ыдыстары материалдарын өндіру көлемін және түрлерін көбейту бойынша шаралар әзірлеу;

вируссыз көшеттерді өсіруге арналған аймақтық репродуктивтік орталық құру;

өсірудің интенсивтік технологияларын қолдана отырып, жаңа бақтар құру және оларды мемлекет тарапынан жәрдемақылау;

дайындау, сақтау, қайта өңдеу және жеміс-көкөністі өнімдері үшін;

жеміс сақтау қоймаларының қолда барын қайта құру және жаңадан салу бойынша шаралар қабылдау;

тамшылатып суару технологиясын қолдану арқылы жеміс-жидек дақылдары өндірісін дамыту.

Күтілетін нәтижелер

жеміс-көкөніс өнімдерін өндіру көлемі ұлғаяды;

ішкі нарық жеміс-көкөніс өнімдерімен молығады;

жеміс-көкөніс, оның ішінде тереңнен қайта өңделген өнімдердің көлемі өседі;

республиканың солтүстік, орталық және батыс өңірлерінде жаңа піскен және консервіленген жеміс-көкөніс өнімдерін сақтау және жыл бойы өткізу жүйесін ұйымдастыру;

әлеуметтік саланы ұйымдастыру үшін жеміс-көкөніс өнімдерін жеткізуді ұйымдастыру.

Ескерту. 8.3-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

8.5. Мақта-тоқыма кластері

Мақта-тігін кластерін құрудың қажеттілігі, біріншіден, мата өндірісі топтамасының болмауына, дайын тоқыма бұйымдарын пайдалануға, иірілген жіп және мата импорттың артуы кезінде, жергілікті шикізатқа тоқыма және тігін өнеркәсібі өндірісі көлемінің төмендігіне негізделеді.

Мақта-тоқыма кластерін жасаудың және дамытудың алғышарттары мыналар болып табылады:

шикізатқа (мақта) қол жетімділік - Оңтүстік Қазақстан облысы, Өзбекстан, Түркіменстан, Тәжікстан;

қолда бар тоқыма кәсіпорындарын қайта жарақтау және жаңаларын құру;

дамыған инфрақұрылым;

адам ресурстарының дамуына қажетті база, НИОКР;

өндірістік шығындардың темен деңгейлілігі;

әлеуетті өткізу нарықтарына (Қытай, Азия, Ресей, Еуропа, Таяу Шығыс) жақындық және үлкен сұраныс.

Қазақстан мақта иірімжібіне үлкен сұраныс жасайтын өңірлермен шектеседі. Азиялық-Тынық мұхит өңірі елдеріне жылына 16,5 млн.тонна, Еуропа елдеріне - 1,6 млн.тонна, бұрынғы КСРО елдеріне - 0,6 млн.тонна, ал Таяу Шығыс елдеріне жылына шамамен 100 мың тонна иірілген жіп қажет. Қазақстан экономикалық қайтарыммен осы өңірлердің әрқайсысына тоқыма өнімдерін экспорттай алады.

Италия және басқа да Батыс Еуропа мемлекеттері Қазақстан экспортын әлеуеті жоғары маржамен қамтамасыз етеді, бірақ жеткізілетін өнімнің сапасына, беріктігіне және сенімділігіне қатаң талаптар қояды.

Жақын болашақта Қазақстанның тоқыма өнеркәсібі мақта талшығын иіру үдерісін алға бастыруға және жетілдіруге күш жұмсауы керек. Бұл мақта иірімжібі мақта талшығына қарағанда құны жағынан жоғары және әлемнің көптеген негізгі нарықтарында иірілген жіпке деген сұраныстың жоғары болуымен түсіндіріледі. Иірілген жіпті нарыққа, әсіресе Қытай, ЕО және Ресейге экспорттау үшін үлкен әлеует бар.

Осы сегменттің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында экспортқа бағытталған әртүрлі иірілген жіп түрлерінің өндірісін жөнге келтіру және халықаралық стандарттарға сәйкес келтіру арқылы өнім сапасын жетілдіру және иірілген жіптің құрама технологиясын әзірлеу қажет.

Мата өндірісінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін Қазақстанға ішкі және сыртқы нарықтағы сұраныс серпінін есепке ала отырып, "сұрыптық мата түрлерінен бастап мата шығару және дайын өнім өндіру саласындағы қызмет көрсетуге дейін" өндірістік тізбекті игеруі қажет.

Қазақстандық тоқыма кәсіпорындары бәсекеге қабілеттілікті арттыруды қамтамасыз ететін мынадай факторларға, тәсілдерге жұмылуы керек:

тоқыма фабрикаларында еңбек өнімділігін арттыру;

маркетингті жетілдіру;

логистикалық тізбектерді түзету және шығу;

бизнес ахуалды жөнге келтіру.

Кластерлік дамыту жолымен тоқыма өнеркәсібін дамытудың (жеңіл өнеркәсіп саласының тобы ретінде) бастапқы кезеңінде мақта иірімжібі мен мата өндірісінің сегментімен шектелу ұсынылады. Сонымен қоса, оның дамуы тоқыма саласының мақта-тоқыма сегментінің қосылған құн тізбегін қалпына келтіруге ықпал етеді. Қазақстанда үлкен көлемде экспортталатын мақта талшығы өндірісі өсуде, сондай-ақ ішкі және сыртқы нарыққа әртүрлі өнім шығаруға қабілетті тігін компаниялары да бар. Бәсекеге қабілетті тоқыма сегментін құру қосылатын құнды көбейтумен және тігін өнеркәсіптерінде әрі қарай өңдеу үшін қажетті өнім шығарумен Қазақстанда өндірілетін мақтаны қайта өңдеуге мүмкіндік береді.

Мәселелер

Ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеуге қуаттың жетіспеушілігі;

экспорттағы қайта өңделген өнімнің үлес салмағының төмендігі;

мақта өндірумен айналысатын ауыл шаруашылығы құрылымдарының бытыраңқылығы;

ғылыми-негізделген агротехнологиялардың сақталмауы, мақта өнімділігінің төмендеуіне себепші болатын агротехнологиялық жұмыстарда оңтайлы

мерзімдерінің ұсталмауы;

мақта шикізаты өндірісімен айналысатын ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер кірісінің төмендiлiгi;

қазақстандық мақта талшықтарының бәсекеге қабілеттілігінің төмендігі.

Шаралар

мақтаның сапалы бәсекеге қабілетті сорттарын жасау;

мақта сапасын арттыруға бағытталған жұмыстар жүргізу;

мақтаны қайта өңдеу ұйымдарын халықаралық стандарттарға өткізу;

өндірістік қуаттылығы жылына 10 мың тоннаға дейін мақта тұқымы болатын мақта тұқымы материалдарын өндіретін зауыт салу;

отандық ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің мақта талшығы сапасын сараптауға кеткен шығындарын толық өтеу;

нарықтың жай-күйі туралы кластер қатысушыларын ақпараттық қамтамасыз ету.

Күтілетін нәтижелер

сыртқы нарықта тоқыма өндірісі өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігінің артуы;

жұмыссыздық деңгейінің төмендеуі;

өндіріс көлемінің және тереңінен қайта өңдеу өнімдері экспортының ұлғаюы;

мақтаны тереңнен қайта өңдеу, тауардың түр-түрін кеңейтуге және жоғары қосылған құнмен өнімнің нарыққа жеткізуге мүмкіндік береді;

ішкі нарықты сапалы тоқыма өнімдерімен және отандық шикізатпен молықтыру;

отандық қайта өңдеу кәсіпорындарының кірісін жылына 5 %-ға дейін өсіру;

республикада өндірілетін мақта талшығының сапасын объективті сараптауды қамтамасыз ету, мақтаның нақты сапасы жөнінде ақпарат алу;

ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің мүддесін қорғау, олардың кірісін арттыру.

9. АӨК инфрақұрылымын дамыту

9.1. Ветеринарияның халықаралық стандартқа көшуі

Жыл сайын республика аумағында жануарлардың инфекциялық ауруларының сирек түрлері байқалады, 2007 жылы пастереллездің 7 ошағы, құтырудың 117 ошағы, қарасанның 16 ошағы, аусылдың 3 ошағы тіркелген, сондай-ақ ірі және ұсақ қара малдың бруцеллезі бойынша эпизоотиялық қиын жағдай қалыптасып отыр (2007 жылы 65 ауру пункт тіркелген).

Осы ретте республика аумағында эпизоотиялық жағдайды үнемі бақылау жүзеге асырылуда, соңғы үш жылда ветеринарлық жұмыстардың негізгі бағыттарын қаржыландыруды ұлғайту үрдісі байқалады, бұл емдеу алдын алу жұмыстары жүргізілген жануарлар санын айтарлықтай ұлғайтуға мүмкіндік берді . Жануарлардың сібір жарасына қарсы вакцина егу 100%-ды қамтыды,

республикада ірі қара малдың туберкулезіне аллергиялық зерттеулер жүргізу 100%-ды қамтыды.

2007 жылы жануарлар мен құс ауруларының ошақтарын оқшаулау және жою үшін 550,0 млн. теңге бөлінді. Нәтижесінде жануарлар мен құс аурулары ошақтарын 100 % жою және оқшаулау шаралары жүргізілді.

Жануардың жағдайын үнемі қадағалап отыру тиісті шара қолдану үшін жануарлар ауруларын дер кезінде анықтау мақсатында жүйелі түрде диагностикалық зерттеу жүргізу арқылы қамтамасыз етіледі. 2007 жылы жануарлар мен құс аурулары бойынша жалпы сомасы 1 971,5 млн. теңгені құрайтын 23,95 млн. (серологиялық, бактериологиялық, вирусологиялық және паразитологиялық) зерттеу жүргізілді.

OIE талаптарына сәйкес созылмалы ауруларды (адам және жануарға ортақ) диагностикалық зерттеуден барлық жануарлар (100 % қамту) жылына екі рет өткізілуі керек. Бірақ республикада қаржыландырудың шектеулі болуына байланысты бұл талап орындалмайды. Бұл ауру жануарларды толық анықтауға кедергі жасайды да, соның салдарынан эпизоотиялық жағдайдың сәтсіздігін тудындайды және өнім экспортын жүзеге асыруға кедергі жасайды.

Қазақстанның болашақта ДСҰ-ға кіруі ветеринария саласындағы ДСҰ, OIE шараларында СФС талаптарымен ұлттық заңнаманы үйлестіру ресімін жандандыруымен түсіндіріледі.

СФС бойынша міндеттерді орындау ДСҰ-ның жаңа талаптарына ветеринарлық қызметтің бейімделуі және ветеринарлық зертханаларды халықаралық талаптарға сәйкес келтіру бойынша айтарлықтай қаражат тарту үшін белгілі бір мерзімді қажет етеді. 2007 жылы осы бағытқа республикалық бюджет есебінен 11 облыстық және 115 аудандық бір типті модулді виварилері бар жаңа зертханалардың жобалық смета құжаты әзірленді, ал осы жылы 6 облыстық және 1 аудандық зертхана құрылысы басталды. Бір мезгілде Дүниежүзілік Банк желісі бойынша 2008-2009 жылдары ветеринарлық және фитосанитарлық қауіпсіздік бойынша референц-зертханаларын салуға ЖСҚ әзірленуде.

OIE талаптары бойынша мемлекеттердің ветеринарлық қызмет құрылымы ұлттық (республикалық) және жергілікті (өңірлік) деңгейде болуы тиіс. Олардың жеткіліксіздігі көрсетілетін эпизоотиялық жағдай жайындағы мәліметтердің дұрыстығында күмән тудырады, бұл өз кезегінде халықаралық сауданың жүзеге асуына кедергі жасайды.

Мәселелер

жануарлардың созылмалы жұқпалы аурулары (бруцеллез, туберкулез, лейкоз) бойынша аурудан таза емес пункттердің болуы;

ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеу кәсіпорындарын ветеринарлық

қадағалау бөлімшелері санының жеткіліксіздігі;
ауыл шаруашылығы жануарларын зоогигиеналық және ветеринарлық-санитарлық талаптарды сақтамай күтіп-бағу;
ветеринарлық зертханалардың материалды-техникалық жабдықтауының нашарлығы;
республикалық бюджеттен қаржыландыру тізбесіне енбеген ауруларды емдеу және алдын-алу бойынша ветеринарлық қызмет көрсету нарығының нашар дамуы;
шекарадағы ветеринарлық бекеттердің материалдық-техникалық базасын күшейту, оларды телефондық-факстық, электрондық байланыспен, ұйымдастыру техникасымен, транзиттік жүктерді бақылау және шығарып салуға арналған және қадағалаудағы жүктің контрабандалық жолмен әкелінуін анықтау бойынша рейдтік тексеру жүргізуге арналған автокөлікпен қамтамасыз ету.

Шаралар

ДСҰ шараларының СФС-на сәйкес "фермадан үстелге дейін" принципі бойынша тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін және жануарлар саулығын қамтамасыз ету мақсатында ветеринарлық жүйелерді жетілдіру;
халықаралық стандарттарға сәйкес ветеринарлық шаралар жүргізудің құқықтық және әдістемелік базасын құру;
МЭБ ұсынымына сәйкес эпизоотияға қарсы шаралар жүйесін жетілдіру;
ГМО анықтамасы бойынша ветеринарлық зертханалар салу;
халықаралық талаптар мен нормаларға сәйкес ветеринарлық зертханаларды жаңғырту;
АӨК шаруашылық субъектілерінің ветеринарлық-санитарлық салауаттылығын қамтамасыз ету;
зоогигиеналық және ветеринарлық-санитарлық талаптарды сақтай отырып, ауыл шаруашылығы жануарларын күтіп-бағудың оңтайлы шарттарын жасау;
өнімінің және мал шаруашылығы шикізатының ветеринарлық-санитарлық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін АӨК қайта өңдеу салаларын өндірістік қадағалау бөлімшелерін құру.

Күтілетін нәтижелер

республика аумағында жануарлардың жұқпалы аурулары бойынша эпизоотиялық салауаттылықты қамтамасыз ету және жануарлардың аса қауіпті жұқпалы аурулардың енуінен, таралуынан қорғау;
мыналар әзірленетін және енгізілетін болады:
алдын-алу мақсатында жануарларға биологиялық препараттарды қолданудың қазіргі заманғы шаралары;
жануарлардың жұқпалы ауруларынан сау аймақтар құру;
жануарлар аурулары мен өндірілетін малдан алынатын тамақ өнімдердің

қауіпсіздігін, сондай-ақ экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;

ветеринарлық зертханалардың және шекара және көліктегі ветеринарлық-қадағалау бекеттерінің материалдық-техникалық базасын жақсарту;

мал шаруашылығы және ветеринария саласы бойынша маман кадрлардың біліктілікті арттыру және қайта даярлау.

9.2. Фитосанитарлық қауіпсіздік жүйесін халықаралық талаптарға сәйкес дамыту

Республика аумағында 50 түрлі улы және 100 түрлі арнайы зиянкестер, 70 түрлі ауру және шамамен 120 түрлі арам шөп ауыл шаруашылығына шығын келтіреді. Сонымен бірге республикада 11 карантиндік объектінің шектеулі таралуы бар.

Қорғау және карантиндік шаралар жүргізбесек тек қана астықтың зиянкестерден келген шығыны 25-тен 40%-ға дейін болуы мүмкін.

Осыған байланысты, республика аумағында фитосанитарлық жағдайды тұрақты бақылау жүзеге асырылады, ағымдағы жылы және республикалық бюджет есебінен шамамен 3-3,5 млн.га алаңда аса қауіпті зиянды организмдерге қарсы күрес жүргізу іс-шараларына 2,5-3 млрд.теңге, сондай-ақ шамамен 200 мың.га алаңда карантиндік объектілерді айқындау, оқшаулау және жою үшін 800 млн.теңге бөлінген.

2007 жылы аса қауіпті зиянды организмдермен күресу бойынша іс-шаралар шеңберінде 86,6 млн.га алаңда ауыл шаруашылығы дақылдарын аса қауіпті зиянды организмдермен залалдануына тексеру жүргізілді, 3,2 млн.га, оның ішінде шегірткеге қарсы 1346 мың га, сұр астық көбелегіне қарсы - 350 мың га, зиянды бақашыққа қарсы - 100 мың га, астық қоңызына қарсы - 196 мың га, мақта көбелегіне қарсы - 130 мың га, өрмекше кенеге қарсы - 82 мың га, сарышұнақ және тышқан тәрізді кеміргіштерге қарсы - 15 мың га, астық дақылдарының көгеруіне және септориозына қарсы - 991 мың. га жер өңделді. Сонымен қоса, ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілер күшімен астық дақылдарының ауруларына қарсы 746 мың га, сұр астық көбелегіне қарсы 150 мың га алаңда күрес жүргізілді.

Сондай-ақ, 2007 жылы 3150 мың га алаңда карантиндік объектілерді анықтау бойынша, 197 мың га алаңда анықталған ошақтарды оқшаулау және жою, оның ішінде карантиндік зиянкестерге қарсы 30 мың га, карантиндік арам шөптерге қарсы 167 мың га алаңда іс-шаралар жүргізілді.

Сонымен қоса, ДСҰ-ға кіру кезінде Қазақстан санитарлық және фитосанитарлық (әрі қарай - СФС) шаралар немесе тек фитосанитарлық қауіптің ғылыми-негізделген принциптері негізінде СФС шаралар бойынша Келісімге сәйкес шектеулер қабылдауы керек.

2007 жылы осы бағытта республикалық бюджет есебінен 11 облыстық және 115 аудандық жаңа ветеринарлық зертхана құрылысының жоба-сметалық (ЖСҚ) құжатын әзірлеу басталды. Бір мезгілде, Дүниежүзілік Банк желісі бойынша 2008 -2009 жылдары ветеринарлық және фитосанитарлық қауіпсіздік бойынша референц-зертханалар салуға ЖСҚ әзірленуде.

Халықаралық талап және нормаларға сәйкес өсімдіктер карантинін қамтамасыз ету жүйесін жөнге келтіру жұмыстары жалғасуда. Тексеру әдістерін жетілдіру және жеделдету үшін өсімдіктер карантині бойынша 38 шекаралық бекеттердің материалды-техникалық жабдықталуы бойынша іс-шаралар жүргізілді.

Мәселелер

Ауыл шаруашылығы дақылдарының аса қауіпті ауруларына қарсы жүргізілетін фитосанитарлық іс-шаралар көлемінің жеткіліксіздігі;

"Республикалық фитосанитарлық диагностика және болжамдардың әдістемелік орталығы" ММ және оның филиалдарын орналастыруға жеке меншік өндірістік және зертханалық үй-жайлардың жоқтығы;

өсімдіктерді қорғау және карантин саласындағы мемлекеттік ұйымдардағы аса қауіпті организмдер мен карантиндік объектілердің таралу ошағын анықтау, оқшаулау және жою іс-шараларын уақыттылы өткізуді қамтамасыз ететін жабдықтардың, бүріккіш және басқа техникалардың физикалық тозуы және моралдық ескіруі;

ауыл шаруашылығы өндірісіне зиян келтіретін көптеген карантиндік, зиянды және аса қауіпті зиянды организмдердің таралуы;

шет елдерден, оның ішінде карантиндік жағдайы нашар мемлекеттерден әкелінетін өсімдіктен алынатын карантинге жатқызылған өнімдер ағымының ұлғаюы;

өсімдіктер карантині бойынша шекаралық бекеттердің әлсіз материалды-техникалық жарақталуы;

өсімдіктер карантині бойынша іс-шаралардың ғылыми және әдістемелік қамтамасыз етілмеуі, республиканың жоғары, техникалық және кәсіптік білім беру орындарында өсімдіктерді қорғау және карантин бойынша мамандар дайындалмауы;

шекаралық аумақтарда зерттеу жүргізуге арналған "Республикалық карантиндік зертхана" ММ филиалдарының жетіспеушілігі, өсімдік карантині бойынша мемлекеттік мекемелердің білікті мамандармен толық жүйелілікпен қамтылмауы.

Шаралар

мониторинг, болжау және аса зиянды организмдермен күресуді, оның ішінде карантиндік: республика аумағын карантиндік объектілерді енгізуден және

олардың өздігінен кіруінен қорғауды, сондай-ақ республикада бар карантиндік объектілердің ошақтарын айқындау, оқшаулау, жоюды жүзеге асыру шараларын қамтамасыз ету;

химиялық өңдеуге болжанған алаңдарды толық қамтуды есепке ала отырып аса қауіпті зиянды организмдер мен карантиндік объектілерге қарсы фитосанитарлық шараларды толық көлемді жүргізу;

халықаралық талаптар мен нормаларға сәйкес өсімдіктер карантині бойынша шекара бекеттерін материалдық-техникалық жарақтау;

шекара аумағында "Республикалық карантиндік зертхана" ММ зертхана филиалдарының желісін кеңейту, мемлекеттік мекемелерді білікті мамандармен қамту;

"Республикалық фитосанитарлық диагностика және болжамдардың әдістемелік орталығы" ММ және оның филиалдарын орналастыру үшін жеке меншік өндірістік және зертханалық үй-жайлармен қамтамасыз ету.

Күтілетін нәтижелер

елде фитосанитарлық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;

3,2 млн га аса қауіпті зиянды организмдер мен аурулардың, 148,8 мың га карантиндік объектілер мен аурулардың болжанған даму және таралу алаңында химиялық күрес жүргізу;

аса қауіпті зиянды организмдер мен карантиндік объектілердің таралуынан қорғану жүйесін қалыптастыру.

9.3. Ауыл шаруашылығын химиялау. Минералды тыңайтқыштар өндірісін өсіру

Ауыл шаруашылығы дақылдарынан жоғары өнім алудың, Қазақстан топырағының құнарлылығын сақтау және арттырудың негізгі шарттарының бірі өз кезегінде тыңайтқыштарды қолданбау мүмкін емес агротехнологияларды сақтау болып табылады.

Республиканың егіс алаңдарын қамтамасыз ету үшін жыл сайын физикалық салмағы 2,6 млн.тонна минералды тыңайтқыш қажет етіледі.

Сонымен, 2007 жылы республикалық бюджеттен дизель майын, тыңайтқыштар (органикалықтан басқа), тұқым уландырғыштар мен гербицидтер сатып алуды субсидиялау үшін 12,8 млрд. теңге мөлшерінде ақшалай қаржы бөлінді.

Бұл минералды тыңайтқыштар енгізу алаңдарын ұлғайтуға ықпал етті. 2007 жылы тыңайтылған алаң 2279,0 мың га құрады, бұл 2003 жылғы көрсеткіштен 7 есеге көп, жалпы физикалық салмағы 205 мың тоннаны минералды тыңайтқыштар енгізілді, бұл қажеттіліктің тек 9%-ын құрады.

Мәселелер

отандық минералды тыңайтқыштар құнының жоғарғы болуы, көлемінің,

түр-түрінің жеткіліксіздігі және сапасының төмендегі себебінен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер сұранысының төмендігі;

минералды тыңайтқыштарды жеткізу және сақтау бойынша инфрақұрылымның жоқтығы;

республикада калий тыңайтқыштары өндірісінің жоқтығы.

Шаралар

минералды және органикалық тыңайтқыштар енгізу көлемін ұлғайтуды ынталандыру;

әр түрлі қатты және сұйық минералды тыңайтқыштар өндірісіне бағытталған химиялық өнеркәсіпті дамыту;

концентрацияланған және күрделі түрдегі тыңайтқыштар өндірісінің көлемін ұлғайту.

Күтілетін нәтижелер

2011 жылы минералды тыңайтқыштарды 225 мың тоннаға дейін қолдану көлемін ұлғайту есебінен топырақ құнарлылығын жоғарлату;

өсімдіктен алынатын өнімдердің өнімділігі мен сапасын арттыру.

9.4. Ауыл шаруашылығы өнімдерін дайындау, қайта өңдеу, сақтау және өткізу бойынша ауылдық тұтынушылар кооперативтері жүйесін қалыптастыру

Бүгінгі таңда шаруа (фермерлік) және жеке қосалқы шаруашылықтар ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіруде, ауыл отбасыларын азық-түлікпен қамтамасыз етуде, азық-түлік нарығында ұсыныс қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Олардың үлес салмағы жалпы ауыл шаруашылығы өнімдерін шығаруда республикада ет-сүт саласында 90%-ды және өсімдік шаруашылығында 37 %-ды құрайды.

Шаруа (фермерлік) және жеке қосалқы шаруашылықтардың өндірістік және әлеуметтік әлеуеті олардың дамуының қажеттілігі мен ерекшелігі болып саналатын өткізу, жабдықтау, қаржыландыру, қызмет көрсетудің жөнге салынған жүйесінің жоқтығынан тиімді пайдаланылмауда.

Сондықтан, кооперацияның барлық қатысушыларының мүддесінде өзара тиімді экономикалық қатынастар механизмі бар тиімді нарықтық құрылым нысанында ауыл шаруашылығы кооперацияларын дамыту қажеттілігі туындайды.

Кооперация әлемнің көптеген елдерінде ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді біріктірудің басым нысаны болып отыр, онда агросервистік қызмет көрсетудің, ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу және сатудың барлық жүйесі ауылдық өндірушілердің меншігінде және кооперация арқылы олар басқарады.

Швецияның фермерлік кооперативтері, мысалы елдің тамақ өнеркәсібін бақылап отырады, сүт өндірісін - 100 %, ет өндірісін 80%.

Германияда, Францияда, Ұлыбританияда, АҚШ-та, Данияда кооперациялар кеңінен таралған. Онда фермерлерді техникамен, құрама жеммен, тұқыммен жабдықтауда ауыл шаруашылығы кооперативтері маңызды рөл атқарады. Кооперативтер арқылы 98 %-ға дейін тауарлы сүт, 80 % астық, 75 % жұмыртқа сатылады.

Ауыл шаруашылығы тұтыну кооперативтері экономикалық әлеуетті, бәсекеге қабілеттілікті және ауыл шаруашылығы өндірушілерінің әлеуметтік мәртебесін нығайтуда, шаруашылық жүргізу жағдайын жақсартуда және тауар өндірісінің өсуін ынталандыруда негізгі рөл атқаруына қарамастан, оның Қазақстанда дамуы бастапқы кезеңде қалып отыр.

Қазіргі уақытта "Аграрлық кредит корпорациясы" акционерлік қоғамының (бұдан әрі - Корпорация) қолдауымен өндірісті бірлесіп жүргізу бойынша, ауыл шаруашылығы өнімдерін өткізу, сақтау, қайта өңдеу және тасымалдау, тауарлық-материалдық құндылықтармен жабдықтау бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер бірлестіктері мен ауыл халқын кредит беру бағдарламасы шеңберінде құрамына 4526 қатысушы, оның ішінде 1130 ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер және 3396 жеке қосалқы шаруашылықтар кірген, 149 бірлестік құрылды, оның ішінде 122 бірлестік кредиттік ресурстармен қамтамасыз етілді.

Сонымен қатар, республикада суармалы егіншіліктің өнімділігін арттыру мақсатында суару жүйесінің шаруашылық аралық желісін ұстау мен пайдаланудың маңызды бөлігі ретінде су пайдаланушылардың ауылдық тұтыну кооперативтері (СПАТК) құрылуда.

Жалпы елімізде СПАТК суармалы жерлердің тек 46 % ғана қамтыды, ол 2007 жылмен салыстырғанда 27 % көп.

Мәселелер

ауыл шаруашылығы өнімдері мен ауыл шаруашылығына арналған өндіріс құралдар бағасының теңсіздігі;

кооперативтік қозғалыстың заңнамалық және нормативтік құқықтық базасының жетілмеуі;

ауыл шаруашылығы тұтыну кооперативтерінің дамуына көмек көрсетуге қабілетті білікті кадрлардың тапшылығы;

ауыл шаруашылығы құрылымдары мен ауыл халқының кооперациялауға психологиялық дайын еместігі, көптеген кооперация мүшелерінің қызмет механизмін түсінбеушілігі;

жабдық орнатуға, тауарлы-материалдық құндылықтар сақтауға жарамды меншікті өндірістік үй-жайлардың жоқтығы;

кооперативтерге арналған салықтық жеңілдіктің жоқтығы.

Ш а р а л а р

қайта құрылған және қолданыстағы кооперативтерге мақсатты ұзақ мерзімді бюджеттік жеңілдетілген кредиттер мен өндірістік және қоймалық үй-жайлар салу мен жөндеуге, құрал-жабдық, көлік құралдарын және т.б. сатып алу шығындарына субсидиялар беру;

ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің, шағын кәсіпкерлік субъектілерінің, ауыл шаруашылығы тұтынушылар кооперативтерінің кеңес беру қызметіне және ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету;

Қазақстан Республикасында кооперацияларды дамыту бағдарламасын әзірлеу .

Күтілетін нәтиже

ауыл шаруашылығы өндірушілерінің өндірістік және трансакциондық шығындарының төмендеуі;

шаруалардың материалдық-техникалық, қаржы-ақпараттық ресурстар, ауыл шаруашылығы өнімдері және шикізаты нарығына шығу мүмкіндігін жақсарту;

ауыл шаруашылығы өндірушілерінің ауыл шаруашылығы өнімдеріне бағаның теңсіздігінен болатын шығынын азайту;

ауыл шаруашылығы өнімдері мен шикізаттарын тұтынушылар үшін тауар және қызмет сапасын арттыру;

ауыл экономикасын әртараптандыру, ауыл халқының жұмыспен қамтылуы саласын кеңейту және табыстылығын арттыру;

ауыл шаруашылығы өндірушілерінің экономикалық және әлеуметтік мүддесін топтастыру, олардың әлеуметтік мәртебесінің өсуі.

Ескерту. 9.4-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

10. Институционалдық даму

10.1. Ауыл шаруашылығы өндірісінің кредит беру жүйесін дамыту және жетілдіру

10.1.1. Кредит серіктестіктерін, ауылдық тұтыну кооперативтерін және ауылдық жерлерде ауыл шаруашылығы түріне жатпайтын кәсіпкерлік қызметті кредит беру арқылы ауыл шаруашылығы өндірісіне кредит беру

Ауылдық тауар өндірушілерді кредит ресурстарымен қамтамасыз ету үшін " Аграрлық кредит корпорациясы" АҚ (бұдан әрі - Корпорация) қатысуымен 153 ауылдық кредит серіктестіктері құрылған (бұдан әрі - АНС), оның ішінде 2007 жылы - 7. Ауылдық өңірлерді қамту 86%-ды құрады, олардың жарғылық капиталының жалпы сомасы - 5 млрд. теңге. АНС құрамына 7,3 млн. гектар егіс алаңдары және жалпы 1,2 млн. мал басы бар 6 мың ауыл шаруашылығы құрылымдары кірді. Кредит ресурстарының қайтарылым пайызы 99,7 % құрады.

2008 жылы қосымша 8 АНС құру қарастырылған. Олардың құрылуымен АНС желісінің қалыптасуы аяқталатын болады және олардың саны 161 бірлікті құрайды.

2006 жылдан Корпорация ауыл шаруашылығы өнімдерін өткізу, сақтау және қайта өңдеу бойынша инфрақұрылымға кредит беру жөніндегі бағдарламаны іске асырып келеді (бұдан әрі - Бірлестіктер). Кредиттер негізінде сүт-ет және жеміс-көкөніс саласын дамытуға бағытталған.

2007 жылдың қорытындысы бойынша 74 Бірлестік қызмет етуде, оларға 2,1 млрд. теңге кредит қаражаты берілген. Бірлестіктер құрамына 635 ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер мен 2665 жеке қосалқы шаруашылықтар кірген.

2007 жылдан бастап ауылдық жерлердегі ауыл шаруашылығына жатпайтын кәсіпкерлікке кредит беру бойынша жаңа бағдарлама іске асырылуда. Кредит беру мақсаты: қонақ үй және туристік бизнес, жол бойындағы сервис объектілерін қайта құру және салу; қоғамдық тамақтану пункттері мен ауылдық сауда орындарын жаңғырту; азық-түлік өнімдерінің өндірісі бойынша жабдықтар сатып алу; балық өнімдерін молайту және қайта өңдеу.

2007 жылы 72 жоба бойынша 708 млн. теңге сомасына кредит берілген, оның ішінде жаңа өндірістер құру бойынша 30 жоба бар.

Мәселелер

ауылдық тауар өндірушілердің кредит қаражаттарына қажеттіліктерін толық қанағаттандыру үшін қаржы ресурстарының жеткіліксіздігі;

ауылдық жерлерде екінші деңгейлі банктердің филиалдары мен өкілдіктерінің жоқтығына байланысты ауыл тұрғындары мен АӨК субъектілерінің банк қызметінің қажетті пакетімен қамтамасыз етілмеуі;

ауыл шаруашылығы өндірісі инфрақұрылымының дамымауы ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу, тасымалдау және сақтау сапасына әсер етеді, ауыл шаруашылығы өнімдер қозғалысының нарыққа дейінгі тұрақты логистикасының болмауы қосымша және күтпеген шығындарға әкеледі;

ауыл шаруашылығы құрылымдары мен ауыл тұрғындарының бірігуіндегі қиындықтар;

өндірістік инфрақұрылымды дамыту бойынша бірлестіктер қызметі үшін заңды түрде бекітілген салық жеңілдіктерінің жоқтығы;

ауылда жеке бизнесін ұйымдастыру үшін ауыл тұрғындарында жеткілікті білім және қаражаттың жоқтығы.

Шаралар

бюджеттік және бюджеттік емес көздерден АНС-ге кредит ресурстарын тартуды ұлғайту;

АНС филиалдарына қайта құру жолымен кредит серіктестіктері желісін

институционалды дамыту;

жеңілдетілген жағдайларда кредит беру жолымен өндірісті бірлесіп жүргізу бойынша, ауыл шаруашылығы өнімдерін дайындау, өткізу, қайта өңдеу, сақтау, тасымалдау, тауарлы-материалдық құндылықтармен жабдықтау бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер бірлестіктері мен ауыл тұрғындарын ынталандыру;

ауылда ауыл шаруашылығына жатпайтын бизнесті дамытуға кредит ресурстарын бөлу жолымен ауыл халқының өмір сүру деңгейін арттыру және жұмыспен қамту үшін жағдай жасау.

Күтілетін нәтижелер

ауылдық тауар өндірушілерді бәсекеге қабілетті, экспортқа бағытталған агроөндіріс қалыптастыру үшін олардың қажеттіліктеріне сәйкес жеңілдетілген кредит ресурстарымен қамтамасыз ету;

ауыл шаруашылығы және балық өнімдерін қайта өңдеу бойынша жоғарғы технологиялық өндірістерді құруға, қосымша құны жоғарғы түпкілікті бәсекеге қабілетті өнім алуға бағытталған жолмен АӨК мемлекеттік инвестицияларының тиімділігін арттыру;

ауылдық инфрақұрылымды дамыту (сервистік орталықтар, дайындау пункттері, ауыл шаруашылығы өнімдерінің бастапқы қайта өңделуі, кәсіпшіліктің дамуы, ауылдық сауда пункттерінің ұлғаюы және т.б.).

10.1.2. Ауыл тұрғындарына шағын кредит беру

Ауыл тұрғындарына шағын кредит беру жүйесін ұйымдастыру үшін 2007 жылы шағын кредиттерді пайдаланушыларға арналған семинарлар өткізілді және 1109,6 млн. теңге сомасында 5914 шағын кредит берілген. Олардың ішінде ең төменгі күнкөріс деңгейінде табысы бар үй шаруашылықтарына 386,2 млн. теңге сомасында 3022 шағын кредит және табысы орташа деңгейдегілерге 723,4 млн. теңге сомасында 2892 шағын кредит берілген.

2007 жылы Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қорының үлестік қатысуымен жарғылық капиталда 50 шағын кредит ұйымдары құрылды (бұдан әрі - ШНҰ), ШНҰ кредит беруге 900 млн. теңге бөлінген.

Мәселелер

ауыл тұрғындарында ауылдық жерлерде жеке бизнес ашу үшін қаражаттың жоқтығы;

ауыл тұрғындарына шағын кредит беру үшін бөлінетін мемлекеттік қаражаттың жеткіліксіздігі;

жеке бизнесті жүргізуде тұрғындардың білімі және тәжірибе деңгейінің төмендігі;

ШНҰ-ның институционалдық даму деңгейінің әлсіздігі, оның ішінде техникалық және кадрлық жабдықталуының жеткіліксіздігі, ауылдық жерлердегі

ШНҰ әдістемелік дағдылардың жоқтығы;

ШНҰ мен ауыл тұрғындарына кредит беру кезінде кепілдік базасының жеткіліксіздігі;

кәсіпкерлік бастамалар ашуға кедергі жасайтын ауыл тұрғындарының қаржылық сауаттылық деңгейінің төмендігі;

тұрғындардың тығыздығының төмендігі.

Шаралар

ауыл тұрғындарына шағын кредит беру және ауылдағы ауылдық шағын кредит ұйымдарына кредит беру үшін бөлінетін мемлекеттік қаражаттың көлемін ұлғайту;

жеке секторлардан, екінші деңгейдегі банктерден, халықаралық жеке және зейнетақы жинақтау қорларынан жаңа қаржы ресурстарын тарту;

ауыл тұрғындарын кешенді қолдау бойынша қызмет көрсету үшін шағын кредит беру инфрақұрылымын дамыту;

шағын кредит ұйымдарын институционалдық дамытуда техникалық көмек көрсету.

Күтілетін нәтижелер

ауылдағы шағын кредит ұйымдарының қаржылық тұрақтылығы мен өсуін жоғарлату;

экономикалық белсенді ауыл тұрғындарының кредит ресурстарына қол жеткізуін қамтамасыз ету және ауыл халқының мақсатты топтарының үй шаруашылықтарын 2011 жылы 3,5%-ға шағын кредиттермен қамтуды қамтамасыз ету;

ауыл тұрғындарының кәсіпкерлік қабілеттіліктерін жоғарлату, ауыл шаруашылығына жатпайтын қызмет түрлерін дамыту;

Шағын кредит беруден басқа қызмет тізбесін кеңейту: шағын жинақтау қоры, шағын сақтандыру және лизинг;

ШНҰ-ға мемлекеттік қаражатты берудің айқын және тиімді механизмінің дамуына көмек көрсету.

Ескерту. 10.1.2-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

10.1.3. Қаржы институттары беретін қарыздар (кредиттер) бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің міндеттемелерді орындауы кепілдендіру жүйесін енгізу

Кредит ұйымдарының ауыл шаруашылығына кредит беру жасаған талдауы ауыл шаруашылығы кәсіпорындарын қаржыландыруда тәуекелдің дәрежесі жоғары болатынын көрсетті. Қаржыландыру мәселесінде негізгі проблеманың салдары кредит алу үшін қажетті кепілдік ұсыну болып табылды.

Осы факторды ескере отырып, кредит ұйымдары көп жағдайда

қаржыландыруға келіп түскен өтінімдерді қабылдамайды немесе сомасы кредит сомасынан біршама жоғары болатын өтімді кепілдікті қамтамасыз етуді талап етеді, сондай-ақ жоғары сыйақы ставкасын қояды.

Мәселелер

екінші деңгейлі банктер мен басқа да кредит ұйымдардың АӨК-ні жеткіліксіз көлемде кредит беру;

қаржы институттары беретін қарыздар (кредиттер) бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің міндеттемелерді орындауына кепілдік беруді жүзеге асыратын арнайы ауыл шаруашылығы қаржы агентінің жоқтығы.

Шаралар

Қаржы институттары беретін қарыздар (кредиттер) бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің міндеттемелерді орындауына кепілдікті қамтамасыз ету үшін қаржылық негіз құру.

Күтілетін нәтижелер

"ҚазАгроКепіл" АҚ кепілдемесі (кепілдік беруші) бойынша капиталдың ішкі және сыртқы нарықтарында кредит ресурстарын тарту есебінен ауыл шаруашылығының түрлі салаларына (өсімдік шаруашылығы, мал шаруашылығы, ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу) жеке инвестициялар ағынын ұлғайту ;

ауыл шаруашылығына кредит беру өсімі бойынша мемлекеттік саясатты іске асыру тиімділігін арттыру.

10.2. АӨК өнімдерінің көтерме саудасы

Артық делдалдар тізбегін жою және ауыл шаруашылығы өнімін жеткізу мен сату жүйесін реттеу мақсатында "ҚазАгро" холдингі" АҚ Астана қаласында өңірлік терминалдар желісі бар қазіргі заманғы көтерме сауда базарының құрылысын бастады.

Мәселелер

ауыл шаруашылығы өнімдері бағасының күрт мезгіл аралық құбылуы;

ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілер мен соңғы тұтынушылар арасындағы делдалдар санының көп болуы;

ауыл шаруашылығы өнімдерін тасымалдауды логистикалық қамтамасыз етудің нашарлығы;

республика өңірлеріне ауыл шаруашылығы өнімдері тауарлық ағымдарының біркелкі таратылмауы;

шетел сауда компаниялар бірлестігі тамақ өнімдерінің өктемдігі;

өнімді өткізу мәселесінің қиындауы.

Шаралар

қазіргі заманғы көтерме сауда құрылымдары арқылы ауыл шаруашылығы

өнімдерін тұрақты өткізуге жағдай жасауға мүмкіндік беретін өңірлік терминалдары бар көтерме сауда базарларын салу.

Күтілетін нәтижелер

елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

астананың, елдің орталық және солтүстік аудандарының тұрғындарын жалпы тұтынатын азық-түліктің шамамен 20-30 %-ы көлемінде төмен бағада азық-түлік тауарларымен жыл бойы үздіксіз жабдықтау;

ауыл шаруашылығы өнімдерінің көтерме бағасын қадағалайтын бенчмарканың болуы;

ауыл шаруашылығы өнімдеріне мезгіл аралық бағаның ауытқуының төмендеуі;

сауда делдалдары санының азаюы;

нарық бәсекелестігі принципі негізінде баға түзілудің тиімді жүйесін құру;

азық-түліктің көтерме сауда базарларын, қалыптастыру, азық-түлікті тарататын орталықтар және басқаларының қызмет етуі негізінде тауар қозғалысының тиімді жүйесін құру.

10.3. Өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру жүйесінің әрі қарай дамуы

Қазақстан Республикасының "Өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы" Заңында астықтың ішінара немесе толық жойылуына әкелетін қолайсыз табиғат құбылыстарының салдарынан өсімдік шаруашылығы өнімін өндірушілердің мүліктік мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету үшін сақтандыру жағдайлары туындаған кезде сақтандыру ұйымдарына төлемдердің 50 % қайтарып беру көзделген.

"Ауыл шаруашылығын қаржылық қолдау қоры" АҚ агент болып айқындалды .

2007 жылы сақталынған егістік көлемі 11,8 млн гектарды құрады (немесе 2006 жылға қарағанда 1,3 есеге өсті). 2006 жылы сақтандыру компанияларға 441 млн. теңге, 2007 жылы - 309,3 млн. теңге өтелді.

Балама сақтандыру жүйесін қалыптастыру мақсатында "Өзара сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес 30 өзара сақтандыру қоғамдары құрылды. 2007 жылы олардың сақтандыруымен қамтыған алқаптар 15 млн. гектарды құрады немесе барлық сақтандыруға жататын алқаптың 13%-ы.

Мәселелер

ауыл шаруашылығында сақтандыру қызметтерін пайдалану үлесінің төмендігі;

сақтандыру нарығына қатысушылардың міндетті сақтандыру туралы заңнама талаптарын орындамауы;

сақтандыру компанияларының агенттік және филиалдық торабының

дамымауы;

өзара сақтандыру қоғамын құруға және қатысуға ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің жеткілікті белсенділік танытпауы.

Шаралар

өсімдік шаруашылығында міндетті сақтандыру мәселелері бойынша ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерін, сақтандыру компанияларын және өзара сақтандыру қоғамдарын ақпараттық қамтамасыз ету;

өсімдік шаруашылығында міндетті сақтандыруды қолдау;

ауыл шаруашылығында өз еркімен сақтандыру үшін жағдайлар жасау;

өсімдік шаруашылығында міндетті сақтандыру шарттары бойынша ауыл шаруашылығы тауар өндірушілеріне төленетін сақтандыру жарналарының 50 % өтеу.

Күтілетін нәтижелер

өсімдік шаруашылығында міндетті сақтандырумен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді толығымен қамтуды қамтамасыз ету;

ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің қолайсыз табиғи-климаттық өзгерістеріне тәуелділігін төмендету;

АӨК сақтандыру институтын дамыту.

10.4. Астық және мақта қолхаттары

Астық иелерінің құқықтарын және заңды мүдделерін қорғау мақсатында астық қабылдау кәсіпорынында астық көлемін және сапасын сипаттайтын астық қолхаттары механизмі құрылған.

Астық қолхаты эмиссиондық емес ордерлік құнды қағаз бола тұра, астық саласына қаржы тартуда өтімді кепілдеме құралы ретінде бола алады.

"ҚазАгроКепіл" АҚ, "ҚазАгро" холдингі" АҚ еншілес ұйымы астық қолхаттары жүйесінің тұрақты кепілдемесін қамтамасыз ету арқылы агроөнеркәсіптік кешеніне кредит беру көлемін өсіру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асырады.

Қазіргі кездегі астық қолхаттары бойынша кепілдеме жүйесі агроөнеркәсіптік кешеніне кредит беруді теңбе-тең ұлғайту үшін қолайлы жағдай туғызады, сондай-ақ ауыл шаруашылығы құрылымдары үшін жаңа кредит беру жолдарын ашады.

Қазіргі уақытта сақтау сыйымдылығы 2,7 миллион тоннаны құрайтын 41 астық қабылдау кәсіпорыны астық қолхаттары бойынша кепілдеме жүйесіне қатысушылар болып табылады.

Ұқсас қағида бойынша мақта қолхаттары механизмі де әзірленген.

Мәселелер

астық саласына, оның ішінде астық қолхаттарының кепілдемесіне кредит беретін ұйымдардың қаржыландыру көлемінің жеткіліксіздігі;

астық қолхаттары бойынша міндеттердің орындалуын қамтамасыз етуді реттейтін заңнаманың жетілдірілмеуі;

астық және мақта қолхаттары иелерінің кепілдеме жүйесінің мүмкіндіктері мен артықшылықтары туралы ақпараттық қамтылуының жеткіліксіздігі.

Ш а р а л а р

астық және мақта қолхаттары бойынша кепілдеме көлемін ұлғайту;

астық және мақта қолхаттары кепілдемесі негізінде астық саласын қаржыландыру көлемін ұлғайтуға жәрдемдесу.

Күтілетін нәтижелер

астық және мақта қолхаттарының кепілдеме көлемін ұлғайту;

лицензия берілген мақтаны қайта өңдеу ұйымдары мен астық қабылдау кәсіпорындарын мақта және астық қолхаттары бойынша міндеттерді орындаудың кепілдік жүйесіне тарту;

кепілдемелік астық және мақта қолхаттарының кепілдемесіне ауыл шаруашылығы тауар өндірушілеріне кредит берудің көлемін ұлғайту.

11. АӨК субъектілерін ақпараттық-маркетингтік қамтамасыз ету

Аграрлық нарық субъектілерін ақпараттық-кеңестік және маркетингтік қамтамасыз етудің дамуын 16 облыстық өкілдіктері, 14 облыстық орталықтары, Алматы және Семей қалалары, 161 ауылдық ақпараттық-кеңестік орталықтары (бұдан әрі - ААКО) ұсынған "ҚазАгроМаркетинг" АҚ (бұдан әрі - ҚАМ) " ҚазАгро" холдингі" АҚ еншілес ұйымы қамтамасыз етеді.

КАМ АҚ тізімі жыл сайын Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігінің бұйрығымен бекітілетін, АӨК 50 мыңнан кем емес субъектілеріне өтеусіз негізде ақпараттық қызметтер пакетін көрсетуді жүзеге асырады.

КАМ АҚ ай сайын бюллетень жариялайды, ауыл шаруашылығы тауар өндірушілері және мемлекеттік органдар тапсырыстары бойынша нарықтың маркетингтік зерттеулерін жүргізеді.

29165 адам үшін КАМ АҚ кеңестік қызмет көрсету үшін 51905 адамды қамти отырып 3147 оқу семинарларын жүргізді, 673 бизнес-жоспар әзірледі.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінде Электронды сауда жүйесі даму үстінде (ЭСЖ). Сауда алаңында бидай, ұн, тұқымдық материал және ауыл шаруашылығы техникасының сатушылары мен тұтынушылары арасында белсенді сауда жүруде.

Қазіргі кезде "e-Agriculture" агроөнеркәсіптік кешені салаларын басқарудың біркелкі автоматтандырылған жүйесінің (БАБЖ) бірінші ретті кіші жүйесін құру аясында БАБЖ модульдерін әзірлеу аяқталды (54 анықтамалық, 34 статистикалық форма және 83 есеп әзірленді).

2007 жылы "Казагромаркетинг" АҚ Орта-Азиялық "KAZAGROFOOD`07" жеміс-көкөніс форумы (Шымкент қ.), Екінші қазақстандық "Қараөткел

жәрмеңкесі - 2007" ауыл шаруашылығы жәрмеңкесі (Астана қ.), II "Қазақстандық астық форумы - 2007" көрме-жәрмеңкелік шараларды ұйымдастырып өткізді.

Мәселелер

Ақпараттық қамтамасыз етудің, АӨК субъектілері үшін оқыту және кеңестік қызметтердің жеткіліксіздігі;

Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер үшін диалог алаңдарының болмауы.

Шаралар

АӨК субъектілері және ауыл тұрғындарына "КАМ" АҚ аймақтық желісі арқылы өтеусіз негізде ақпараттық қызмет көрсету;

Астана қаласында мамандандырылған аграрлық көрме-жәрмеңкелік кешен салу;

агроөнеркәсіптік кешенінің ақпараттық-маркетингтік жүйесінде " E-Agriculture" агроөнеркәсіптік кешені салаларын басқарудың біркелкі автоматтандырылған жүйесін әрі қарай дамыту;

"КАМ" АҚ аймақтық желісінің дамуы;

аграрлық тақырыптар бойынша халықаралық форумдар мен жәрмеңкелер өткізу.

Күтілетін нәтижелер

қауіпті бағалау үшін мемлекеттік басқару органдарын және даму институттарын жедел, сенімді ақпаратпен және талдамалық зерттеулермен қамтамасыз ету, басқаруға қатысты шешімдер қабылдау, бағаларды тұрақтандыру және мемлекеттік қолдау шараларының тиімділігін анықтау;

АӨК субъектілерінің операциялық тиімділігін және ауыл тұрғындарының кәсіпкерлік белсенділігін арттыру;

2011 жылы ақпараттық-кеңестік қызметтерді өтеусіз негізде алатын АӨК субъектілерінің санын 55 мың бірлікке дейін жеткізу;

білім беру қызметтеріне және ауыл шаруашылығы өнімдерін өткізудің электрондық құралдарын қолдану мәдениетіне қол жетімділікті арттыру;

отандық ауыл шаруашылығы тауарлары мен қызметтерін халықаралық нарыққа өткізу, бәсекеге қабілеттілікті жоғарылату;

халықаралық талаптарға сәйкес келетін ауыл шаруашылығының көрме-жәрмеңке шараларын толық көлемде жүргізу.

12. Шаралар кешенін құқықтық қамтамасыз ету

ДСҰ талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасын үйлестіруі ;

ғылыми-зерттеу қызметінің нормативтік-құқықтық базасын жетілдіру;

тауарлы балық және коректік организмдерді өсіру, республикада балық

жемдерін, аулау жабдықтарын, жүзу құралдарын және балық су жабдықтарын өндіру бойынша шағын және орта бизнес субъектілері үшін жеңілдетілген салық салу механизмдерін әзірлеу;

Салина артемиясын, шаян және басқа да гидробионттарды аулау, өсіру және қолдану бойынша пайдаланушылардың су қоймаларын қолдануы туралы ережені әзірлеу және оларды экспорттау тәртібін анықтау.

13. Қажетті ресурстар мен қаржыландырудың көздері

2009 - 2011 жылдарға арналған Шаралар кешенін іске асыруға кететін жалпы шығын

2009 жылы - 148 513,0 млн. теңгені;

2010 жылы - 189 813,1 млн. теңгені;

2011 жылы - 124 857,6 млн. теңгені құрайды, оның ішінде:

республикалық бюджеттен:

2009 жылы - 90 988,3 млн. теңге;

2010 жылы - 107 082,4 млн. теңге;

2011 жылы - 113 120,2 млн. теңге.

жергілікті бюджет қаражатынан:

2009 жылы - 4 650,0 млн. теңге;

2010 жылы - 4 850,0 млн. теңге;

2011 жылы - 5 050,0 млн. теңге.

басқа да қаржы көздерінен:

2009 жылы - 4 374,7 млн. теңге;

2010 жылы - 6 380,7 млн. теңге;

2011 жылы - 6 687,4 млн. теңге.

Ұлттық қордан

2009 жылы - 48 500,0 млн. теңге;

2010 жылы - 71 500,0 млн. теңге.

Шаралар кешенін қаржыландыру көлемі Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес тиісті қаржылық жылға арналған республикалық және жергілікті бюджеттерді бекіту кезінде нақтыланатын болады.

Ескерту. 13-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.

14. Шаралар кешенін іске асырудан күтілетін нәтижелер

2011 жылы тиісті мемлекеттік қолдау көрсету арқылы Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін тұрақты дамыту жөніндегі шаралар кешенін іске асыру нәтижесінде:

АӨК салаларын тұрақты дамыту;

ауыл шаруашылығының жалпы өнім көлемін 2007 жылмен салыстырғанда 2011 жылы 20,7 % ұлғайту;

жыл сайын ауыл шаруашылығы жалпы өнімінің өндірісін 5 %-ға ұлғайту;

ауыл шаруашылығында еңбек өнімділігін өсіру;

отандық өнімнің ұлттық бәсекелік артықшылықтарын дамыту;

инновациялық технологияларды енгізу арқылы ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу бойынша қосымша қуаттылықтарды енгізу;

еліміздің азық-түліктік қауіпсіздігі;

импортқа тәуелділік коэффициентін еліміздегі жалпы тұтыну көлемінің 20 %-нан аспайтын деңгейін ұстап тұру;

2011 жылы балық және басқа да су жануарларын аулауды 51,25 мың тоннаға дейін ұлғайту;

ауыл тұрғындарының мақсаттық топтарындағы 3,5%-дық үй шаруашылықтарына шағын кредит беру;

агроөнеркәсіптік кешен салаларының жұмысын басқаруда жоғары деңгейге қол жеткізу қамтамасыз етілетін болады.

РҚАО-ның ескертпесі!

15-бөлімге өзгерту енгізу көзделген - ҚР Үкіметінің 2010.07.20 № 744 Қаулысымен (жариялануға жатпайды).

15. Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін орнықты дамытудың 2009-2011 жылдарға арналған шаралар кешенін орындау жөніндегі іс-шаралар жоспары

Ескерту. 15-бөлімге өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.07.13 N 1060, 2009.12.31 № 2320 Қаулыларымен.

Р/с N	Іс-шараның атауы	Аяқталу нысаны	Орындауға жауаптылар	Орындалу мерзімі	Көзд... млн. ...
					2009
1	2	3	4	5	6
1. Елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету және азық-түлік нарығын реттеу					
1.1. Азық-түлік қауіпсіздігі және азық-түлік нарығы					
1.	Мемлекеттік ресурстарға астық сатып алу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1 1 178,0

2.	Азық-түлік астығының мемлекеттік резервінің астығын сақтау және орнын ауыстыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1 153
3.	АӨК салаларының дамуын нормативтік-әдістемелік қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	100,5
4.	"Ауыл шаруашылығы өнімінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру" инвестициялық жобасын іске асыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	987,8 889,7
	Жиыны				1 4 309,3
1.2. Өсімдік шаруашылығы өнімдерінің өндірісі					
5.	Өсімдіктің дамуының әр түрлілігін ескере отырып ауыл шаруашылығы дақылдарының тұқым шаруашылығын (бірегей және элиталы тұқым) дамыту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1911,
6.	Отандық ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер өткізген I, II және III репродукциялы тұқымдардың құнын ішінара арзандату	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	3500,
7.	Ауыл шаруашылығы дақылдарының сорттарын сынақтан өткізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	140,1
8.	Тұқым шаруашылықтары желісін кеңейту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
9.	Тұқым және көшет материалдарының сорттық және себу сапаларын сараптау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	235,5

10.	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің "Ауыл шаруашылығы дақылдарын сорттық сынау жөніндегі мемлекеттік комиссия" ММ-н Астана қаласына көшіру	Қазақстан Республикасының Үкіметінің қаулы жобасы	АШМ	2010 жылдың 10 желтоқсаны	-
10-1.	Жылыжай шаруашылықтарының желісін құру мен дамытуды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009-2010 жылдардың қорытындылары бойынша	9 33 *
10-2.	Суару-суландыру жүйелерін қалпына келтіру және қайта жаңарту, қожыраған жерлерді қалпына келтіру жолымен суармалы жерлер алаңын ұлғайту есебінен астыққа арналған жүгері және соя егіс алаңдарын кеңейтуге жәрдемдесу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
	Жиыны				**1 5 124,7**
1.3. Қант қызылшасы өндірісін қолдау					
11.	Қант зауыттары және жеке ірі ауыл шаруашылығы құрылымдарында агросервис орталықтары мен машина-технологиялық станцияларын құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Алматы және Жамбыл облыстарының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	150,0
12.	Тұрып қалған қант зауыттарын іске косу, қолда бар қант зауыттарын қайта құру және жаңғырту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Алматы және Жамбыл облыстарының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
13.	Қызылшаның ірі ауыспалы егіс алаңдарын қалыптастыру мақсатында шағын шаруа (фермер) қожалықтарын бірлесуге көмек көрсету	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Алматы және Жамбыл облыстарының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
	Қант қызылшасы тұқымын, оның ішінде	Қазақстан Республикасы			

14.	көшетсіз негізінде өндіру бойынша тұқым шаруашылықтарын ұйымдастыру	Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Алматы және Жамбыл облыстарының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
1.4. Жеміс шаруашылығы мен жүзім шаруашылығын дамыту					
15.	Жеміс-жидек дақылдары мен жүзімнің көпжылдық екпелерін отырғызу және өсіруді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1506,
	Жиыны				**1656,**
1.5. Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру					
16.	Асыл тұқымды мал шаруашылығын дамытуды субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	2497,
17.	Мал шаруашылығы өнімдерінің өнімділігін және сапасын арттыруды субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1 1 666,6
18.	Мал өнімдерін өндіретін орта және ірі тауарлы арнайы шаруашылықтар қалыптастыру бойынша шаралар қолдану	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
19.	Импортты алмастыратын малдан алынатын өнімдер өндірісін ұйымдастыру және сатып алуды жүргізу, мал өнімдері мен оның қайта өңдеу өнімдерін ішкі және сыртқы нарықтарда қайта өңдеу, тасымалдау, сақтау және сату	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	
20.	Жоғарғы класты асыл тұқымды малды сатып алуды, ұстауды және өз төлінен өсіруді кеңейту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы	200,0

	үшін мал басын толықтыратын төлдерді өсіруді субсидиялау	министрлігіне ақпарат беру		жылдың қорытындылары бойынша	
21.	Ауыл шаруашылығы малдарын жасанды ұрықтандыру бойынша қызмет жеткізушілер шығындарын субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	150,0
22.	Республикалық бюджеттен субсидияланатын салаларды қоспағанда мал шаруашылығы өнімдерінің өнімділігі мен сапасын арттыруға пайдаланылатын сүрленген және ірі азықтардың (құнарландырылған азықтардың) құнын субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	100,0
23.	Азықтық дақылдардың (көпжылдық шөптердің) егіс алаңдарының мөлшерін ұлғайту, азықтық дақылдар мен азық дайындау бойынша қызмет көрсетуге маманданған сервистік егіс алаңдарының құрылымын өзгерту жолымен ауыл шаруашылығы жануарларын толықтай азықтандыруды қамтамасыз ету үшін тұрақты жемшөп базасын құруды ынталандыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
	Жиыны				**1 4 614,0**
1.6. Мал шаруашылығы өнімдері нарығын дамытуды ынталандыру					
24.	Сүтті-тауарлы фермалар желісін құру мен дамытуды Қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009-2010 жылдардың қорытындылары бойынша	5 73[illegible] *
		Қазақстан Республикасы		10 қаңтарда, алдыңғы	

25.	Инфрақұрылымы дамыған семірту алаңдарын салу	Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	жылдың қорытындылары бойынша	9 58(*
25-1.	Құс фабрикаларының желісін құру мен дамытуды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009-2010 жылдардың қорытындылары бойынша	5 40 *
25-2.	Мал сою пункттерінің желісін құру жөніндегі пилоттық жобаны іске асыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындысы бойынша	3 62 *
	Жиыны				**2 4 346,0**
1.7. Мал азығы өндірісінің тұрақты жүйесін қалыптастыру					
26.	Шаруа қожалықтары мен халық шаруашылықтарының қажеттілігін қанағаттандыру үшін кооперативтік бастама арқылы құрама жем және белокты-витаминді қоспалар өндіретін арнайы цехтер мен кәсіпорындардың салынуын ынталандыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
27.	Жаңа жемшөп кәсіпорындарын салу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
	Жиыны				**-**
1.8. Балық шаруашылығы өнімдерін өндіру					
28.	Каспий теңізінде теңіз кәсіпшілігін, тауарлы балық шаруашылығын дамытуды мемлекеттік қолдаудың іс-шараларын әзірлеу және механизмін жасау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ұсыныс беру	ЭБЖМ, Қаржымині, Атырау және Маңғыстау облыстарының әкімдері	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	-
		Қазақстан Республикасы			

29.	Республиканың негізгі балық шаруашылығы су тоғандарында мелиоративтік жұмыстар жүргізу	Ауыл шаруашылығы министрлігіне ұсыныс беру	ЭБЖМ	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	300,0
30.	Балық шаруашылығы талаптарына жауап беретін су қоймаларын пайдалану режимін және су шығындау тәртібін заңнамалық бекітуді қамтамасыз ету бойынша ұсыныс беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ұсыныс беру	ЭБЖМ	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	-
31.	Бағалы, сондай-ақ жойылып кету қаупі бар балық түрлерінің шабақтарын өсіру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ЭБЖМ	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	423,1
32.	Майбалық, Петропавл, Қамыстыбас, Қапшағай балық питомниктерін материалды -техникалық жарақтандыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ЭБЖМ	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	11,4
33.	"Атырау бекіре балық өсіру зауыты" РМКҚ қайта құру және жаңғырту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ЭБЖМ, Атырау қаласының әкімі	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	63,0
34.	Ведомстволық бағынысты кәсіпорындарды күрделі жөндеу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ЭБЖМ	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	45,0
35.	Балық ресурстарына мемлекеттік есеп және кадастр жүргізу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ЭБЖМ	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	132,6
	Жиыны				**975,1**
1.9. Қайта өңдеу өндірісін дамыту және қолдау					
	Ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу кәсіпорындарына	Қазақстан Республикасының		25 қаңтарда, алдыңғы	

36.	арналған жабдықтардың қаржы лизингінің сыйақы (мүдде) ставкасын өтеу	Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	жылдың қорытындылары бойынша	2,4
37.	Ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдейтін және тамақ өнімдерін өндіретін кәсіпорындар олардың айналым қаражатын толықтыруға қаржы институттары беретін кредиттер сыйақы (мүдде) ставкасын субсидиялау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	2300,
38.	Ауыл шаруашылығы өнімдері өндірісін басқару жүйесін дамытуды субсидиялау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	60,0
39.	Халықаралық стандарттарға сәйкес үндестірілген АӨК шикізаты мен дайын өніміне техникалық регламенттерді және стандарттарды әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
40.	Жүнді бастапқы өңдеу фабрикаларын салу және пайдалануға енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	330,0
41.	Жануарлар терісін өңдеу зауыттарын салу және пайдалануға енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
41-1.	Биязы жүнді өңдеу өндірісін дамыту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда 2009-2010 жылдардың қорытын дылары бойынша	2 26(*
41-2.	Вакуумды орамдағы блогты ет және ірі кесекті ет өндіретін етті қайта өңдеу кешендерін ұйымдастыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда 2009-2010 жылдардың қорытындылары бойынша	3 132 *
41-3.	Қолданыстағы соя өңдеу зауытының қуатын	Қазақстан Республикасы Ауыл	Алматы қаласының әкімі	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың	-

	арттыру жөнінде шаралар қабылдау	шаруашылығы министрлігіне ақпарат		қорытындылары бойынша	
41-4.	Қолда бар жүгеріні қайта өңдеу зауыттарын жаңғырту және қуатын арттыруға жәрдемдесу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	Алматы қаласының және Алматы облысының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
	Жиыны				**8 084,**
2. Республиканың Агроөнеркәсіптік кешенін орнықты даму жетістігінің жолдары мен тетіктері					
2.1. Суармалы егіншілікті тиімді дамыту мен өнімділігін арттыру үшін жағдай жасау					
1.	Суару жүйесінің ішкі шаруашылық желісін пайдаланудың және ұстаудың маңызды бөлігі ретінде су пайдаланушы кооперативтер құруды ынталаныру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
2.	Ауыл шаруашылығы тауар өндірушілеріне суару суын жеткізіп беру бойынша қызмет көрсету құнын субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1062,
3.	Жердің мелиоративтік жай-күйін сақтау және жақсарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, 25 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	164,8
4.	Су объектілерін қорғау саласында әдіснамалық қызмет көрсету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, 25 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	17,1
5.	Шаруашылық аралық каналдар мен гидромелиоративтік имараттардың ерекше апатты учаскілерін күрделі жөндеу және қалпына келтіру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, 25 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	499,6

6.	Гидротехникалық имараттарды қайта құру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, 25 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	6 043
6-1.	"Ирригациялық және дренаждық жүйелерді жетілдіру" инвестициялық жобасының 2-фазасын іске асыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	АШМ	25 қаңтарда, 25 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	90,0
	Жиыны				**7 877**
2.2. Астана қаласы маңында азық-түлік белдеуін құру					
7.	Астана қаласы маңында азық-түлік белдеуін құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Астана қ., Ақмола және Қарағанды облыстарының әкімдері, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
2.3. АӨК-ні ғылыми қамтамасыз етуді жетілдіру және аграрлық ғылым мен білім беруді дамыту және қолдау					
8.	Зияткерлік меншікпен мәмілеге келуді және инновациялық компаниялардың жарғылық капиталында қатысуды жүзеге асыру үшін "ҚазАгроИнновация" АҚ базасында АӨК-гі агротехнологияларды коммерцияландыру орталығын құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	740,9
9.	"ҚазАгроИнновация" АҚ-ның Қазақ егіншілік және өсімдік шаруашылығы ҒЗИ және Бараев ат. Қазақ астық шаруашылығы ҒЗИ селекциялық- жылыжай кешендерін құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	БҒМ, "ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	98,4
	Өсімдік және мал шаруашылығы саласында				

10.	зертхана салу және 2 орталық зертханаға халықаралық стандарттарға сәйкес аккредиттеу жұмыстарын жүргізу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	БҒМ, "ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	567,0
11.	Әлемдік сапа деңгейіне және экологиялық талаптарға сәйкес келетін жаңа перспективалы сорттарды жедел енгізу үшін "ҚазАгроИнновация" АҚ базасында тұқым шаруашылығы компаниясын құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	675,5
12.	Халықаралық стандарттарға сәйкес ғылыми зерттеулер жүргізуді қамтамасыз ету үшін "ҚазАгроИнновация" АҚ-ның ғылыми, сондай-ақ тәжірибе мекемелерінің ғылыми-зерттеу инфрақұрылымын жаңғырту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	532,4
13.	"ҚазАгроИнновация" АҚ-ның ғылыми мекемелері базасында АӨК саласында білімді тарату орталықтары желісін құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	46,6
14.	Ғалымдардың, оның ішінде талантты жастардың қызметін ынталандыру, АӨК саласында үздік ғылыми жұмыстары үшін жыл сайынғы Бараев атындағы жүлделерді тағайындау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	0,67
15.	Ғылыми-техникалық даму саласында жүйелі зерттеулер жүргізу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	20,4
15-1.	"ҚазАгроИнновация" АҚ базасында ауыл шаруашылығы машиналарын жасаудың	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы	"ҚазАгроИнновация	10 қаңтарда, 2009 жылдың	200,0

	тәжірибелік эксперименттік орталығын құру	министрлігіне ақпарат	" АҚ (келісім бойынша)	қорытындысы бойынша	
2.4. Білімді дамыту					
16.	С. Сейфуллин атындағы ҚазАТУ техникалық факультетінің оқу корпусын салу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	С. Сейфуллин ат. ҚазАТУ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	80,7
17.	АӨК салаларында мамандар құрамының санымен сапасының қажеттілігіне мониторинг және талдау жүргізу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	СА, Облыс, Астана және Алматы қ. әкімдері, " ҚазАгроИнновация " АҚ, " ҚазАгроМаркетинг " АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
18.	Аграрлық мамандықтар бойынша оқу орындарына кәсіби тәжірибені, оқудағылардың тағылымдамасын ұйымдастыруға және бітіруші түлектердің ауылды жерлерге жұмысқа тұруы бойынша көмек көрсету	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	БҒМ, Облыстар, Астана және Алматы қалаларының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
	Жиыны				**2 962**
3. Техникалық және технологиялық қайта жарақтандыру					
1.	Ауыл шаруашылығы техникасының қаржы лизингісі бойынша сыйақы (мүдде) ставкасын өтеу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроҚаржы" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 10 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	79,1
2.	Көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізу үшін қажетті жанар-жағар май және басқа да тауарлы-материалдық құндылықтардың құнын субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, 10 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	1641
3.	Ауыл шаруашылығы (оның ішінде кейіннен лизингке беру үшін) техникасын сатып алуды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	500,0

4.	(Оның ішінде кейіннен лизингке беру үшін) технологиялық жабдықтарын және арнайы техниканы сатып алуды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	500,0
5.	Ауыл шаруашылығы және балық (оның ішінде кейіннен лизингке беру үшін) өнімдерін қайта өңдеу бойынша жабдықтар сатып алуды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	300,0
6.	Мемлекеттік техникалық инспекцияларды арнайы өніммен (техникалық паспорт, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілер тракторист- машинисттің куәлігі) қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	144,1
6-1.	Ауыл шаруашылығы техникасын жинау жөніндегі өндірісті құруды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындысы бойынша	1 50(*
	Жиыны				**1 9 441,2**
4. Кластерлік бастамаларды дамыту					
4.1. Астық кластері					
1.	Шикізат және дайын өнімді тасымалдауға арналған жеңілдік тарифтер туралы, экспорттық жеткізілімдерге мемлекеттік кепілдеме беру туралы ұсыныстар жасау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ұсыныс беру	Қаржымині, ЭБЖМ, ИСМ, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	-
2.	Астықты тереңнен қайта өңдеу зауытын салу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2011 -2012 жылдардың қорытындылары бойынша	-
3.	Алынып тасталды - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.				
4.	Алынып тасталды - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.				
5.	Алынып тасталды - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.				

5-1.	Астық экспортының инфрақұрылымын дамыту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	- 3865, *
	Жиыны				**3 865**
4.2. Сүт және ет кластері					
6.	Сүтті бағыттағы аналық асыл тұқымды табынды күтіп-бағу шығындарын субсидиялау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	50,0
7.	Бірыңғай нарықтық маркетингтік және ақпараттық желілі тамақ өнімдерінің кластерін құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері, Алматы және Астана қалаларының әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
4.3. Жеміс-жидек кластері					
8.	Алынып тасталды - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.				
8-1.	Тамшылатып суару технологиясын қолдану арқылы жеміс-көкөніс дақылдары өндірісін дамыту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009-2010 жылдардың қорытындылары бойынша	2 89 *
8-2.	Көкөніс сақтау қоймалары желісін құру және дамытуды қаржыландыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009-2010 жылдардың қорытындылары бойынша	1 16 *
4.4. Мақта-тоқыма кластері					
9.	Мақтаны жыл сайын сатып алу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ОҚО әкімі, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	2880,
10.	Республикада өндірілген мақта талшығының	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы	ОҚО әкімі	10 қаңтарда, алдыңғы	153,7

	сапасына объективті сараптау жүргізуді қамтамасыз ету	министрлігіне ақпарат беру		жылдың қорытындылары бойынша	
11.	Мақтаны қайта өңдеу ұйымдарының халықаралық стандарттарға өтуі	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ОҚО әкімі	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
12.	Мақтаның тұқымдық материалдарын өндіру бойынша зауыт салу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	476,8
	Жиыны				**7 619,**
5. АӨК-нің инфрақұрылымын дамыту					
5.1. Ветеринарияны халықаралық стандарттарға көшіру					
1.	Ветеринария бойынша ұлттық референттік орталықты дамыту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	97,5
2.	Жануарлар мен құс ауруларына диагностикалық зерттеу іс-шараларын өткізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	4 282
3.	Ауыл шаруашылығы малдары мен құстарының аса қауіпті ауруларына күрес бойынша эпизоотияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	6 504
4.	Жануарлар мен құстардың аса жұқпалы ауруларының ошақтарын жою	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	727,0
	Ветеринария бойынша ұлттық референттік орталық» ММ және " Республикалық				

5.	ветеринарлық зертхана" РМКҚ үшін ветеринарлық лабораторияларды, биоқойманы және ведомстволық бағынысты мекемелердің ғимараттарын салу, қайта құру және жарақтандыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1 805
6.	Генетикалық түрленген организмдерді зерттеу бойынша ветеринарлық зертханалар салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	
7.	Мал шаруашылығы шикізаты мен өнімдерінің ветеринарлық-санитарлық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін АӨК қайта өңдеу салаларын өндірістік бақылау құрылымдарын құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
8.	Мал көмбелерімен қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері	10 қаңтарда, 10 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	650,0
	Жиыны				**1 4 067,7**
5.2. Халықаралық стандарттарға сәйкес фитосанитариялық қауіпсіздік жүйесін дамыту					
9.	Аса қауіпті зиянды организмдеріне қарсы күрес жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	2691,
10.	Фитосанитарлық мониторинг, диагностика және болжамдарды жүзеге асыру бойынша әдістемелік қызмет көрсету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	867,1
11.	Карантиндік зиянкестердің, өсімдік ауруларының және арамшөптердің таралу ошақтарын анықтау, оқшаулау және жою	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	907,3

12.	Карантиндік объектілермен жасырын зақымдауға зертханалық талдау және анықтау жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	51,3
13.	"Республикалық фитосанитарлық диагностика және болжамдар әдістемелік орталығы" ММ және оның бөлімшелерін орналастыру үшін жеке өндірістік және зертханалық ғимараттармен қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
14.	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің мемлекеттік мекемелерін материалдық- техникалық жарақтандыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	2,4
	Жиыны				**4 519**
5.3. Ауыл шаруашылығын химияландыру. Минералды тыңайытқыштар өндірісін өсіру					
15.	Ауыл шаруашылығы өндірісін агрохимиялық және агроклиматтық қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	45,2
16.	Өндірілетін ауыл шаруашылығы дақылдарының өнімділігі мен сапасын арттыруды қолдау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	3581,
17.	АӨК ұйымдарына топырақтың агрохимиялық құрамын анықтау жөнінде ғылыми-әдістемелік қызмет көрсету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	123,4
	Жиыны				**3 750**
6. Институционалды даму					
6.1. Ауыл шаруашылығы өндірісін кредит беру					

жүйесін дамыту және жетілдіру					
6.1.1. Кредит серіктестіктерін, ауылдық тұтыну кооперативтерін және ауылдық жерлерде ауыл шаруашылығы түріне жатпайтын кәсіпкерлік қызметті кредит беру арқылы ауыл шаруашылығы өндірісіне кредит беру					
1.	Ауыл шаруашылығы өнімдерін ендіру мен қайта өңдеуге кредит серіктестері жүйесі арқылы кредит беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1000,
2.	Ауыл шаруашылығы өнімдерін бірлесіп өндіруді жүргізу, дайындау, өткізу, қайта өңдеу, сақтау және тасымалдау, тауарлық-материалдық құндылықтармен жабдықтау бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер бірлестіктеріне және ауыл халқына кредит беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	700,0
3.	Ауылдық жерлерде ауыл шаруашылығы түріне жатпайтын кәсіпкерлік қызметіне кредит беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	500,0
4.	Ішкі және сыртқы капитал нарықтарынан инвестициялар тарту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Қаржымині, ЭБЖМ, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 10 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	-
5.	"Ауыл шаруашылығын жекешелендіруден кейін қолдаудың екінші жобасы " инвестициялық жобасын іске асыру	Қазақстан Республикасы Үкіметіне есеп беру	АШМ	25 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	270,9 125,0
	Жиыны				**2 595**

6.1.2. Ауыл халқына шағын кредит беру					
6.	Ауыл халқына кейіннен шағын кредит беру үшін шағын кредит ұйымдарына кредит беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	Облыс әкімдері, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1000,
7.	Ауылдық жерлерде өз қызметін жүзеге асыратын шағын кредит ұйымдарын техникалық қолдау орталығын құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2010 жылдың қорытындылары бойынша	
8.	Ауыл халқына ШНҰ ұсынатын шағын қаржы қызметінің тізбесін кеңейту	Қазақстан Республикасы Индустрия және сауда министрлігіне ақпарат беру	АШМ, Қаржымині, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009 жылдың қорытындылары бойынша	-
	Қорытындысы				**1 000**
6.1.3. Қаржы институттары беретін қарыздар (кредиттер) бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің міндеттемелерді орындауына кепілдік беру жүйесін енгізу					
9.	Қаржы институттары беретін қарыздар (кредиттер) бойынша ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету үшін қаржылық негіз құру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2009 -2010 жылдардың қорытындылары бойынша	-
6.2. АӨК өнімдерінің көтерме саудасы					
10.	Ауыл шаруашылығы өнімдерінің көтерме сауда рыногын (өңірлік терминалдарымен бірге) салу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	1000,
	Жиыны				**1 000**
6.3. Ауыл шаруашылығы өндірісінде міндетті					

сақтандыру жүйесін ары қарай дамыту					
11.	Өсімдік шаруашылығындағы сақтандыруды қолдау	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	100,0
	Жиыны				**100,0**
6.4. Астық және мақта қолхаттары					
12.	Астық және мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесін дамыту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2011 жылдың қорытындылары бойынша	-
13.	Алынып тасталды - ҚР Үкіметінің 2009.07.13. N 1060 Қаулысымен.				
	Жиыны				
7. АӨК субъектілерін ақпараттық-маркетингтік қамтамасыз ету					
1.	Агроөнеркәсіптік кешен субъектілерін өтеусіз негізінде ақпараттық қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ, "ҚазАгроИнновация АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 10 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	189,9
2.	Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге және ауылдық кәсіпкерлерге маркетинг, менеджмент, қаржылық талдау саласында негізгі білім беру және олардың қаржылық және компьютерлік сауатын арттыру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 10 шілдеде жарты жылдың қорытындылары бойынша, жыл сайын	-
3.	"ҚазАгроМаркетинг" АҚ-ның аймақтық желісін дамыту	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2011 жылдың қорытындылары бойынша	-
4.	Астана қаласында көрмелік-жәрмеңке кешенін салу	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, 2010 -2011 жылдардың қорытындылары бойынша	-

5.	Агроөнеркәсіп кешенінде ақпараттық- маркетингтік жүйесінде "E-Agriculture" агроөнеркәсіптік кешеннің салаларын басқарудың бірыңғай автоматтандырылған жүйесін ары қарай дамыту	Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігіне есеп беру	АШМ, "ҚазАгро" холдингі" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	414,1
	Жиыны				**604,0**
8. Шаралар кешенін құқықтық қамтамасыз ету					
1.	Ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша нормативтік құқықтық базаны жетілдіру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	"ҚазАгроИнновация" АҚ (келісім бойынша)	10 қаңтарда, алдыңғы жылдың қорытындылары бойынша	-
2.	Көтерме сауда нарықтарын дамытудың мемлекеттік бағдарламасын және стратегиясын әзірлеу бойынша ұсыныс беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ақпарат беру	ЭБЖМ, ИСМ	10 шілдеде 2009 жылдың жарты жылдығы бойынша	-
3.	Тауарлы балық және азық ағзаларын өсіру, республикада балық азығын, аулау құралдарын, жүзу құралдарын және балық шаруашылығы жабдықтарын өндіру бойынша шағын және орта бизнес субъектілеріне үшін жеңілдетілген салық ұсыну механизмдерін әзірлеу бойынша ұсыныс беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ұсыныс беру	ЭБЖМ, Қаржымині	10 шілдеде 2009 жылдың жарты жылдығы бойынша	-

4.	Салина артемиясын, шаяндар мен басқа гидробиотондарды аулау, өсіру және пайдалану бойынша су айдындарын (учаскілерін) пайдаланушылардың қолдануы туралы ұсыныс әзірлеу бойынша ұсыныс беру	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне ұсыныс беру	ЭБЖМ	10 шілдеде 2009 жылдың жарты жылдығы бойынша	-

	Жиыны				
	Барлығы				**148 513,0**
	с.і: республикалық бюджет				**90 988,3**
	жергілікті бюджет				**4 650**
	басқа көздер				**4 374**
	Қарыз қаражаты (Ұлттық қордан)				**48500**

* - қарыз қаражаты бойынша алдын ала сомалар көрсетілген, сомаларды нақтылау қарыз алушылардың айқындалуына қарай жүзеге асырылатын болады;

** - сомалар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тиісінше қаржы жылына арналған республикалық бюджетті бекіту кезінде нақтыланатын болады.

Ескертпелер: аббревиатуралардың толық жазылуы

АҚ — Акционерлік қоғам
"ҚазАгро" холдингі" АҚ — "ҚазАгро" ұлттық басқарушы холдингі" Акционерлік қоғамы
АӨК — агроөнеркәсіптік кешен
СА — Қазақстан Республикасы Статистика агенттігі
ЖОО — жоғары оқу орындары
ММ — мемлекеттік мекеме
С.Сейфуллин ат. ҚазАТУ — С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті
ИСО, ХАССП — халықаралық сапа стандарттары
ИСМ — Қазақстан Республикасының Индустрия және сауда министрлігі
ШКҰ — Шағын кредит ұйымдары
БҒМ — Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
АШМ — Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі
Қаржымині — Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
ЭБЖМ — Қазақстан Республикасы Экономика және бюджеттік жоспарлау министрлігі
ҒЗИ — ғылыми-зерттеу институты
РМҚК — Республикалық мемлекеттік қазыналық

к ә с і п о р н ы

ОҚО Оңтүстік Қазақстан облысы

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК